

2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya

Convocades per la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, el 26 i 27 de març de 2009, prop de 1.300 persones es van reunir a l'Hospitalet per a celebrar el 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya. Sota el lema "Un sector al servei de les persones", i per mitjà de la presentació de prop de 200 ponències i experiències, una mostra d'entitats i d'altres espais de trobada, les entitats socials no lucratives que treballen al servei dels col·lectius més vulnerables de la societat van reflexionar sobre el seu paper i els reptes plantejats davant la crisi econòmica i el desplegament de les noves lleis de serveis socials.

A la trobada també hi van ser presents centres de recerca, universitats, col·legis professionals, d'altres representants del tercer sector de Catalunya i d'Espanya, i els principals dirigents i representants de les institucions polítiques, sindicals i socials del país.

Organització

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

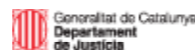
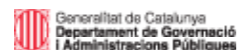
taula@tercersector.cat
www.tercersector.cat
Balmes 7, 1r
08007 Barcelona
Tel. 93 310 57 07

Coordinació de continguts

Observatori del Tercer Sector

amb el suport de:

Un sector al servei de les persones 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya 2009

Un sector al servei de les persones

2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya

L'Hospitalet, 26 i 27 de març de 2009

**Un sector al
servei de les
persones**

**2n Congrés del
Tercer Sector
Social de
Catalunya**

L'Hospitalet, 26 i 27 de març de 2009

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

Editat per:
Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
www.tercersector.cat

Continguts:
Observatori del Tercer Sector
www.observatoritercersector.org

Redacció:
Laia Grabulosa, Pau Vidal,
Laura Terradas, Toni Codina i
Mar Alegret.

Comitè Científic:
Carles Barba, Víctor Bayarri,
Àngel Castiñeira, Toni Codina,
Teresa Crespo, Adolf Díaz,
Carme Gómez, Laia Grabulosa,
Oriol Homs, João Lobo,
Salvador Maneu, Eulàlia Mas,
Teresa Montagut, Isabel Montra-
veta, Júlia Montserrat
Josep Maria Pascual,
Francesc Pérez, Rafael Ruiz,
Joan Subirats, Rosa Suñol,
Núria Valls, Ricard Valls,
Pau Vidal i Ana Villa.

Comitè executiu:
Anna Albareda, Mar Alegret,
Carles Barba, Toni Codina,
Remedios Covas, Adolf Díaz,
Paco Estellés, Laia Grabulosa,
Joao Lobo, Antoni Majó
i Pau Vidal.

Concepció gràfica i disseny:
Pau de Riba

Maquetació:
Suport Associatiu – Fundació
Catalana de l'Esplai (L'Esplai)

Impressió:
AMPANS

Dipòsit Legal: B-29491-2009

ISBN: 978-84-613-3284-7

Bona part d'aquesta publicació ha estat elaborada a partir de les aportacions de les persones i entitats participants en el 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya, els dies 26 i 27 de març del 2009, a la Farga de l'Hospitalet. Gràcies a totes elles.

Aquesta publicació està pensada per a la seva màxima difusió i vol contribuir a la millora del tercer sector social. S'autoritza la distribució, còpia i reutilització sempre que es faci sense ànim de lucre i reconeixent l'autoria. La publicació es pot descarregar gratuïtament a www.tercersector.cat

Índex de continguts

Presentació

Part I. Introducció

El tercer sector social de Catalunya 7
Un sector al servei de les persones 7
Context i principals objectius del 2n Congrés 7
Un congrés accessible, sostenible i social 9
Continguts, relacions i projecció pública del 2n Congrés 9

Part II. Els continguts

Les conferències plenàries
El tercer sector, agent de transformació social en temps de crisi 13
El tercer sector en la construcció del nou sistema de serveis socials 16
Els col·loquis
El valor afegit del tercer sector social en els serveis d'atenció a les persones 19
Cap a un nou marc laboral en el tercer sector social de Catalunya 21
La cooperació i concertació entre el tercer sector social i les administracions públiques 24
Els plans d'inclusió i cohesió social i l'aportació del tercer sector 28

Les taules temàtiques
La inclusió i els serveis socials 32
La participació i la dimensió comunitària de l'acció social 37
El rol del tercer sector social com a agent de transformació social 41
El tercer sector social en la societat relacional 44
L'equip humà de les entitats del tercer sector social 47
La millora del funcionament i de la gestió de les entitats no lucratives 50
Reptes de futur per l'enfortiment del tercer sector social 55

Part III. L'Àgora: un espai de trobada i participació

La plaça pública del 2n Congrés 61
La mostra d'entitats 61
L'intercanvi d'experiències 65
Altres moments de relació i convivència 67

Part IV. Sumant esforços i complicitats

El vessant relacional del tercer sector social 69
El reconeixement i els compromisos del Govern de la Generalitat de Catalunya 69
La complicitat amb les administracions locals 71
La presència dels partits polítics 73
El treball compartit amb els sindicats 75
El tercer sector social a Espanya i Europa: l'EAPN 76

Part V. El Manifest del 2n Congrés

Part VI. Annexos

La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya 83
Els comitès Científic i Executiu del 2n Congrés 86
El programa de continguts 87
La projecció mediàtica del 2n Congrés: recull de premsa 94
Agraïments 102
Col·laboradors i patrocinadors 102

un sector al servei de les persones

Presentació

Un sector al servei de les persones, en temps de crisi

Els dies 26 i 27 de març de 2009, L'Hospitalet acollia per segona vegada, la trobada del tercer sector social. Aquesta edició va reunir el doble de persones que la primera convocatòria del 2007. Més de 1.200 persones ens vàrem trobar a La Farga per a parlar de la tasca de les entitats compromeses amb la inclusió social dels col·lectius de persones amb més dificultats i amb la participació de la ciutadania en la resolució dels afers col·lectius.

Ens vàrem reunir sota el lema de "Un sector al servei de les persones" que, més enllà d'un eslògan, és una convicció profunda en fer de la persona el centre d'atenció de les nostres energies i recursos, pel damunt de qualsevol altra consideració.

Vàrem debatre sobre com afrontar els reptes de la inclusió i la cohesió social en el context de la crisi que afecta, d'una manera especial, als sectors més fràgils de la societat, i també a les entitats i a les ONG que treballem amb ells. També ens va ocupar l'estat del desplegament del nou sistema de serveis socials i el rol del tercer sector com actor aliat de les administracions en el seu desenvolupament.

Aquest 2n Congrés ha estat un èxit per diversos motius. En primer lloc, pel gran nivell de participació, en quantitat i qualitat, de les entitats del sector. Els debats i els continguts han estat molt nuclears i rellevants. Després, ha estat també un excel·lent espai de trobada i relació que ens ha permès un

major coneixement, un intercanvi d'entitats de tot tipus i un reforç de la nostra autoestima com a sector perquè hem vist qui som i el què fem.

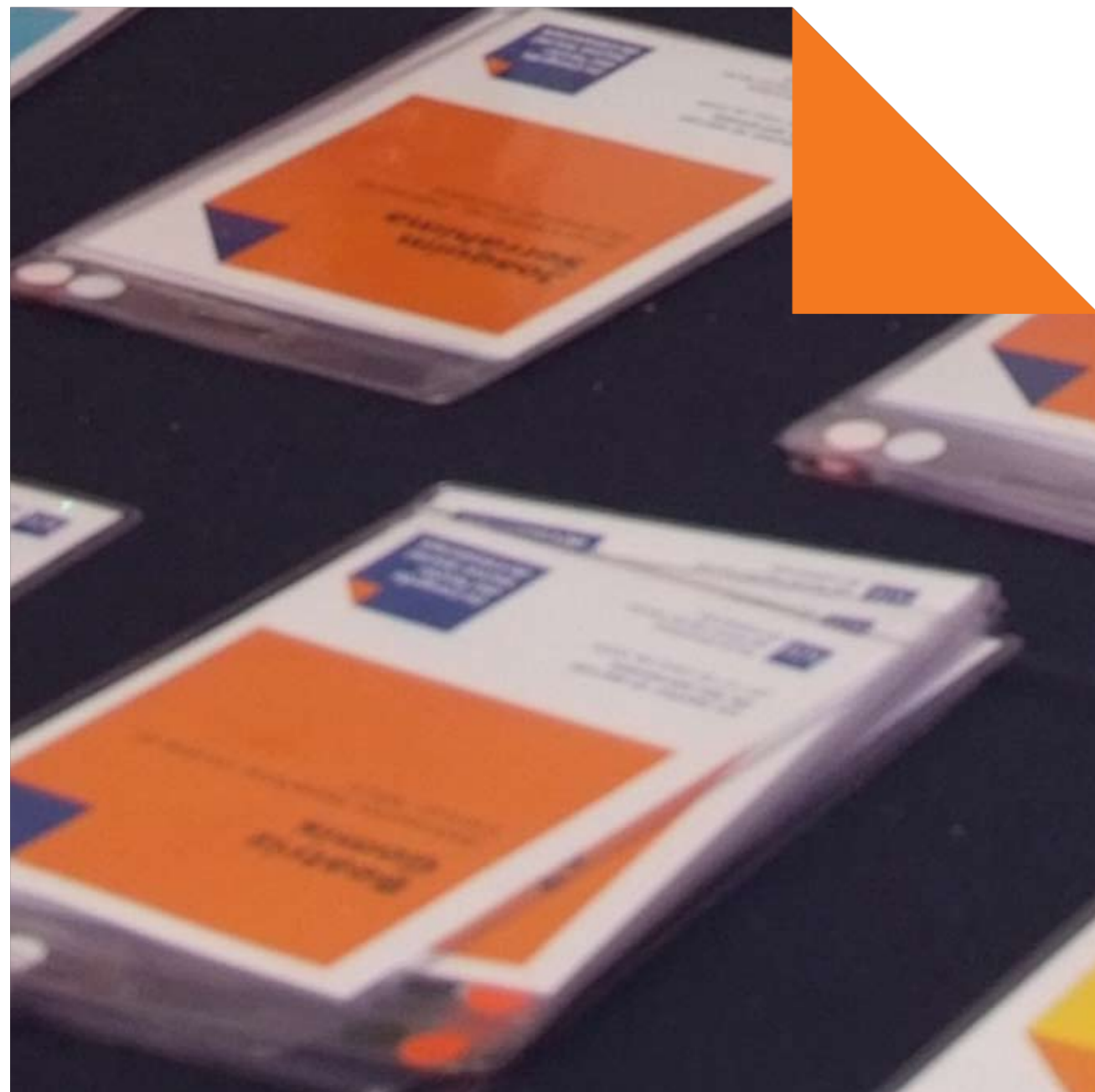
Per últim, vull destacar el vessant relacional que ha tingut aquesta edició. Ens han acompanyat moltes persones i institucions interessades i compromeses en el desenvolupament i l'enfortiment del tercer sector. Amb aportacions als debats, en el Comitè Científic, en els estands de la mostra de l'Àgora del Congrés, com a patrocinadors, però també en els espais institucionals. Una gran quantitat de responsables polítics i tècnics de les administracions públiques, encapçalats pel MH President de la Generalitat de Catalunya, han volgut compartir amb nosaltres aquests dies, i també ho han fet els principals dirigents dels partits polítics i sindicats del país. Ho volem reconèixer i agrair, alhora que revalidar la nostra voluntat de continuar treballant de forma col·laborativa amb tots ells.

El congrés es va cloure amb la lectura per part de la Junta de la Taula d'un manifest amb deu propostes i compromisos que constitueixen el nostre full de ruta i un programa per la cohesió social del nostre país.

La publicació que teniu a les mans vol recollir el que va passar aquells dos dies a l'Hospitalet. Hi trobareu contingut, experiències, debats, dades, imatges, compromisos, el ressò als mitjans de comunicació i, espero també, l'energia per continuar treballant per fer un tercer sector cada vegada més madur i consolidat.

Carles Barba
President

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

part I

Introducció

El tercer sector social de Catalunya

El tercer sector social català és un ampli i divers teixit d'organitzacions compromeses amb el benestar dels ciutadans i les ciutadanes, especialment d'aquells que tenen més dificultats per desenvolupar la seva vida en plenitud de drets i llibertats.

Segons el 1r Pla Estratègic del Tercer Sector Social de Catalunya 2008-2011, aprovat per l'Assemblea General de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, la missió del tercer sector social és treballar pels drets, la igualtat i la qualitat de vida de les persones, sense exclusions. I per això el tercer sector social construeix un espai públic de participació, de responsabilitat i de compromís cívic, mitjançant la iniciativa social.

El tercer sector social ha experimentat un important creixement a Catalunya en els darrers anys. Segons el *Llibre blanc del sector civicosocial* de l'any 2003, el sector estava format llavors per 5.600 organitzacions, amb 52.000 treballadors/es, 155.000 voluntaris/es, i un volum econòmic equivalent a l'1% del PIB català. Sis anys després, segons l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*, editat per la Taula i per l'Observatori del Tercer Sector, existeixen 7.500 entitats on hi col·laboren més de 250.000 persones voluntàries, més de 100.000 treballadors/es, representant un volum econòmic equivalent al 2,8% del PIB i atenant a 1,7 milions de persones.

A Catalunya, hi ha més de 7.500 entitats dedicades a la inclusió social dels col·lectius més vulnerables, amb un volum econòmic que representa gairebé el 3% del PIB.

L'actuació del tercer sector social ha estat determinant en la gran conquesta de drets socials assolida al segle XX. Una conquesta que ha permès un gran desenvolupament social, cívic i econòmic. En aquest context d'aprofundiment democràtic i de governança, el tercer sector adquireix i exerceix una funció d'agent social cada cop més visible, en representació de les persones i dels col·lectius socials, i té un paper cada dia més important en diferents nivells i àmbits d'actuació: com a proveïdor de serveis, identificant noves demandes socials que afecten els col·lectius més vulnerables i proposant agendes d'actuació política. Aquesta funció del tercer sector social ha estat recollida i reconeguda a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i a les noves lleis socials aprovades aquests darrers anys.

Un sector al servei de les persones

La raó de ser de les entitats del tercer sector social és la millora de la qualitat de vida de les persones més desfavorides de la nostra societat. Les persones i la superació de les situacions que generen desigualtats estan, doncs, en el centre de l'acció realitzada pel tercer sector social.

El 2n Congrés va voler posar el focus central de la trobada en l'element central i essencial del sector: l'atenció a les persones. Així, sota el lema "Un sector al servei de les persones", aquesta segona edició del congrés va posar un especial èmfasi en el principal denominador comú de les entitats que componen el tercer sector social, és a dir, l'esforç col·lectiu per assolir la justícia social i la igualtat d'oportunitats per a totes les persones.

Aquest va esdevenir l'eix principal dels continguts del 2n Congrés i va estar present, de forma transversal, al llarg dels dos dies de trobada.

Context i principals objectius del 2n Congrés

Dos anys després de la celebració del 1r Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya, la Taula va convocar de nou el sector i els principals agents relacionats a la seva segona edició, els dies 26 i 27 de març del 2009, a la Farga de l'Hospitalet.

Si bé la primera edició va tenir lloc en un moment de fortes expectatives al davant d'un nou panorama legislatiu, ple de reptes i d'oportunitats, en aquesta ocasió el 2n Congrés es va celebrar en un context caracteritzat, fonamentalment, per una situació de crisi econòmica global i pel procés de desplegament tant de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i d'Atenció a les persones en situació de Dependència, com de la de Serveis Socials.

El 2n Congrés es va celebrar en un context caracteritzat per la crisi econòmica i per la construcció del nou sistema de serveis socials.

La situació de crisi està afectant els sectors més febles i vulnerables de la societat i les entitats del tercer sector social veuen com s'incrementen dia a dia les persones que requereixen dels seus serveis. Alhora, el sector està preocupat per la incertesa del finançament públic i privat en un moment en què, ara més que mai, cal posar com a prioritat la lluita contra la pobresa i l'exclusió social.

Aquesta situació global es dona precisament en un moment de reafirmació i de reflexió sobre el rol que ha de tenir el tercer sector social en la construcció del nou sistema de serveis socials. No hi ha dubte que el desplegament de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i d'Atenció a les persones en situació de Dependència i la Llei de Serveis Socials dibuixen un escenari on les entitats apareixen com a actors clau en la provisió de serveis d'atenció a les persones, però és necessari unir esforços per tal que les entitats socials puguin exercir el seu rol en bones condicions, oferint serveis de qualitat i aportant el valor afegit que les caracteritza. En aquest marc, el 2n Congrés del Tercer Sector Social va néixer amb tres objectius:

1. Mobilitzar i enfortir les entitats i les persones que formen part del tercer sector social, i d'aquesta manera:

- Donar a conèixer els elements identitaris del sector per tal de reforçar el potencial que suposa l'existència d'un ampli i divers teixit associatiu compromès amb el benestar de la ciutadania, tant

en matèria de prestació de serveis com de canalització de la participació ciutadana.

- Reforçar la capacitat de les entitats del sector per exercir la seva funció i ocupar el rol que els correspon a la societat.

2. Enfortir l'aliança del tercer sector social amb els poders públics i els altres agents socials, per tal de:

- Promoure el diàleg i el consens social.
- Aprofundir en el reconeixement de la Taula i de les entitats socials com agents socials clau de transformació, de cohesió, de socialització i d'intervenció social.

3. Reclamar més i millors polítiques socials públiques en l'actual context de crisi econòmica, el que ha de significar:

- Desenvolupar les noves lleis socials i la cartera de serveis socials amb els recursos necessaris tot posant l'accent, prioritàriament, en les persones i els grups més vulnerables de la societat i els més afectats per la crisi econòmica.

- Fer efectiu el compromís dels poders públics per enfortir el paper de les entitats socials en el desenvolupament d'aquestes polítiques.
- Reafirmar la capacitat del sector per defensar els drets socials i per reivindicar polítiques contra les desigualtats socials.

La Taula d'entitats va convocar el 2n Congrés del sector amb tres objectius principals:

- Mobilitzar i enfortir les entitats i les persones del tercer sector social.
- Enfortir l'aliança del tercer sector social amb els poders públics i els altres agents en el desenvolupament del nou sistema de serveis socials.
- Reclamar més i millors polítiques socials públiques en l'actual context de crisi econòmica.

Un congrés accessible, sostenible i social

Per a l'organització del 2n Congrés, des dels inicis es va apostar per la contractació de proveïdors del mateix tercer sector i, en aquest sentit, l'esdeveniment va resultar ser un clar exemple de les possibilitats que ofereix la compra social.

Així, els principals proveïdors del congrés van ser entitats no lucratives compromeses amb la inclusió social de col·lectius amb especials dificultats. Els serveis que es van contractar van ser el servei de restauració dels dos dies de congrés; la impressió del programa, la memòria d'activitats, les bosses, i altres elements divulgatius; el centre d'atenció telefònica per la difusió del congrés; la manipulació dels materials incorporats a les bosses; i la interpretació en llenguatge de signes i la subtitulació en pantalla per a les persones amb alguna discapacitat sensorial. De la mateixa manera, la coordinació dels continguts, l'elaboració i la gestió del web la van fer entitats del tercer sector.

El 2n Congrés es va plantejar també garantir l'accessibilitat, tant des del punt de vista de la mobilitat i de l'ús del llenguatge de signes i transcripció en pantalla per aquelles persones amb especials dificultats. També es van tenir en compte criteris de sostenibilitat en relació a l'estalvi i a la selecció de residus.

Continguts, relacions i projecció pública del 2n Congrés

Des dels seus inicis, el 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya va estar concebut com un espai de relació, de participació, de reflexió i d'intercanvi de coneixements entre les mateixes entitats que el componen, així com amb altres agents socials vinculats amb la tasca que realitza. Així doncs, es va fer una clara aposta per organitzar un congrés de caràcter participatiu, amb el qual poder donar veu a tots els agents implicats en l'àmbit de l'atenció a les persones. Sobre la base dels objectius establerts, el congrés va tenir diferents vessants.

En primer lloc, el 2n Congrés va tenir un important vessant analític i de reflexió entorn dels temes que preocupen i ocupen el tercer sector social català. Es van celebrar dues conferències plenàries, quatre col·loquis i trenta-dues taules temàtiques en les que gairebé un centenar de persones va presentar ponències entorn de temes d'interès transversal, més enllà dels diferents subsectors d'activitat.

S'ha fet una clara aposta per organitzar un congrés de caràcter participatiu, amb el qual poder donar veu a tots els agents implicats en l'àmbit de l'atenció a les persones.

Toni Codina, director general de la Taula i del 2n Congrés

En segon lloc, es va desenvolupar un vessant institucional i relacional de cara a reforçar l'aliança del tercer sector social amb els poders públics i els altres agents socials. En aquest sentit, als actes d'inauguració i de cloenda del congrés es va comptar amb una alta representació del Govern de la Generalitat de Catalunya, de les principals administracions públiques del país, de representants dels principals partits polítics, del món sindical, així com d'altres agents, com ara els col·legis professionals o els centres de recerca vinculats a l'àmbit social.

El 2n Congrés ha volgut potenciar el vessant convivencial, reforçant tant la cohesió interna del mateix sector, com la visibilitat de totes i cadascuna de les entitats que conformen el tercer sector català.

Finalment, aquesta segona edició del congrés va voler potenciar el vessant convivencial, reforçant tant la cohesió interna del mateix sector, com la visibilitat de totes i cadascuna de les entitats que conformen el tercer sector català. En aquest sentit, es van crear dos nous espais de relació, de visibilització i d'intercanvi d'experiències que conflueixen en un mateix espai físic: l'Àgora del 2n Congrés. L'Àgora va simbolitzar la plaça pública de trobada de persones, entitats i institucions implicades en l'àmbit de l'acció social al nostre país, i es va materialitzar a través de la mostra d'entitats, de l'espai d'intercanvi d'experiències i d'altres moments relacionals.

El 2n Congrés en xifres

- 1.255 persones participants
- 419 entitats del tercer sector social català
- 38 debats: 114 ponents
- 70 intercanvis d'experiències
- 35 estands a la mostra d'entitats, amb 25 federacions, fundacions i entitats del tercer sector social, i amb la participació de 7 centres de recerca, 3 col·legis professionals i 4 associacions patronals
- 257 estudiants visitants de la mostra d'entitats
- 102 persones voluntàries a l'organització
- 121 convidats institucionals

part II

Els continguts

Les conferències plenàries

desfavorits de la nostra societat, intensificant les situacions de desigualtat social. En aquest marc, les entitats dedicades a l'acció social han d'afrontar avui un doble repte: d'una banda, l'impacte d'aquesta crisi en el funcionament organitzatiu i, de l'altra, l'increment de la demanda de serveis d'atenció a les persones vulnerables. No obstant, la crisi representa també una oportunitat per a reforçar el rol de transformació social del sector no lucratiu i per a demostrar el valor afegit que aporta a la societat.

La crisi actual afecta, molt especialment, els col·lectius més vulnerables de la nostra societat intensificant les situacions de desigualtat social.

Tenint en compte el context en què es va celebrar el 2n Congrés, es va voler reflexionar sobre dos grans temes determinants per al futur del tercer sector i directament relacionats amb la seva contribució a la societat. Per una banda, es van analitzar les oportunitats i els reptes que l'actual context de crisi global planteja i, per l'altra, es va aprofundir en el rol que ha de tenir el tercer sector social en la construcció del nou sistema de serveis socials.

A continuació, es presenten les principals aportacions extretes de les dues conferències plenàries en les quals persones amb llarga experiència i trajectòria en aquest àmbit van oferir una visió analítica sobre aquests temes de màxima actualitat.

El tercer sector, agent de transformació social en temps de crisi

La situació de crisi econòmica global que es viu actualment afecta especialment els col·lectius més

Per abordar aquesta reflexió es va comptar amb la intervenció de Jordi Sànchez, director de la Fundació Jaume Bofill i professor de ciència política, amb una llarga experiència en l'estudi de la cultura política i els processos de participació ciutadana, i amb la de Fernando Fantova, consultor social especialitzat en temes relacionats amb la intervenció social, la gestió estratègica d'organitzacions no lucratives i les polítiques públiques.

Ambdós conferenciants van coincidir en un mateix punt de partida: si bé és cert que el focus de la crisi es troba en l'àmbit econòmic, aquesta va més enllà i, avui dia, ja es pot dir que s'està al davant d'una crisi sistèmica que afecta el mercat, els governs i el conjunt de la societat. En aquest sentit, es va posar de relleu que la crisi s'ha d'entendre com el resultat d'un cúmul de tensions arrossegades des de fa anys i que ara plantegen importants reptes que s'han d'afrontar. Pel que fa al rol del tercer sector en aquest context, es van apuntar algunes idees clau per impulsar i liderar un procés de transformació social que permeti avançar cap a una societat més inclusiva i solidària.

Núria Valls, Fernando Fantova i Jordi Sànchez

Reivindicar el valor d'allò públic

La relació entre l'esfera pública i la privada és la base sobre la qual s'han construït les relacions polítiques, econòmiques i socials de la societat. L'explosió del neoliberalisme de finals dels anys setanta, principis dels vuitanta, va suposar, per una banda, el replaçament progressiu de tot allò referent a l'àmbit col·lectiu o compartit i, per l'altra, la mercantilització de bona part dels aspectes de la realitat quotidiana de les persones i també de les polítiques i prestacions socials que fins aquell moment havien estat objecte de protecció. Alhora, tot aquest procés ha anat acompanyat per una dinàmica de globalització econòmica que, si bé ha incrementat les oportunitats d'uns determinats grups poblacionals, també ha magnificat les desigualtats socials.

Més enllà de l'estat, des de la iniciativa social i privada hi ha també un compromís de servei públic en benefici dels interessos col·lectius.

És precisament en aquest marc de profunda transformació política i ideològica que emergeix amb força el tercer sector com a subjecte col·lectiu, com un canal a través del qual la societat civil aporta una veu crítica i reflexiva per donar resposta a les necessitats derivades d'aquest context. En bona mesura, el sector no lucratiu sorgeix com un impuls per recuperar el valor d'allò públic i col·lectiu, reivindicant-ho com un espai que no és domini exclusiu de l'estat, sinó que, des de la iniciativa social i privada, també hi ha un clar compromís de servei públic en benefici dels interessos col·lectius.

La recuperació del valor d'allò públic s'identifica, doncs, com un element indispensable per poder avançar cap a la transformació social en el context actual. En aquest sentit, resulta fonamental que des del tercer sector es vetlli per garantir aquesta vocació de millora de l'entorn social i de servei públic, entès des d'un sentit ampli. En aquesta línia, Sánchez va detectar com a un dels principals reptes per la transformació social el fet d'incorporar aquest valor en la pràctica quotidiana de les entitats del tercer sector, superant així els interessos particulars en benefici de l'interès col·lectiu i contribuint a què el capital social del país se senti partícip d'aquesta idea de millora social.

Assumir la coresponsabilitat com a motor de canvi

Tot i que les causes de la crisi no tendeixen a atribuir-se a l'àmbit personal, Fantova va apel·lar a la coresponsabilitat de tots els ciutadans i ciutadanes. Aquest plantejament incideix en la idea que, des de les actituds i conductes individuals i quotidianes, es legitimen determinades dinàmiques socials que són les que, en definitiva, han contribuït a la situació actual de crisi.

Jordi Sánchez

És precisament aquest plantejament de coresponsabilitat el que dóna poder a les persones per impulsar conjuntament un canvi social. És a dir, és la mateixa perspectiva de coresponsabilitat la que atorga capacitat transformadora a la ciutadania. En aquest sentit, la crisi representa una oportunitat per reflexionar sobre les capacitats, tant individuals com col·lectives, de promoure canvis i incidir significativament en la millora de l'entorn.

La coresponsabilitat atorga poder i capacitat transformadora a la ciutadania.

Fer emergir el valor afegit del tercer sector

Al llarg de la seva història, les organitzacions del tercer sector social s'han caracteritzat per la seva capacitat de mobilització social i de donar resposta a les necessitats emergents desenvolupant serveis especialitzats, compromentent a l'Administració Pública en la garantia dels drets socials i impulsant una acció conjunta a favor del benestar social. Fantova va posar de manifest la importància de, en temps de crisi, saber reforçar l'aportació de valor diferencial a aquests serveis desenvolupats pel sector. Més enllà de ser capaços de gestionar uns serveis, hem de poder incorporar en aquesta gestió i en l'atenció a les persones un valor afegit real que hauria de contemplar l'autonomia de les persones, la convivència en la diversitat, l'emprenedoria inclusiva, la prevenció, etc. Per tant, els valors addicionals que aporta el tercer sector social, en relació al sector mercantil, han de recaure forçosament en aquesta perspectiva centrada en les persones, portant els valors discursius a la pràctica quotidiana.

Fernando Fantova

Fomentar una major vertebració de la diversitat del tercer sector social

Les entitats més dedicades a la gestió de serveis públics han de poder estar articulades amb altres organitzacions amb posicionaments diferents, més orientades a la mobilització social, a la reivindicació o al voluntariat. Només d'aquesta manera s'arribarà a teixir un tercer sector social vertebrat en la seva diversitat, amb capacitat per entendre el significat i la raó de ser d'uns i altres, i on de la diversitat s'aprèn, s'enriqueix i creix. S'insisteix que és des d'aquesta combinació de forces des d'on es poden fer passos per exercir aquesta funció de transformació social, incidint des de la pràctica en les estructures socials i polítiques.

Per incidir en la transformació social cal articular un tercer sector social que sàpiga combinar la prestació de serveis amb el vessant de mobilització social.

Apostar per la innovació i la transformació social des de dins del mateix sector

Assumint que els valors no es poden quedar a nivell filosòfic i discursiu, cal apostar per un tercer sector social que sigui capaç d'innovar en la seva pròpia organització i constituir-se com l'exemple del model social pel qual lluitar. Així doncs, Fantova va remarcar la necessitat d'avançar cap unes entitats que aportin un valor diferencial en la qualitat de la vida associativa, de la vida laboral, de les relacions, etc.

Fragment de la intervenció de Jordi Sánchez

"L'equilibri que s'havia construït en els models d'Estat del Benestar es va trencar i clarament es va donar un espai hegemònic al mercat, en detriment de la resta de realitats públiques i civils. (...) S'ha donat, doncs, un reforçament de la idea d'individu, no només enfront de la comunitat, sinó moltes vegades en contra de l'àmbit comunitari."

Fragment de la intervenció de Fernando Fantova

"Una hipermercantilització de la realitat és una crida per a què un actor recuperi allò públic i torni a reunir i agrupar el que s'ha dividit. Una situació de debilitat cognitiva de l'estat és una crida per a què els agents crítics i reflexius de la societat civil ajudin a pensar i reflexionar sobre el futur."

Fragment de la intervenció de Jordi Sánchez

"No es tracta de criminalitzar els interessos particulars (que en tenen el mercat i també el tercer sector) sinó que es tracta de veure com acomodem aquests interessos a la lògica d'allò col·lectiu; perquè el que si sabem és que els interessos particulars no són, ni han pogut ser mai, una palanca de canvi eficaç cap a la transformació social."

Fragment de la intervenció de Fernando Fantova

"Cada dia prenem decisions polítiques, econòmiques, familiars, laborals... amb les quals enfortim dinàmiques i funcionaments polítics, econòmics, culturals i socials que després percebem com aliens, especialment en moments com aquest (de crisi)."

Fragment de la intervenció de Fernando Fantova

"Crec que no ens anirà bé si aspirem a oferir els mateixos serveis que el sector públic o la iniciativa mercantil. Podem encarregar-nos de la gestió d'uns serveis estandaritzats dins d'una cartera de serveis públics, però, segons el meu parer, fins i tot, aquelles organitzacions solidàries que es dediquen fonamentalment a la prestació de serveis públics han de desenvolupar i oferir complementàriament i sinèrgica altres activitats i intervencions que afegixin valor real als destinataris i les destinatàries dels serveis."

Fragment de la intervenció de Fernando Fantova

"La nostra aspiració ha de ser que les nostres organitzacions funcionin com la maqueta de la societat participativa i inclusiva per la que treballem."

El tercer sector en la construcció del nou sistema de serveis socials

Des dels seus inicis les entitats socials han exercit un paper principal, i a vegades únic, en la prestació de serveis socials. En un moment històric de desplegament de les lleis de Promoció de l'Autonomia Personal i d'Atenció a les Persones en situació de Dependència i de Serveis Socials de Catalunya, el tercer sector social vol continuar essent el principal aliat dels poders públics en la construcció de polítiques públiques que garanteixin una xarxa de serveis socials de qualitat.

Per tractar aquest tema es va comptar amb dues persones que, des de diferents perspectives, fa temps que treballen en l'àmbit de les polítiques públiques de serveis socials. Per una banda Teresa Montagut, llicenciada en Economia i doctora en Sociologia, especialitzada en els estats del benestar i la política social, el tercer sector, la ciutadania i les desigualtats de gènere. I, per l'altra, Albert Serra, economista i Màster en Direcció Pública de l'Institut de Governança i Direcció Pública d'ESADE (IGDP-ESADE), amb una trajectòria professional vinculada, principalment, al sector públic i al sector no lucratiu. És professor de l'IGDP-ESADE i els seus àmbits d'especialització són la gestió de serveis públics, les polítiques socials i la cooperació públic-privada. Ambdós ponents van reflexionar sobre els reptes i l'encaix del tercer sector social en la construcció del que, després de l'educació, la sanitat i les pensions, es constitueix com el quart pilar de l'Estat del Benestar. A continuació, es presenta un resum de les principals aportacions.

El nou model de serveis socials

Amb el desplegament de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i d'Atenció a les persones en

situació de Dependència a inicis de l'any 2007, i amb l'aprovació de la Llei de Serveis Socials de Catalunya a finals del mateix any, es dona un important punt d'inflexió en l'estructura de l'Estat del Benestar a Catalunya.

Aquesta nova etapa en el desplegament de polítiques socials suposa dos grans reptes amb vista a garantir un equilibri pressupostari i la sostenibilitat del sistema a llarg termini: per una banda, ajustar l'oferta de servei públic a la capacitat real del sistema per dotar-lo dels recursos necessaris per poder-ne garantir l'accés de la ciutadania, i, per l'altra, la necessitat de concretar l'oferta de serveis establint criteris de prioritització i, també, de copagament en funció de les situacions personals i la redistribució equitativa de recursos per davant de la gratuïtat.

Els tres principis bàsics sobre els quals es sustenta el nou sistema de serveis socials són la universalitat, la cartera de serveis i el copagament.

El disseny del sistema de serveis socials es basa, doncs, en tres principis bàsics: la universalitat, la cartera de serveis i el copagament social. Els serveis socials i d'atenció a la dependència constitueixen un dret subjectiu universal vinculat a trobar-se en situació de dependència i satisfer determinats requisits que, si es donen, constitueixen garantia jurídica exigible de drets d'accés al servei públic. Els serveis oferts pel sector públic són els que es defineixen explícitament en la cartera de serveis del sistema i, en aquest sentit, qualsevol altre servei públic no incorpora la garantia de prestació i finançament. Finalment, les persones usuàries dels serveis assumeixen part del cost del servei rebut en funció del nivell de renda disponible garantint així l'accés universal al servei i mantenint la vocació redistributiva i l'equitat del sistema d'assignació de renda.

El tercer sector social, un actor clau

Ja fa temps que les organitzacions del tercer sector han assumit un paper clau en la gestió de serveis socials adreçats a les persones més vulnerables de la societat. El nou sistema de serveis socials sorgeix des de la cooperació de la iniciativa pública i privada, i el tercer sector s'ha posicionat com a principal soci del sector públic en aquest àmbit. Montagut va posar una especial atenció en el valor d'aportació del tercer sector i va voler ressaltar la seva contribució en l'espai polític i públic.

Per la seva banda, Serra va destacar també l'aportació de les entitats del tercer sector social com a proveïdors de serveis socials. En aquest sentit va ressaltar-ne la capacitat d'anticipació a les necessitats socials, la innovació en la recerca de respostes adaptades a aquestes necessitats, la capacitat de mobilitzar energies i persones, ésser veu dels col·lectius més vulnerables i l'aportació de valors en totes les actuacions que realitza, entre d'altres.

El tercer sector s'ha posicionat com a principal soci del sector públic en el desplegament del nou sistema de serveis socials.

Així doncs, el tercer sector social apareix com un nou actor que obliga a redefinir les competències i responsabilitats de tots els agents implicats en la millora del benestar de la ciutadania.

Si bé aquest nou marc ofereix un important ventall d'oportunitats per al sector no lucratiu, també es plantegen reptes importants que tenen a veure amb el fet de garantir les capacitats i les eines de gestió adaptades al canvi d'escala i a les dimensions operatives que requereix el nou sistema de serveis socials.

El nou sistema de serveis socials obliga a redefinir les competències i responsabilitats de tots els agents implicats.

Més i millors estratègies de coordinació

En aquest marc cal que el tercer sector sigui capaç de generar els mecanismes necessaris per a reforçar la coordinació de tot el sector. En aquest sentit, es destaca la importància de superar la competitivitat entre les mateixes entitats. Aquesta cooperació interna s'identifica com un repte per aconseguir millorar les capacitats, la dimensió i la cobertura territorial que aquest nou sistema de serveis socials requereix.

La coordinació interna del sector s'identifica com un repte per aconseguir millorar les capacitats, la dimensió i la cobertura territorial que requereix el nou sistema de serveis socials.

Fragment de la intervenció de Teresa Montagut

"El tercer sector aporta el valor d'una nova ciutadania, que trenca l'esquema liberal i ens permet anar parlant d'una ciutadania basada en el model filosòfic republicà, on els ciutadans, a més de tenir uns drets, també tenim uns deures. Uns deures per treballar per la nostra comunitat. Em sembla que és en aquest sentit que el tercer sector aporta una major flexibilitat en la gestió dels serveis, una atenció més personalitzada, un major compromís, etc."

Fragment de la intervenció de Teresa Montagut

"El tercer sector assumeix responsabilitats socials, i per tant, penso que ha d'establir mecanismes necessaris per a consolidar la coordinació de tot el sector, una coordinació que és difícil, ben segur. És difícil coordinar entitats que també han de competir pels mateixos recursos, però aconseguirem un nou sistema si existeix aquest vincle entre tot el sector."

Teresa Montagut

Així, resulta fonamental construir vincles que permetin desenvolupar en bones condicions les responsabilitats socials que li pertocuen al tercer sector. A la vegada és aquesta major coordinació la que permetrà construir relacions de confiança amb l'Administració Pública i avançar cap a un nou model d'estructuració d'un únic sector de benestar social.

Adquirir noves capacitats per incrementar la competitivitat del sector

Per tal que el tercer sector pugui continuar exercint com a soci principal de l'Administració pública en la construcció del nou model de serveis socials, resulta imprescindible treballar activament per ser capaços de combinar la funció social amb la necessària gestió de sistemes complexos que requereixen d'estabilitat, professionalitat i sostenibilitat a mitjà i llarg termini. Cal que el tercer sector avanci per reforçar la seva competitivitat en termes d'eficàcia, eficiència, fiabilitat i suficiència financera, entre d'altres.

Mantenir l'essència i les especificitats del mateix sector

Ambdós ponents van coincidir en la importància de saber ser uns bons gestors i proveïdors de serveis públics, alhora, que un actor que busca la transformació social en totes les accions que realitza. No és senzill, però el tercer sector ha de poder garantir aquest valor d'aportació diferencial. Aquest vessant reivindicatiu, de ser veu dels col·lectius més desfavorits, forma part de la seva raó de ser i, en aquest sentit, cal vetllar per mantenir els valors i l'essència de les organitzacions del tercer sector. El fet de participar activament en la provisió de serveis públics no ha de representar una renúncia a la independència, autonomia i capacitat de mobilització social del tercer sector.

En definitiva, queda un llarg camí per recórrer en el desplegament del nou sistema de serveis socials, amb moltes oportunitats pel tercer sector, però també amb importants reptes que s'han d'afrontar si es vol seguir tenint un paper clau en la provisió de serveis públics d'atenció a les persones. Caldrà veure com, en els propers anys, el tercer sector ha estat capaç de desenvolupar les estratègies i capacitats necessàries per posicionar-se en aquest àmbit.

Albert Serra

Fragment de la intervenció d'Albert Serra

"Ser els millors és la millor garantia. El tercer sector no ha d'aspirar a competir, sinó que ha de ser líder en tots aquells espais en els que participa. Crec que ja ho és en alguns casos però podria ser-ho en molts més. No cal demanar permís, simplement cal ser els millors."

Fragment de la intervenció d'Albert Serra

"Un dels reptes del tercer sector és mantenir l'especificitat, tan pròpia de l'associacionisme com dels moviments del tercer sector, que és aquesta capacitat d'innovar, de representar a la societat, d'anticipar-se, de reivindicar, de tenir principis, d'aportar valors i, per tant, de fer de societat civil."

Els col·loquis

Els col·loquis es van organitzar amb la voluntat d'oferir a les persones participants un espai per al diàleg i la reflexió conjunta amb els principals agents socials relacionats amb el tercer sector i la tasca que realitza.

Així, al llarg dels dos dies de trobada es van celebrar quatre col·loquis al voltant de quatre temes cabdals en el moment actual de construcció del nou sistema català de serveis socials: el valor afegit del tercer sector social en els serveis d'atenció a les persones, la construcció d'un marc laboral propi, la cooperació entre el tercer sector i l'Administració Pública i, finalment, l'aportació del tercer sector en la inclusió i cohesió social.

El valor afegit del tercer sector social en els serveis d'atenció a les persones

Les entitats del tercer sector tenen una llarga trajectòria en l'àmbit de la cohesió social i la millora de la qualitat de vida de les persones, desenvolupant diferents funcions que li són pròpies, com ara la representació dels col·lectius més vulnerables, la incidència política i social per la defensa de drets i la mateixa prestació de serveis, entre d'altres.

El tercer sector aporta un valor afegit en l'atenció a les persones que cal ser capaçs de visibilitzar, tant en l'àmbit de la prestació de serveis, com en totes i cadascuna de les actuacions que realitza.

En un moment històric de construcció del quart pilar de l'Estat del Benestar, es configura un nou espai de drets i serveis per a les persones més fràgils i, en aquest marc, el tercer sector apareix, juntament amb el sector públic i l'empresa privada, com un

actor clau per garantir el nou sistema de serveis socials. El tercer sector aporta un valor afegit diferencial que cal ser capaçs de visibilitzar, tant en l'àmbit de la prestació de serveis, com en totes i cadascuna de les actuacions que realitza.

Moderat per Francesc Pérez, president del Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat (COCARMI) i secretari de la Taula, el col·loqui va comptar amb les intervencions d'Enric Morist, coordinador de Creu Roja Catalunya i vicepresident de la Taula; Francina Alsina, coordinadora de la unitat territorial de Barcelona de la Federació Catalana de Voluntariat Social i vicepresidenta de la Taula; Rafael Ruiz de Gauna, director de l'Institut de Formació i Projectes Socials de la Fundació Pere Tarrés i vicepresident de la Taula; i Salvador Maneu, secretari general de Càritas Diocesana de Girona i tresorer de la Taula.

A partir de les reflexions dels quatre ponents, a continuació es presenten, agrupats en quatre grans blocs, els principals valors d'aportació del tercer sector social en els serveis d'atenció a les persones.

La voluntat de transformació social

Les entitats del tercer sector sorgeixen de la unió de persones que tenen una voluntat de transformació social. El tercer sector social neix de la llibertat individual de ciutadans i ciutadanes amb l'objectiu d'ajudar l'altre i de lluitar contra situacions de desigualtat social. Així, darrere qualsevol entitat del tercer sector, faci el que faci, hi ha una voluntat de transformació i millora social, una voluntat de contribuir des de la iniciativa privada a tot allò que afecta els interessos col·lectius, amb una vocació de servei públic i des d'un exercici de plena coresponsabilitat i solidaritat. En aquest sentit, i entenent que l'atenció a les persones més desfavorides és l'essència del tercer sector, la prestació de serveis esdevé un espai privilegiat per fer evidents i visibilitzar els valors del sector.

Les entitats del tercer sector sorgeixen de la unió de persones que tenen una voluntat de contribuir a la transformació social cap a una societat més justa i igualitària.

El voluntariat

La mobilització de voluntariat constitueix un important valor d'aportació en la intervenció social que realitzen les entitats no lucratives. Les organitzacions del tercer sector esdevenen l'espai a través del qual canalitzar i articular l'acció voluntària de tantes i tantes persones que, de forma desinteressada, es comprometen a contribuir en la millora de la qualitat de vida de les persones més desfavorides i a ser part activa del procés de transformació social que persegueixen.

El voluntariat forma part de l'essència del tercer sector social i, complementàriament a l'equip contractat, té un paper fonamental en el compliment de

la missió i la millora de l'impacte de les entitats. La importància del voluntariat traspasa l'àmbit de les entitats i el converteix en una font important de capital social que ajuda a la sensibilització, a la denúncia de les desigualtats socials i a la millora de les polítiques públiques.

Pel que fa a l'àmbit de l'atenció a les persones, el valor del voluntariat és clar: compromís, qualitat, calidesa i proximitat amb les persones que més ho necessiten.

El tercer sector canalitza i articula l'acció voluntària de persones que, de forma desinteressada, es comprometen a contribuir en la millora de la qualitat de vida de les persones més desfavorides.

El treball de proximitat i la dimensió comunitària

Les organitzacions del tercer sector social es troben allà on hi ha persones amb especials dificultats i allà on hi ha persones amb la voluntat d'atendre i d'oferir respostes a aquestes persones. Aquest és un altre valor afegit del tercer sector: el treball des de la proximitat, des del territori, en contacte directe amb les persones que més ho necessiten i incorporant la dimensió comunitària en la prestació de serveis que realitzen. Aquesta proximitat és la que permet adquirir un coneixement acurat dels col·lectius destinataris de les accions i articular respostes adaptades a les seves necessitats.

La proximitat és la que permet adquirir un coneixement acurat dels col·lectius destinataris de les accions i articular respostes adaptades a les seves necessitats.

Capacitat d'anticipació i detecció de noves necessitats

Les organitzacions que conformen el tercer sector social es troben en una posició privilegiada per detectar necessitats emergents i generar actuacions de caràcter preventiu. La proximitat de la que es parlava és precisament el que aguditza aquesta capacitat per identificar noves necessitats. En aquest sentit, es destaca la importància d'aprofitar aquesta força per ser encara més proactius i endegar serveis innovadors dirigits a pal·liar aquestes mancances, malgrat que encara no hagin estat reconeguts des de les administracions.

Les entitats del tercer sector social es troben en una posició privilegiada per detectar necessitats emergents i generar actuacions de caràcter preventiu.

Fragment de la intervenció de Rafael Ruiz de Gauna

"El tercer sector neix de la llibertat individual de tots nosaltres d'ajudar l'altre. D'un exercici de solidaritat, i aquest exercici de solidaritat l'hem de poder continuar fent créixer, potenciant, no exclusivament a expenses d'allò que vagi marcant l'Administració Pública, sinó des del convenciment de cadascun dels ciutadans i de les ciutadanes del nostre país."

Fragment de la intervenció de Francina Alsina

"Una de les característiques de l'esperit voluntari és precisament el seu caràcter rebel, una rebel·lia silenciosa i continuada, de servei i de responsabilitat. És el compromís cap a un projecte comú, treballar per fer possible un món més just. Les entitats s'han consolidat gràcies a la tasca duta a terme pels seus voluntaris. Actualment, és impossible ignorar com arriben a ser de necessàries aquestes entitats, perquè la nostra societat pugui ser una mica millor."

Fragment de la intervenció d'Enric Morist

"La proximitat és la capacitat d'estar allà on és tothom però també a on no hi ha ningú (...) saber donar respostes clares i concretes a les persones que ho necessiten. Això vol dir fer companyia a una àvia que està sola a l'Eixample, això vol dir acompanyar un nouvingut en la seva incorporació a la societat, això vol dir alleugerir el patiment de les persones amb addiccions. Això vol dir albergar per a una persona sense sostre o, simplement, que passa un moment difícil de la vida. Només vol dir això, no cal que busquem més paraules."

Fragment de la intervenció de Salvador Maneu

"Què estem entenent per prestacions de serveis? Només aquella que està tipificada per una norma jurídica? Per una llei de serveis socials i recollida en un catàleg de serveis, la cartera de serveis socials o altres catàlegs públics que puguin haver-hi? És això una prestació de serveis? És això un servei a la comunitat? S'esgota aquí la possibilitat de participació de les entitats socials? Certament són les més importants, però jo ja afirmo, i aquesta és l'última visió per compartir, que em sembla que podem anar més enllà. (...) Ens hem de poder avançar a problemes socials, que els estem coneixent, que els estem detectant, tenim una posició de privilegi a través de les nostres accions i, probablement, ens hem d'avançar en la prestació de serveis que inicialment no estan reconeguts per l'Administració."

Cap a un nou marc laboral en el tercer sector social de Catalunya

L'evolució i el creixement del tercer sector i de l'abast de les seves actuacions en l'àmbit de l'acció social a Catalunya ha comportat una creixent professionalització que dona lloc a un nou escenari on les relacions laborals configuren l'element fonamental a tenir en compte per la consolidació i futur del mateix sector.

Les relacions laborals que es donen en el marc del tercer sector estan condicionades tant per factors interns, com externs. A nivell intern, les mateixes especificitats del sector, derivades fonamentalment de la naturalesa del fet associatiu i de la diversitat d'activitats que engloba, plantegen unes relacions laborals necessàriament diferents a les que existeixen en el sector públic o a l'àmbit empresarial. A nivell extern, aquestes relacions laborals es veuen directament condicionades pel finançament i sistema de concertació i contractació pública per la provisió de serveis socials que, en el context actual de crisi, es poden veure afectats.

El tercer sector social té el repte de construir un marc global de relacions laborals que permeti avançar significativament cap a una millor qualitat de l'ocupació en el sector de l'acció social a Catalunya.

En els darrers anys, el sector ha fet importants avenços en aquest camp, amb la constitució de diferents patrons representatius dels diversos subsectors d'activitat i amb la signatura de diferents convenis laborals. Ara, però, queda pendent el repte de construir conjuntament un marc global per a tot el sector que permeti avançar significativament cap a una millor qualitat de l'ocupació en el tercer sector social de Catalunya.

Moderat per Francesc Estellés, de la Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDIA) i vocal de la Taula, el col·loqui va comptar amb les intervencions de Frederic Monell, vicesecretari general de la UGT de Catalunya; Simón Rosado, secretari de política sectorial i acció sindical de CCOO de Catalunya; Montserrat Segura, sotsdirectora general de Relacions Laborals del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya; i Xavier Puig, president de la recent creada Confederació d'Associacions Empresariales del Tercer Sector Social d'atenció a les persones de Catalunya.

A continuació, es presenta un resum de les principals idees exposades des de les diferents perspectives dels ponents.

Per a una millor ocupació al tercer sector social

Les condicions dels convenis laborals estan directament relacionades amb les polítiques públiques i amb les condicions que estableix el sistema de concertació que estableixen les administracions públiques amb el tercer sector social. Des de l'àmbit sindical es va posar de manifest que, en el context de crisi, caldrà vetllar perquè aquestes condicions garanteixin els mínims necessaris per poder oferir uns serveis de qualitat als col·lectius destinataris de les actuacions i, alhora, garantir unes bones condicions laborals per les persones professionals que efectuen aquests serveis des de les entitats del tercer sector.

En aquest marc, es va destacar la importància d'impulsar estratègies conjuntes d'incidència política per tal de situar les prioritats socials en l'agenda política del país i vetllar per a què el tercer sector no es vegi debilitat per la disminució de recursos públics.

En el context actual de crisi, cal impulsar estratègies conjuntes d'incidència política per tal de situar les prioritats socials en l'agenda política del país.

La complexitat i la diversitat de realitats que engloba el tercer sector social (diferents subsectors d'activitats, diferents formes jurídiques, coexistència de voluntariat i professionals, etc.) condicionarà necessàriament la regulació laboral del sector i obligarà a establir un conveni flexible i útil, capaç d'adaptar-se a aquesta heterogeneïtat.

Així, es va ressaltar la necessitat de buscar aquells elements comuns que permetin posar les bases a un acord marc (riscos laborals, plans formatius, polítiques d'igualtat d'oportunitats, de conciliació de la vida laboral i personal, etc.).

També es va reconèixer la importància que el tercer sector uneixi esforços per avançar conjuntament cap a la regulació de les particularitats de les relacions laborals que es donen dins del tercer sector social. La definició d'un marc de relacions laborals global representa un pas endavant per a la consolidació, l'enfortiment i la legitimitat del tercer sector social.

La importància de conèixer la realitat de l'ocupació al tercer sector social

En relació al marc de relacions laborals, des del sector públic es van valorar satisfactoriament els passos endegats des del tercer sector social per construir un discurs col·lectiu, més enllà dels diferents subsectors d'activitat. Així, es va destacar la importància d'unir esforços per evitar la fragmentació del sector i establir conjuntament uns mínims comuns que permetin aconseguir una major estabilitat laboral, una major qualitat de l'ocupació i, per tant, una major qualitat també dels serveis prestats.

En aquesta línia, es va detectar la necessitat d'avançar en la regulació de matèries com la definició dels perfils professionals, la planificació de funcions a desenvolupar i l'establiment de mecanismes de promoció professional, entre d'altres.

Resulta imprescindible generar coneixement i disposar de dades sobre l'estat de l'ocupació en el tercer sector social.

També es va posar de manifest la importància de generar coneixement sobre la realitat del tercer sector social pel que fa a les condicions i relacions laborals. Disposar del diagnòstic de la situació és el primer pas necessari per avançar en aquest àmbit.

Finalment, es va expressar la necessitat de treballar conjuntament per afrontar la crisi de manera que no afecti ni a la qualitat dels serveis ni a les condicions laborals de les persones contractades en el marc d'entitats del tercer sector social.

La implicació de les entitats del tercer sector social català

La Confederació d'Associacions Empresariales del Tercer Sector Social d'Atenció a les Persones de Catalunya la formen: APPS (Federació catalana Pro Persones amb Retard Mental), AEISC (Associació Empresarial d'Iniciativa Social de Catalunya), la CECAD (Confederació d'Entitats Catalanes d'Atenció a la Dependència) i la UCCAP (Unió Catalana de Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç).

La definició d'un nou marc de regulació laboral pel tercer sector d'acció social requereix d'un diàleg amb els sindicats, amb l'Administració Pública i amb els col·legis professionals.

La Confederació sorgeix d'aquesta voluntat de definir un marc laboral que marqui uns mínims sobre els que vestir les especificitats de cada subsector d'activitat i també arran de les dificultats de gestió i regulació laboral que suposa l'existència i concurrència de diversos convenis laborals i de la constatació de fuga de capital humà cap a altres sectors més regulats.

Per tal d'establir un conveni col·lectiu és important centrar-se en la tipologia d'activitats desenvolupades per la diversitat d'entitats que conformen el sector, no en la forma jurídica o en el model de gestió. Així, l'acció social és l'àmbit d'actuació comú en el qual s'engloben els diferents subsectors.

Aquest procés de definició d'un nou marc de regulació laboral només serà possible si es basa en el diàleg amb els sindicats, amb l'Administració Pública, en tant que és qui regula, planifica i marca la cartera de serveis, i amb els col·legis professionals amb la finalitat de reflexionar sobre les diferents competències professionals i evitar solapaments.

Cal assumir que la construcció d'un nou model de regulació laboral requerirà d'un procés lent i continuat, amb la col·laboració i el consens de tots els agents relacionats.

En aquest marc, un dels principals reptes està en què totes les entitats del tercer sector social es comprometin a participar d'aquest procés, és a dir, que hi hagi un compromís real i una responsabilitat col·lectiva en la voluntat d'avançar cap a la regulació de les relacions laborals del sector.

Fragment de la intervenció de Simón Rosado

"Per a nosaltres, el tercer sector té tres objectius: contribuir a atendre els drets de la ciutadania, desenvolupant programes i activitats dirigides a les persones; millorar la qualitat dels serveis d'atenció a les persones i l'objectiu fonamental del tercer sector, impedir l'exclusió social d'importants col·lectius garantint la igualtat d'oportunitats. En una situació de profunda crisi econòmica com en la que ens trobem, això pot suposar una oportunitat, però vindrà condicionat i dependrà de les polítiques de Catalunya, de com es concreten i dels recursos que es destinaran a polítiques socials."

Fragment de la intervenció de Frederic Monell

"Cal continuar aprofundint, sabent que tenim dificultats i sabent que hi ha altres actors, i interessos. Ara bé, si som capaços de dimensionar bé la situació i saber trobar espais de col·laboració, podem fer evolucionar aquest sector per tal que pugui assolir dos objectius centrals: que les persones estiguin ateses en bones condicions, i disposin d'uns bons serveis; i això depèn de les condicions amb què les persones que treballin ho puguin fer. Estem disposats a agafar compromisos, mitjançant el conveni col·lectiu de caràcter general, que és l'estratègia en la que estem treballant, i mirar d'atendre i incorporar les característiques i les singularitats del sector, sabent que tots haurem de fer esforços per la construcció d'aquest sistema de relacions que haurà d'estar a l'altura dels objectius perseguits."

Fragment de la intervenció de Montserrat Segura

"L'enfocament d'avançar cap a un marc global de negociació col·lectiva ens sembla correcte perquè la dispersió de la negociació col·lectiva en un sector novell, quantitativament parlant, potser causa que quedin subsectors d'activitat sense cobertura jurídica, o bé que existeixi una excessiva divergència de règims laborals. (...) Un primer element es va exposar al 1r Congrés del Tercer Sector Social i va ajudar a construir un discurs col·lectiu com a sector, més enllà dels diversos subsectors d'activitat. Ara toca que aquest discurs pugui traspasar a l'àmbit laboral i que, d'aquesta manera, pugui donar lloc a la creació de marc laboral propi i consensuat que permeti establir les pautes de comportament de totes les parts implicades."

Fragment de la intervenció de Xavier Puig

"També demanaríem a les nostres organitzacions compromís vers una regulació de les relacions laborals, tenim una responsabilitat i no la podem obviar, coherència amb el discurs que tenim de la qualitat, coherència en la relació quan parlem amb els nostres professionals per regular les seves condicions, i transparència per construir una realitat per allò que realment som i no el que ens agradaria ser. (...) Tenim una responsabilitat, i us animo a agrupar-vos en aquells espais que el mateix sector ha anat constituint, amb aquestes realitats patronals que des de l'any 1978 porten funcionant a Catalunya."

La cooperació i concertació entre el tercer sector social i les administracions públiques

L'espai públic no és patrimoni exclusiu de les administracions públiques. Hi ha sectors importants de la societat civil que treballen pel bé públic i, entre ells, el tercer sector. Per altra banda, conceptes com l'estat relacional o la governança s'han incorporat cada vegada més en la forma de gestionar els afers públics des de les administracions, conformant una nova forma de fer política centrada en relacionar i posar en valor els actius de la societat més que en la provisió i execució directa dels serveis als ciutadans.

Cooperar significa operar simultàniament, treballar en comú. La concertació fa referència a la relació que s'estableix entre l'Administració i el tercer sector social per la prestació de serveis.

La gestió de serveis des del tercer sector social implica la interacció d'aquests actors amb una sèrie de valors, fomentant un model integral de responsabilitat i un major impacte social de les seves intervencions.

El tercer sector social comparteix amb l'Administració Pública l'objectiu de prioritzar les necessitats socials de les persones usuàries. Les entitats del sector són sovint les primeres que detecten noves situacions i proposen actuacions per donar resposta amb una gran capacitat de flexibilitat i adaptació als canvis que es produeixen.

El nou context legislatiu planteja la necessitat de millorar els instruments actuals en la contractació pública i reforçar el tercer sector social com a prestador de serveis d'atenció a les persones.

L'eficàcia en la gestió de la prestació de serveis feta des d'entitats d'iniciativa social aporta valors diferencials que formen part de la seva essència: la capacitat de generar capital social, el treball en xarxa, el voluntariat, la participació i la implicació dels usuaris, la transmissió de valors i la reinversió dels guanys incrementant el fons social que reverteix en la consecució de la missió de les entitats.

El nou context legislatiu, que integra el tercer sector com a actor rellevant en el desplegament del nou sistema dels serveis socials, planteja la necessitat de millorar els instruments actuals de contractació pública i el suport als programes de les entitats per tal de fomentar la cooperació amb l'Administració Pública i reforçar el tercer sector social com a prestador de serveis d'atenció a les persones.

Moderat per Montserrat Ginés, directora general de la Fundació Catalana de l'Esplai i vocal de la junta directiva de la Taula, el col·loqui va comptar amb la intervenció de Joan Subirats, catedràtic de Ciència Política de la UAB i director de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques; Ricard Valls, director de Zohar-Consultoria & Marketing Social; Xavier Padrós, director general de Contractació Pública del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya; i Àngels Guiteras, de la Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent i vocal de la junta directiva de la Taula.

A partir de les intervencions dels ponents, a continuació es presenta un resum de les principals aportacions, agrupades en quatre grans temes.

El tercer sector social com a actor clau en la provisió de serveis

La relació entre les entitats del tercer sector i les administracions públiques està centrada, principalment, en tres elements: la regulació, el finançament i la provisió de serveis. Si bé els dos primers elements tenen un paper important, és en la provisió de serveis que es dóna, més habitualment, la relació entre els dos agents.

Joan Subirats va destacar el paper cada vegada més protagonista de les entitats del tercer sector

en l'àmbit de la prestació de serveis i va reflexionar sobre un dels valors diferencials que aporta el sector en aquest àmbit: l'atenció de la diversitat i heterogeneïtat social.

El treball de proximitat, el coneixement exhaustiu de les necessitats socials i la perspectiva comunitària atorguen al tercer sector social una posició privilegiada per oferir serveis flexibles, adaptats a la complexitat de les necessitats socials.

Fragment de la intervenció de Joan Subirats

"Des de les entitats es reclama que les administracions siguin capaces de valorar i mesurar els valors intangibles que les entitats aporten. (...) Per exemple, una cooperativa de dones en risc d'exclusió social es presenta a un concurs a l'Administració i, d'altra banda, també s'hi presenta una empresa que es dedica a "multitasques" de neteja i seguretat. La persona que ha de decidir a qui li dóna el contracte, com mesura el valor afegit de l'entitat? A més de valorar les propostes en relació a l'eficiència que t'aporten del punt de vista de la neteja, també s'hauria de valorar què passaria si aquesta entitat no existís, és a dir, que aquestes dones molt probablement serien perceptores de la PIRMI, etc. Això on està contemplat? (...) el més important és, doncs, com aconseguim incorporar en la relació entre Administració i entitats aquells elements que són diferencials, i que no només són diferencials des del punt de vista que són més operatius, sinó que estratègicament poden significar un projecte compartit."

Amb l'objectiu de garantir la no discrecionalitat, l'Administració Pública treballa sobre la base de serveis estandarditzats, a partir de categories homogènies, estructures estables i amb un llenguatge universal. Davant d'unes demandes socials complexes i multidimensionals, les administracions es veuen incapacitades per oferir respostes àgils que abordin, de forma integral, aquestes demandes. No obstant, si hi ha un actor capaç de generar respostes adaptades a les necessitats socials: aquest és, sens dubte, el tercer sector. El treball de proximitat, el coneixement exhaustiu de les necessitats socials i la perspectiva comunitària atorguen al tercer sector social una posició privilegiada per oferir serveis flexibles, adaptats a aquestes necessitats.

Pel que fa a la relació entre l'Administració i el tercer sector es va destacar també el repte d'avançar en la construcció d'un projecte comú que tingui en compte i ajudi a entendre els valor d'aportació d'uns i altres. En aquest sentit, cal que el tercer sector avanci en la mesura d'aquest valor afegit i, per la seva banda, que les administracions públiques valorin aquests intangibles i el "cost" de la no existència del tercer sector social. L'aportació de les entitats va més enllà del servei prestat, repercuteix també en la

creació de capital social, de xarxes comunitàries i en la creació d'ocupació per a persones en risc d'exclusió, entre d'altres.

La guia de clàusules socials: cap a la mesura del valor afegit de les entitats

El nou context de desplegament de la Llei de Serveis Socials ha implicat un canvi de model de drets que implica que l'Administració deixa de subvencionar per passar a concertar aquells serveis que té l'obligació de prestar. En aquest procés de desplegament del nou sistema de serveis socials, les entitats del tercer sector volen continuar essent les aliades principals i naturals dels poders públics, com ho han estat històricament. Tanmateix, les directives europees de lliure competència i la nova legislació de contractació pública no sempre faciliten que el sector públic pugui fer efectiva aquesta preferència envers el tercer sector. Per això cal desenvolupar clàusules socials per avançar en aquest objectiu, tenint en compte les possibilitats que obre la nova llei de contractació per fer-ho possible.

La Guia de Clàusules Socials és un instrument que pretén recollir els valors clarament diferencials i propis del tercer sector i convertir-los en indicadors mesurables amb l'objectiu que puguin formar part del procés de contractació pública.

Fragment de la intervenció de Ricard Valls

"Per començar a fer aquesta feina, varem intentar pensar quins valors propis té el sector social, identificar-los i eliminar aquells que avui dia comparteix amb l'empresa (per exemple, la qualitat). L'exercici va consistir en identificar els valors realment diferencials, classificats en valors orientats a les persones, a la societat i a les organitzacions, on hi ha una clau: la primacia de la missió i de la persona per sobre del capital (de l'econòmic, no del social). A partir de la selecció dels valors, hem intentat establir indicadors per aquests, n'hi ha hagut de fàcils i de difícils, perquè el criteri ha estat poder ser objectius no només en establir el càlcul de valors, sinó també en el seu control. Aquí pretenem anar del discurs a la realitat."

És en aquest marc que, des de l'any 2008, la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya està treballant la Guia de Clàusules Socials, un instrument que pretén recollir els valors clarament diferencials i propis del tercer sector i convertir-los en indicadors mesurables amb l'objectiu que puguin formar part del procés de contractació pública. Ricard Valls va explicar que aquests indicadors estan classificats en tres nivells: indicadors globals del tercer sector (són aquells que posen de relleu el valor afegit del conjunt del tercer sector); indicadors globals de les entitats (mesuren el què fa l'entitat i el què aporta); i indicadors aplicables als projectes (mesuren el valor d'aportació específic dels projectes).

Xavier Padrós, Joan Subirats, Montserrat Ginés, Ricard Valls, Àngels Guiteras

Atenent a la heterogeneïtat i complexitat de les entitats que conformen el tercer sector social de Catalunya, cada organització haurà de seleccionar aquells indicadors que més s'adaptin a la seva realitat.

Més enllà de ser un instrument útil de cara a la contractació pública, aquesta iniciativa pretén ser una eina per visibilitzar, tangibilitzar i avançar en la mesura del valor d'aportació del tercer sector a la societat.

El sistema de contractació pública

Si bé ja fa temps que es venen produint algunes iniciatives en la incorporació d'elements socials en els processos de contractació pública, en el moment de celebració del 2n Congrés, fa tot just un any que està en vigor una nova llei de contractes al sector públic que, a nivell estatal i per primera vegada, assumeix i incorpora elements socials pel que fa referència a la contractació pública.

En aquest marc, Xavier Padrós, va voler destacar tres punts clau entorn del sistema de contractació pública i la relació amb el tercer sector social.

En primer lloc, va destacar que la reserva de contractes amb el tercer sector ha estat la fórmula tradicional de l'Administració Pública, abans i després de la nova llei. En el cas de Catalunya s'havia definit una reserva de determinats contractes a partir de la identificació d'uns determinats col·lectius destinataris. Aquestes fórmules de contractació han permès a les administracions fer un procés de selecció lliure, sense necessitat de licitació pública prèvia, i marcant uns objectius econòmics per cada any.

Aquest tipus de procediment ha estat una bona eina però cal evolucionar cap a ampliar el marge dels òrgans de contractació per tal que es pugui anar més enllà dels objectes prefixats. En aquest sentit, la nova llei puja els llindars dels contractes menors, pensant en serveis i subministraments que poden ser fins a 18.000 euros o fins a 60.000 euros en procediments negociats. Per tant, es tracta de quanties rellevants que des de la Generalitat es poden utilitzar sense necessitat de modificar els paràmetres normatius. En aquest àmbit el repte està en veure com es poden arribar a lligar polítiques de reserva amb el manteniment de formes de contractació massiva amb acords marc. Cal explorar mecanismes per conciliar les dues alternatives.

Importància de disposar de la informació i formació adequada per optar en bones condicions als contractes públics.

En segon lloc, va posar sobre la taula la necessitat d'avançar cap a una alternativa al model de reserva de contractes, destacant que la contractació pública hauria d'evolucionar cap a un perfil més atrevit, més agosarat, més proactiu. En aquest punt, el nou marc jurídic ha canviat molt la perspectiva, ja que

actualment es disposa d'instruments que permeten actuar en aquest àmbit fora de l'estricta reserva de contractes.

Tanmateix, va ressaltar que les clàusules o prescripcions tècniques d'un contracte marcaran l'evolució i l'execució d'aquest i, en aquest sentit, cal ser-ne conscients i buscar mecanismes que permetin la consecució d'objectius socials en les fases prèvies de disseny i elaboració.

Finalment, va posar de manifest la rellevància de disposar de la informació i formació adequada per optar en bones condicions a contractes públics. Des de la Generalitat, en col·laboració amb la Taula, ja s'han desenvolupat algunes iniciatives de formació dirigides a les entitats del tercer sector social en tot allò relacionat amb els processos de licitació.

Fragment de la intervenció de Xavier Padrós

"Hi ha un tipus de plantejament que s'allunya del discurs tradicional quan la contractació era un simple instrument, un mitjà de provisió de serveis amb efectes neutrals. Això ara no ho comparteix ningú des de cap òptica, ni política ni econòmica. Dir que la contractació pública ha de tenir un perfil més atrevit, més agosarat, més proactiu, després requereix complementar-ho amb accions concretes. Aquí, el nou marc jurídic, sobretot impulsat des de directives europees, ha canviat molt la perspectiva ja que actualment tenim instruments que permeten actuar en aquest àmbit fora de l'estricta reserva de contractes."

Cap a una estratègia compartida

Des del tercer sector social català es va expressar que el marc de contractació de serveis és discriminatori per les entitats no lucratives d'acció social. En aquest sentit, com a proveïdor de serveis cal avançar, conjuntament amb les administracions públiques, cap a una estratègia compartida per potenciar la inclusió de clàusules socials.

Per fer-ho, Àngels Guiteras va destacar alguns reptes. En primer lloc, la importància de no estandaritzar el sector. Es va posar de relleu la feina que s'està desenvolupant des de les mateixes entitats en aquest sentit i la necessitat que l'Administració Pública tingui en compte les especificitats i necessitats de cada servei.

En relació a la fiscalitat, es va posar de manifest la discriminació que pateixen des de fa un cert temps les entitats del tercer sector en relació a les empreses mercantils pel que fa al tractament de l'IVA en els processos de contractació. Les administracions han començat a considerar el preu sense IVA en els processos de licitació pública, i això suposa una discriminació negativa envers les entitats exemptes que la legislació sobre l'IVA no preveu. A més, la comparació de preus sense IVA és contrària al principi de triar l'oferta econòmicament més avantatjosa, perquè l'Administració acaba pagant més diners si ho adjudica a una empresa mercantil. Finalment, és una pràctica contrària a l'esperit de

les exempcions en l'IVA, pensades per reduir el cost d'aquests serveis. Per tot plegat, la Taula demana que caldria tornar als criteris interpretatius anteriors, segons els quals els llindars de licitació i els criteris d'adjudicació es basin en preus amb IVA.

Importància d'impulsar una estratègia compartida per potenciar, conjuntament amb les administracions públiques, la inclusió de clàusules socials en la contractació pública.

També es va voler ressaltar la necessitat d'avançar cap a una contractació pública en la que no es prioritzi el criteri econòmic per davant del de la qualitat en els serveis prestats. Per això és important que des de les entitats es faci un esforç per mesurar el cost real dels serveis que realitza, establint un preu mínim a partir del qual competir sota un criteri de qualitat.

Finalment, es va comentar que cal vetllar per a què aquest accés a grans contractes de serveis no posi en risc les entitats petites, de caràcter voluntari. En aquest sentit és important treballar per un millor sistema de contractació pública però garantint en tot moment la supervivència de la diversitat i riquesa del tercer sector social català.

Fragment de la intervenció d'Àngels Guiteras

"Es necessita una estratègia compartida per potenciar aquesta inclusió de clàusules socials. Som els proveïdors de serveis i estem convençuts que, a la llarga, aquesta concertació enfortirà les nostres entitats i el creixement del sector. Però ha de prevaler l'eficàcia dels serveis i, en el tema de l'IVA, que el tractament fiscal sigui favorable i no discriminatori, impulsar l'exempció de l'IVA a serveis de caràcter social. Un preu just pels serveis també requereix la no estandarització del sector. S'ha de fer molta feina des de l'Administració per ajustar cada demanda i necessitat en cada cas."

Els plans d'inclusió i cohesió social i l'aportació del tercer sector

El tercer sector social treballa, des de fa molts anys per atendre a les persones i aconseguir una millora en el seu benestar i, si bé es considera molt vàlida l'acció realitzada, en el context actual no és suficient la tasca individual i parcial de cada entitat, persona o administració. És necessari donar un salt qualitatiu que permeti respondre globalment a les situacions que generen desigualtats socials i pobresa.

La crisi ha fet pujar les dades de l'atur a percentatges ja oblidats, cada dia son més les persones sense sostre, i molts altres que pensaven que mai entrarien en la pobresa, en aquests moments s'hi troben. En definitiva, la vulnerabilitat és cada cop més gran, i aquesta situació planteja als polítics i a la societat en general el gran repte de respondre a una realitat que no és nova en els seus trets principals, però per la gravetat, complexitat i extensió que està assolint li donen un caràcter extraordinari que obliga a mesures excepcionals.

En aquest marc, els plans d'inclusió social es constitueixen com un bon instrument que cal potenciar des de tots els agents relacionats amb la cohesió social.

La lluita contra l'exclusió social requereix d'un pacte entre totes les institucions públiques i privades, el tercer sector social i la ciutadania en general.

En aquest col·loqui es va voler evidenciar que la lluita contra l'exclusió necessita d'un pacte entre totes les institucions públiques i privades, el tercer sector social i la ciutadania, i que només amb un abordatge integral, metodologies innovadores i amb recursos suficients serà possible superar la gravetat de la situació actual.

Moderat per Víctor Bayarri, d'Alter-Civites, van intervenir en el col·loqui Teresa Crespo, presidenta d'Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS) i vicepresidenta de la Taula; Marina Sánchez, coordinadora tècnica del Pla d'Inclusió i Cohesió Social de Catalunya (ICASS - Departament d'Acció Social i Ciutadania, Generalitat de Catalunya); Àngels Nogué, coordinadora de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona; i Juan Mato, director general de Política Social del Ministeri d'Educació, Política Social i Esport.

A continuació, es presenta un resum de les principals aportacions que es van donar en el marc del col·loqui.

El tercer sector social català en la lluita contra la pobresa

La Taula del Tercer Sector Social de Catalunya té una responsabilitat i un compromís, clar i contundent, per la lluita a favor de la inclusió social, amb la finalitat d'aconseguir una societat més justa i igualitària. Aquest compromís s'evidencia en el Pla Estratègic del Tercer Sector Social impulsat per la mateixa Taula i en el què s'explicita la voluntat de treballar per la millora del benestar social, per la defensa dels drets humans fonamentals i per la cohesió social. En el mateix document, es posa també de manifest el compromís d'incidir en la construcció de polítiques públiques que afavoreixin la inclusió social dels col·lectius més desfavorits. Tanmateix, com a membre de la xarxa europea EAPN (European Anti Poverty Network) i en representació de Catalunya, la Taula participa de la lluita contra la pobresa des d'una dimensió global. Per la seva banda, el Pla de Suport al Tercer Sector Social, aprovat pel Govern de la Generalitat de Catalunya l'any 2008, reconeix el paper clau de les entitats del tercer sector social català en el desenvolupament de plans locals d'inclusió social.

Actualment, aquesta vulnerabilitat s'ha vist agreujada pel context de crisi econòmica, una crisi que requereix de noves respostes i de mesures extraordinàries per part de tots els agents implicats en l'àmbit de l'atenció a les persones.

Fa temps que els plans locals d'inclusió social s'identifiquen com a una bona eina per treballar la cohesió social i són diversos els elements que els caracteritzen i que els atorguen aquesta gran capacitat de resposta: la proximitat, la perspectiva preventiva, la proactivitat, l'acció global i integrada, la coresponsabilitat administrativa, la creació d'una comunitat solidària o la innovació en la manera de concebre els serveis socials. Molts d'aquests elements s'identifiquen com a propis del valor d'aportació del tercer sector social, i és en aquest sentit que les entitats esdevenen un agent clau en l'impuls i desenvolupament d'aquests plans. Si bé hi ha aspectes que cal enfortir i revisar, les organitzacions del tercer sector social aporten treball de proximitat, presència i coneixement del territori, un coneixement que li permet anticipar-se i detectar noves necessitats.

Des del tercer sector social es destaca, doncs, la necessitat i la voluntat de buscar sinèrgies i treballar conjuntament amb tots els actors involucrats en un territori, sent capaços d'aprofitar tots els recursos en benefici d'una major cohesió social.

Cal buscar sinèrgies i treballar conjuntament amb tots els actors involucrats en un territori, sent capaços d'aprofitar els recursos disponibles en benefici d'una major cohesió social.

Fragment de la intervenció de Teresa Crespo

"Les entitats que estan en el territori, en el dia a dia amb la gent que pateix, són els ulls que ajuden a veure la realitat, són els braços i els instruments que ajuden a pal·liar aquesta necessitat i jo diria que d'alguna manera són la via per a canalitzar la resposta de la mateixa Administració i aquest és una mica el model que hauríem d'intentar definir i potenciar. (...) Hem de trobar noves sinèrgies, noves maneres d'actuar que siguin sumar, sumar entre el públic i el privat entre el que és Administració i el que és iniciativa social. Jo crec que aquest estar en el territori ens ha permès també actuar proactivament, som els que d'alguna manera podem estar-hi més, detectar més aquestes necessitats i, per tant, ser uns actors ja no només que responen sinó que prevenen."

Per avançar en aquests temes la Taula disposa d'un grup de treball específic en inclusió social a través del qual s'han treballat algunes propostes concretes: realització d'un diagnòstic de la situació de les entitats d'aquells territoris en els quals s'inicia un pla local d'inclusió; mantenir un diàleg continuat amb el Departament d'Acció Social i Ciutadana per col·laborar en tot el que sigui possible; i fomentar la transferència de coneixement i l'intercanvi d'experiències amb altres territoris.

La importància de l'àmbit local en la cohesió social dels territoris

Des de la Diputació de Barcelona es va començar per destacar els elements necessaris per a què existeixi cohesió social en els territoris. En primer lloc, cal el desenvolupament de fortes relacions socials i comunitàries en diversos entorns com el barri, l'escola, el lloc de treball, etc. En segon lloc, es requereix de la capacitat ciutadana d'organització i d'acció per a afrontar els seus mateixos reptes socials, econòmics, polítics i de sostenibilitat. I, per últim, és necessari disposar d'una visió compartida del model de territori i de societat.

Partint d'aquets pressupòsits, des de l'Administració local es reconeix el rol i el valor d'aportació de les entitats del tercer sector en l'enfortiment de la cohesió social i en el reforçament del capital social.

Els plans locals d'inclusió es defineixen, doncs, com el marc d'actuació de totes les iniciatives que es promouen des dels governs locals, en matèria d'inclusió social integrant totes aquelles iniciatives que provenen també d'altres sectors.

Tenint en compte que les situacions d'exclusió és en l'àmbit local on es manifesten en primer terme, calen solucions de proximitat que permetin fer-ne un abordatge integral. En aquest sentit es posa de manifest que és precisament en l'àmbit local on es desenvolupen les polítiques més flexibles, més adequades davant de les dinàmiques d'exclusió. Així, els plans locals d'inclusió s'entenen com una eina bàsica per abordar aquests reptes des del món local, des d'una estratègia global de ciutat, de poble o de comunitat. Els plans locals d'inclusió es defineixen, doncs, com el marc d'actuació de totes les iniciatives que es promouen des dels governs locals, en matèria d'inclusió social integrant totes aquelles iniciatives que provenen també d'altres sectors.

L'actuació de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació en l'àmbit dels plans d'inclusió social es centra en la construcció d'un model i d'una metodologia de treball per a la seva incorporació en els municipis. El model permet optimitzar al màxim els recursos d'un territori, treballar amb eficiència i treure una major rendibilitat social. Tot això a través de metodologies sistematitzades, però que respecten les especificitats de cada territori.

El model proposat parteix d'una diagnosi de les necessitats d'un determinat territori amb l'objectiu

de poder dissenyar un pla d'actuació sòlid, amb objectius clars i responsabilitats compartides. El model inclou, també, una avaluació per un seguiment participat i la millora contínua del pla.

Fragment de la intervenció
d'Àngels Nogué

"Una aliança que és necessària sempre, però que es manifesta més important en els moments com l'actual de creixement de les situacions d'exclusió i de vulnerabilitat de ciutadans i ciutadanes que es veuen afectats per la crisi econòmica actual. Ara més que mai, s'ha dit ja, cal anar junts, cal sumar tots junts. (...) En aquest context, el tercer sector està demostrant el seu paper clau en el desenvolupament dels serveis socials i en el suport dels col·lectius socials més vulnerables, però també en l'impuls d'una ciutadania més compromesa, solidària, cívica i responsable. En definitiva, el tercer sector social és un exemple, permeteu-me dir, magnífic de les capacitats de la nostra societat civil per implicar-se en els reptes que planteja la inclusió i la cohesió social, és un element de pluralisme, tant en la detecció i definició de problemes com en la provisió de serveis."

Finalment, es vol posar de manifest que la crisi actual ha de ser una oportunitat per enfortir el treball comunitari, la solidaritat, les xarxes socials i l'acció de les entitats del tercer sector social. En definitiva, que ara més que mai cal sumar esforços i teixir complicitats contra les desigualtats socials i per a la inclusió social.

La construcció del Pla per la Inclusió Social de Catalunya

L'any 1995 la Generalitat de Catalunya ja disposava d'un pla contra la pobresa i per a la inclusió social, però va ser a partir de l'estratègia de Lisboa que es va donar un punt d'inflexió a nivell europeu, posant de manifest la necessitat d'avançar cap a una estratègia que donés una resposta integral a les creixents i canviants necessitats socials.

En els darrers anys, la Generalitat està treballant en el Pla d'Inclusió Social de Catalunya, una estratègia coordinada i transversal a tots els departaments de la Generalitat que, d'una o altra manera, tenen responsabilitats sobre aspectes directament relacionats amb les dimensions de la inclusió social (habitatge, treball, ensenyament, etc.). L'any 2006, aquest pla ja apuntava la importància de la dimensió territorial i en aquest sentit, es va començar a desenvolupar el programa de plans locals d'inclusió social. Aquest programa consisteix en posar en marxa oficines tècniques arreu del territori amb l'objectiu de fomentar el coneixement del territori, identificar les necessitats socials que s'hi troben, analitzar tots els recursos comunitaris dels quals disposa per fer-hi front (tant de l'àmbit públic com de la iniciativa social), impulsar accions transversals i fomentar la mobilització social.

La previsió per a l'any 2012 és que puguin haver-hi 103

plans locals. Es destaca la importància de la flexibilitat d'aquests plans per tal que puguin adaptar-se a les característiques i necessitats de cada territori.

El Pla d'Inclusió Social de Catalunya és una estratègia compartida i transversal, que implica tots aquells departaments que tenen responsabilitat sobre aspectes directament relacionats amb les dimensions de la inclusió social (habitatge, ensenyament, treball, etc.).

Fragment de la intervenció
de Marina Sánchez

"Cal avançar en un pla que no només intenti respondre i combatre la pobresa i l'exclusió, sinó que disposi de mesures que vagin encaminades a la prevenció, en el sentit que si els factors de risc estan relacionats amb altres àmbits que superen els serveis socials com són els àmbits de l'accés al mercat laboral, a l'habitatge o a l'ensenyament, cal propiciar la col·laboració amb tots aquests agents que tenen responsabilitats amb el desenvolupament de polítiques relacionades amb la inclusió social."

Per acabar, i en referència al compromís de suport de la Generalitat de Catalunya cap a les entitats del tercer sector social, es va destacar la necessitat de poder garantir el finançament dels projectes o serveis que es duen a terme des de la iniciativa social, en el marc de la nova Llei de Serveis Socials; el suport a la professionalització del sector; i, finalment, l'enfortiment del tercer sector social català per tal que aquest pugui estar present en els òrgans de desenvolupament del Pla d'Inclusió Social de Catalunya.

Treballar per la inclusió social en temps de crisi

Des de la direcció general de Política Social del Ministeri d'Educació, Política Social i Esport es va posar una especial atenció en el moment actual de crisi i com, aquest context, afecta en el Pla Estatal d'Inclusió Social.

Per aconseguir un desenvolupament sostenible cal que hi hagi un equilibri entre el creixement econòmic, l'ocupació i la cohesió social.

La crisi ha posat de manifest que el creixement econòmic, l'ocupació i la cohesió social no són dimensions que operen de forma paral·lela, sinó només a partir de la interacció mútua entre aquests tres elements pot produir-se un desenvolupament sostenible. Això va quedar reflectit en l'estratègia de Lisboa, on es parlava de tres punts clau: l'accés equitatiu a béns i serveis, l'accés al mercat laboral i la governança.

El Pla Estatal d'Inclusió Social 2008-2010 atorga un paper rellevant a les organitzacions no lucratives d'acció social, principalment a través de la xarxa EAPN i dona lloc a la implantació de diferents plans autonòmics, destacant-ne l'exemple de Catalunya. En aquest entorn de crisi es va voler, també, posar de relleu dos idees clau relacionades amb la inclusió social. Per una banda, l'oportunitat per incidir i promoure canvis estructurals en l'àmbit de la protecció social i, per l'altra, l'oportunitat del mateix tercer sector social per construir-se com a un agent clau en la construcció de polítiques públiques i avançar en la construcció del diàleg social.

Fragment de la intervenció
de Juan Mato

"Cal plantejar-nos la protecció social també des de la perspectiva econòmica. La protecció social és un factor productiu, no només des del punt de vista de la formació de capital humà, sinó també per la seva enorme capacitat de cohesió social, d'adaptació a les persones, als grups, als territoris, més capacitat d'adaptar-se a situacions de crisi com l'actual. És precisament en temps de crisi quan es posen de manifest les limitacions i els dèficits de la nostra cohesió social."

Les taules temàtiques

En el marc de les 32 taules temàtiques que van tenir lloc durant el 2n Congrés, 94 persones van presentar i compartir amb les persones assistents reflexions sobre temes d'interès pel tercer sector social.

La construcció de les taules temàtiques va ser el resultat de la convocatòria que es va obrir uns mesos abans del congrés i que va ser un èxit de participació: més de 200 propostes van arribar a mans del comitè científic del congrés que va haver de fer un esforç important per seleccionar les que més s'ajustaven als eixos i temàtiques preestablertes per l'organització.

Així, els temes que es van presentar i debatre sota el format de taula rodona responien als que les mateixes entitats del sector, i també altres agents relacionats (universitats, organitzacions no lucratives d'altres sectors d'activitat, col·legis professionals, centres de recerca especialitzats, etc.), van voler plantejar i compartir.

Sense afany de voler fer una reproducció literal del que es va tractar en cadascuna de les taules, a continuació es presenten les principals aportacions, agrupades en set grans àrees temàtiques:

Àrees temàtiques

- La inclusió i els serveis socials
- La participació i la dimensió comunitària de l'acció social
- El rol del tercer sector social com a agent de transformació social
- El tercer sector en la societat relacional
- L'equip humà de les entitats del tercer sector social
- La millora del funcionament i de la gestió de les entitats no lucratives
- Els reptes de futur per l'enfortiment del tercer sector social.

La inclusió i els serveis socials

La segona edició del Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya es va celebrar en ple context de desplegament de dues lleis de gran importància pel present i futur de gran part de les entitats del tercer sector social català. Per una banda, la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de Dependència, d'àmbit estatal, i la Llei de Serveis Socials de Catalunya.

Aquest marc legal constitueix un nou sistema de serveis socials que impacta directament en el rol de les entitats socials, en les estratègies globals per garantir la inclusió social i en la prestació de serveis a les persones.

Amb la seva entrada en vigor s'ha produït una creixent incorporació del sector mercantil en l'àmbit de l'atenció a les persones i és en aquest marc on des del tercer sector social es reclama un sistema de clàusules socials que reconegui el valor afegit dels serveis prestats des del sector no lucratiu d'acció social.

Així, en el marc de les taules temàtiques del congrés es va tenir l'oportunitat de reflexionar sobre aquests i altres temes relacionats amb les estratègies que desenvolupa el tercer sector social per la inclusió social i l'atenció dels col·lectius més vulnerables.

Cap a un desplegament efectiu de les noves lleis

Amb poc temps de trajectòria, el desplegament de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de Dependència i de la de Serveis Socials posen de manifest algunes de les seves limitacions i la necessitat d'afrontar alguns reptes per tal que siguin més inclusives i, per tant, assoleixin l'impacte desitjat.

Sobre la Llei de Serveis Socials, es van destacar alguns reptes:

Elements clau per un desplegament efectiu de la Llei de Serveis Socials

- Capitalitzar i tenir en compte el coneixement aplicat que poden aportar les entitats del tercer sector social.
- Reconèixer els serveis específics que s'ofereixen des de les entitats del tercer sector social.
- Millorar la coordinació dins de l'Administració Pública
- Arribar a una major concreció dels serveis per tal de garantir una adequada ràtio de persones professionals - usuàries, necessària per uns serveis de qualitat i adaptats a la persona.
- Aconseguir una impacte equitatiu en tots els territoris.
- Potenciar els serveis més innovadors com, per exemple, els serveis comunitaris, els serveis de promoció de l'autonomia personal i la vida independent i, en general, aquelles prestacions que donen respostes a les necessitats socials emergents.
- Superar la limitació pressupostària.
- Promoure la cooperació entre les mateixes entitats per desenvolupar plans de suport al desplegament de la llei i aconseguir fer una incidència política efectiva, generant vincles de confiança.

Finalment, es va voler destacar la importància que aquests serveis siguin oferts pel tercer sector social, tenint en compte el valor afegit de transformació social que aquestes organitzacions aporten en les seves accions.

Per la seva banda, la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de

Taula "La Llei de la Dependència i la Llei de Serveis Socials: reptes i oportunitats": Encarna Muñoz, Antònia Fernández, Oscar del Álamo i Clara Puigventós

Dependència és un dels instruments fonamentals per millorar i desenvolupar el sistema de serveis socials, ampliar-ne l'acció protectora i garantir-ne la seva universalització. La principal dificultat que es va identificar per al seu desplegament és la insuficiència de recursos i la manca de coordinació entre els diferents actors implicats en la seva aplicació. Aquestes limitacions repercuteixen en un sobre-esforç en la gestió dels serveis relacionats per part de les entitats del tercer sector social i de l'Administració i, el més important, impliquen una cobertura no adequada i desigual a les necessitats de les persones dependents i amb especials dificultats (persones amb sordesa, persones grans, etc.).

La principal dificultat identificada en el desplegament de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de Dependència és la insuficiència de recursos i la manca de coordinació entre els diferents actors implicats en la seva aplicació.

Models d'intervenció per la promoció social i defensa dels drets dels col·lectius més vulnerables

Durant els dies de congrés, es va reflexionar sobre alguns dels models d'intervenció que s'estan impulsant des del tercer sector social per atendre a les necessitats dels col·lectius més desfavorits.

En primer lloc, es va fer una especial menció als Serveis d'Atenció a Domicili (SAD), molt vinculats a la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de Dependència i a la cartera de serveis socials. Aquesta tipologia de serveis es considera un molt bon instrument destacant-ne alguns dels seus punts forts.

Després, es va posar atenció en les estratègies centrades en la integració laboral com a via de promoció social i econòmica de les persones més vulnerables.

Avantatges dels Serveis d'Atenció Domiciliària (SAD)

- Permeten satisfer la voluntat de la ciutadania de romandre en el seu entorn habitual a l'hora de satisfer les seves necessitats assistencials.
- Es visualitza com a una resposta vàlida per a compensar la progressiva desintegració del model d'assistència informal familiar.
- És una alternativa al dèficit de places en centres assistencials de la xarxa pública o l'elevat preu d'aquestes en el mercat privat.

Així, es va reflexionar sobre la creació de llocs de treball per a persones amb especials dificultats a través d'empreses d'inserció i de centres especials de treball, destacant-ne tant la funció social com l'econòmica.

Les Empreses d'Inserció i els Centres Especials de Treball

Funció social:

- Inserció laboral de col·lectius en risc d'exclusió social
- Promoció de l'autonomia de les persones
- Formació
- Acompanyament personalitzat
- Treball en xarxa

Funció econòmica:

- Creació d'ocupació
- Responsabilitat social

Una de les qüestions que es van plantejar és com aconseguir que aquestes estructures empresarials promogudes des del tercer sector siguin competitives i sostenibles. Ara més que mai, en un context de crisi, aquest tipus d'entitats han d'afrontar el repte de mostrar el valor afegit que aporten per a les persones i col·lectius en rics i demostrar que són projectes sòlids, amb garantia de continuïtat, proveïdors de serveis i productes de qualitat, consolidant-se com una alternativa productiva. Per la seva promoció, el mateix tercer sector ha endegat algunes iniciatives amb la voluntat de potenciar la contractació dels productes i serveis generats des de les empreses d'inserció o centres especials de treball, ja sigui des de l'Administració Pública, de les mateixes entitats no lucratives o de la ciutadania en general.

Ara més que mai, aquestes iniciatives han d'afrontar el repte de mostrar el valor afegit que aporten i consolidar-se com a alternatives productives que ofereixen serveis i productes de qualitat.

Finalment, també es va voler reflexionar sobre els reptes que planteja el fet migratori a la societat en general i al tercer sector social, en particular. Es va voler destacar que els conflictes socials que sovint s'atribueixen a l'arribada de persones immigrades no tenen tant a veure amb la procedència de les persones, sinó amb les situacions de desigualtat social. En una realitat complexa, les formes de resolució han de ser també complexes i per tant, cal evitar mesures simplificadores de la complexitat social.

Importància de promoure la construcció conjunta d'una nova ciutadania amb drets i deures comuns.

Es va destacar la rellevància de promoure conjuntament la construcció d'una nova ciutadania amb drets i deures comuns i es van apuntar alguns reptes que tenen les entitats del tercer sector social en aquest àmbit.

Reptes del tercer sector social davant del fet migratori

- Treballar amb la immigració des de l'exercici dels drets i no des de la satisfacció de necessitats.
- Potenciar la tasca de mediació amb l'objectiu de facilitar un procés comunicatiu i cooperatiu que promogui la participació de la ciutadania.
- Liderar una nova reflexió i consciència social per crear una comunitat d'acollida i d'integració de les persones nouvingudes.
- Promoure l'enriquiment i el coneixement mutu amb l'objectiu de superar els prejudicis culturals.
- Enfortir l'entramat de xarxes socials.
- Reforçar les estructures associatives de persones d'origen immigrant i promoure la seva participació en plataformes o entitats de segon grau de temàtiques transversals.
- Potenciar accions formatives en matèria de drets.

Taula: "L'impacte del fet migratori": Javier Bonomi i Carme Vega

Idees clau sobre la inclusió i els serveis socials

- Les entitats del tercer sector social tenen un paper clau en el desplegament de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de Dependència, d'àmbit estatal, i de la Llei de Serveis Socials de Catalunya.
- Els serveis prestats des de les entitats no lucratives d'acció social aporten un valor afegit diferencial respecte altres actors: el treball de proximitat, la capacitat d'anticipació a noves necessitats, el coneixement dels col·lectius destinataris, la implantació en el territori i la voluntat de transformació social, entre d'altres.
- Necessitat de promoure xarxes de cooperació entre les mateixes entitats per desenvolupar plans de suport al desplegament de les lleis.
- La principal dificultat identificada en el desplegament de l'anomenada Llei de la Dependència és la insuficiència de recursos i la manca de coordinació entre els diferents actors implicats en la seva aplicació.
- Les limitacions pressupostàries impliquen un sobre esforç en la gestió dels serveis per part de les entitats del tercer sector social, i una cobertura poc adequada a les necessitats de les persones destinatàries.
- Els Serveis d'Atenció a Domicili (SAD) es constitueixen com un bon instrument per compensar la progressiva desintegració del model d'assistència informal familiar.
- Com a models integradors, les empreses d'inserció i els centres especials de treball han de demostrar, ara més que mai, que són projectes sòlids, amb garantia de continuïtat, proveïdors de serveis i productes de qualitat, com a alternativa productiva sostenible, amb valor afegit.
- Necessitat de treballar amb la immigració des de l'exercici dels drets i no des de la satisfacció de necessitats.
- Reforçar les estructures associatives de persones d'origen immigrat i promoure la seva participació en plataformes o entitats de segon grau de temàtiques transversals.
- Treballar conjuntament per la construcció d'una nova ciutadania amb drets i deures comuns.

La participació i la dimensió comunitària de l'acció social

Una de les característiques de les entitats del tercer sector social és la seva acció de proximitat en l'àmbit comunitari, promovent la cohesió social i la millora de la qualitat de vida de les persones que conviuen en un determinat territori. Així, el tercer sector social actua en l'espai públic, treballant en contacte amb els agents presents en el territori i atenent les necessitats emergents a partir de la interrelació amb aquests.

La participació és inherent a qualsevol iniciativa associativa, un element necessari per la construcció de capital social i un valor que contribueix a la construcció d'una societat més compromesa i solidària.

El rol del tercer sector social en l'àmbit comunitari no és només el d'oferir serveis a les persones, sinó que també resulta ser un agent clau per articular la participació de les persones que formen aquesta comunitat, en benefici d'objectius comuns i la millora de l'espai col·lectiu.

La participació és inherent a qualsevol forma d'iniciativa associativa, un element necessari per la construcció de capital social i, en definitiva, un valor que contribueix sens dubte a una societat més compromesa i solidària. No obstant, la participació és un concepte complex que cal treballar i ser capaços de gestionar des de les entitats del tercer sector.

El tercer sector: un espai per a la participació

Durant el 2n Congrés es va poder reflexionar sobre el rol de les entitats del tercer sector com a espais de

participació, tant pel que fa a una participació més interna com a una d'altra més vinculada a la participació ciutadana i comunitària.

Sovint s'identifica la participació com un dels valors propis de les entitats del tercer sector. Assumir la participació com a valor implica que ha d'estar present, de forma transversal, en tots els processos de gestió i funcionament de l'entitat, així com en les formes d'intervenció amb les persones destinatàries de les actuacions.

Beneficis identificats de la participació a les entitats

- Reforça la cohesió interna a les entitats.
- Afavoreix la comunicació interna i la coordinació.
- Promou l'intercanvi de coneixement i d'experiències.
- Impulsa el treball en xarxa.
- Permet construir relacions de col·laboració basades en el coneixement mutu.
- Afavoreix el compromís amb la missió de l'entitat.

Moltes vegades quan es parla de participació en el si de les entitats es focalitza en la participació de les persones que treballen voluntàriament o de forma remunerada, però també s'ha de tenir en compte la participació de les persones usuàries. Com a subjectes actius i participatius, aquestes poden col·laborar i fer aportacions per la millora d'alguns aspectes de l'organització, com és l'avaluació dels serveis prestats o l'elaboració de nous projectes. En aquest línia, en el marc de les taules temàtiques del congrés es van presentar diversos models de gestió organitzativa en els que, entre d'altres implicats, els usuaris participen activament en la

Elisa Gutiérrez,
Joffre Villanueva,
Mario Cugat,
Montse Torredelot

definició, disseny i avaluació dels processos relacionats. Així, es va voler posar de manifest la importància d'oferir a les persones usuàries espais de participació vinculats al disseny i l'avaluació de les actuacions. Aquesta participació implica, per una banda, desenvolupar serveis que responguin a les necessitats reals del col·lectiu, i per una altra, fer-los participants i protagonistes del seu mateix procés de millora, allunyant-se de plantejament de caràcter assistencial i promovent l'apoderament i el seu desenvolupament integral.

La participació de les persones usuàries en els processos de disseny i avaluació de les activitats és clau per poder oferir serveis de qualitat adaptats a les seves necessitats.

Pel que fa a la participació, tant interna com externa, les entitats van coincidir en ressaltar que la participació no es dona de forma espontània, sinó que cal promoure-la i gestionar-la, i que fer-ho té un cost per les entitats que cal ser capaçes de visibilitzar. Més enllà del cost que suposa, també s'identifica com a repte el fet de fer tangible el valor d'aportació, sens dubte innegable, d'aquesta participació.

Un dels reptes identificats entorn la participació en el tercer sector és la necessitat de ser capaçes de fer tangible i visibilitzar el seu valor d'aportació i el cost de gestió que implica a les mateixes entitats.

Així, cal seguir treballant per tal de poder definir què s'entén per participació, elaborar indicadors, pressupostos associats, etc. En definitiva, conèixer què s'està fent en aquest àmbit i saber si té l'impacte desitjat.

La construcció de capital social

Les entitats del tercer sector contribueixen a la creació de capital social, entenent-lo com la capacitat d'una societat per organitzar-se, crear xarxa i donar resposta de forma col·lectiva als reptes que es plantegen.

El capital social dóna valor als recursos humans i materials d'un determinat territori i és imprescindible per aconseguir un desenvolupament comunitari inclusiu. El capital social es nodreix de les relacions de confiança i col·laboració, i és en aquest sentit que el tercer sector té un paper fonamental en la construcció de capital social.

Tot i que el tercer sector crea capital social a partir de la seva mateixa raó de ser i accions, no és l'únic agent social que ho fa, però sí aquell que té més experiència en el foment de les interrelacions que generen el capital social.

El tercer sector crea i reforça el capital social en benefici de la millora de la qualitat de vida de les persones més vulnerables i del desenvolupament comunitari.

Es va destacar la importància de potenciar el capital social en benefici de la comunitat, per la millora de la qualitat de vida de les persones més necessitades i per la transformació social. En aquesta línia, es van ressaltar alguns dels elements del tercer sector que en reforcen la construcció: el treball en xarxa, els valors de cooperació i de reciprocitat, i la capacitat per generar confiança social.

Elements del tercer sector que promouen la construcció de capital social

- El treball en xarxa
- El valor de la cooperació
- El valor de la reciprocitat
- La capacitat de generar confiança social

D'entre tots aquests elements es va posar una especial atenció en el treball en xarxa en tant que comporta la creació d'espais de confiança i de coneixença de l'entorn. Només a partir de la confiança es poden començar a buscar sinergies entre els diferents agents presents en territori i endegar accions complementàries i coordinades per assolir un mateix objectiu. La creació de xarxes permet doncs, incrementar l'abast i l'impacte social dels projectes, fomentant la coherència, una millor optimització dels recursos i una millor solució als problemes en un context complex com l'actual.

En el marc del congrés, i com una altra forma de creació de capital social, es va reflexionar també sobre les anomenades fundacions cíviques o comunitàries. Aquest tipus de fundacions mobilitzen els recursos locals d'un determinat territori per fer front a les necessitats canviants de la comunitat. D'aquesta manera, promouen la interrelació i la col·laboració entre diferents agents (empreses privades, l'Administració, entitats socials i individus) d'un mateix territori.

Els plans d'intervenció comunitària

Les xarxes comunitàries són un element clau en la intervenció social per tal d'aconseguir una inclusió efectiva de les persones i col·lectius que pateixen situacions de desigualtat en una determinada comunitat. Més enllà del valor que tenen les relacions de col·laboració, l'objectiu últim d'aquestes xarxes és

l'elaboració conjunta de plans d'actuació en el territori a partir del compromís cap a un objectiu comú. En el marc del congrés es van presentar diverses experiències de projectes, principalment educatius i dirigits a la infància i la joventut, que potencien les xarxes comunitàries a partir de les quals es poden extreure alguns aprenentatges transversals.

Aprenentatges dels plans d'intervenció comunitària

- Importància d'elaborar-los comptant amb la participació i implicació de tots els agents vinculats amb el benestar de les persones.
- Aconseguir un suport polític i institucional.
- Necessitat de realitzar prèviament un diagnòstic de necessitats del territori per saber cap on s'ha d'actuar i quin és el paper i situació de cada agent implicat.
- Importància d'elaborar un pla d'actuació conjunt entre tots els agents de la comunitat, establint una coordinació i dibuixant un mapa de tots els serveis del territori amb l'objectiu d'optimitzar els recursos, tenint un abast més ampli i podent oferir més serveis evitant solapaments o contradiccions.
- Rellevància de promoure el compromís de les persones de la comunitat i apoderant-les per poder ser protagonistes de la transformació de la seva realitat social.
- Respectar les dinàmiques pròpies i les especificitats de tots els actors implicats.

Idees clau sobre la participació i la dimensió comunitària de l'acció social

- Les entitats del tercer sector social ofereixen canals per l'articulació de la participació en benefici d'objectius comuns i per la millora de l'espai públic.
- La participació és inherent a qualsevol iniciativa associativa, un element necessari per la construcció de capital social i un valor que contribueix a la construcció d'una societat més compromesa i solidària.
- Cal tenir en compte i promoure la participació de les mateixes persones beneficiàries, com a subjectes protagonistes i actius de totes les accions desenvolupades per les entitats.
- La participació és un concepte complex que cal treballar i ser capaços de gestionar des de les entitats del tercer sector.
- Necessitat de fer tangible i visibilitzar el valor d'aportació de la participació, així com el cost de gestió que implica a les mateixes entitats.
- El tercer sector crea i reforça el capital social en benefici de la millora de la qualitat de vida de les persones més vulnerables i del desenvolupament comunitari.
- El capital social és la capacitat d'una societat per organitzar-se, crear xarxa i donar resposta, de forma col·lectiva, als reptes que se li plantegen.
- El treball en xarxa, els valors de cooperació i de reciprocitat, i la capacitat per generar confiança social del tercer sector contribueixen a la construcció de capital social.
- Les entitats cíviques mobilitzen els recursos locals d'un determinat territori per a fer front a les necessitats canviants de la comunitat.
- La importància de les xarxes comunitàries d'intervenció social rau en l'elaboració conjunta de plans d'actuació en el territori a partir del compromís compartit entre diferents agents cap a un objectiu comú.
- La rellevància de promoure el compromís, la implicació i la participació de les persones de la comunitat, apoderant-los per adquirir un paper protagonista en la transformació de la seva realitat social.

El rol del tercer sector social com a agent de transformació social

El tercer sector social està format per entitats no lucratives que tenen per objectiu la millora de la qualitat de vida i la promoció dels drets de les persones més vulnerables, la inclusió i la cohesió social. Per fer-ho, el sector treballa activament per incrementar la seva capacitat de contribució en la construcció de polítiques públiques, per fomentar la mobilització i participació social, i en definitiva, per actuar com a agent de transformació social.

En el marc de les taules temàtiques del congrés es va tenir ocasió de reflexionar sobre la importància de no perdre de vista aquesta voluntat de transformació social, i analitzar alguns dels elements vinculats a aquesta funció.

La incidència política: una activitat estratègica

Una de les activitats estratègiques per assolir la transformació social és la incidència política. Partint de la idea que bona part de les situacions de desigualtat i injustícia social venen donades pels models estructurals, resulta clau que el tercer sector social participi en els processos de construcció de polítiques públiques, aportant la seva visió i donant veu a les persones més desfavorides.

El que impulsa a les organitzacions del tercer sector social a exercir aquesta tasca d'incidència política és la voluntat d'actuar com un actor compromès i coresponsable envers les necessitats socials.

La incidència política és el procés d'influir en els resultats de les actuacions, comportaments i posicionaments polítics tant d'institucions públiques com privades.

La incidència política s'identifica com una línia de treball emergent a les entitats del tercer sector social, destacant que el que impulsa a les organitzacions del sector a exercir aquesta tasca és la voluntat d'actuar com un actor compromès i coresponsable envers les necessitats socials.

Per tal de dur a terme accions d'incidència política és important la seva prioritització i fer visibles els resultats obtinguts (impacte aconseguit). Així, es destaca que per tal que la incidència política sigui eficaç és important planificar-la i gestionar-la com la resta d'activitats de l'organització.

En el marc del congrés es van presentar algunes experiències de participació del tercer sector social en la construcció de polítiques socials dirigides a la defensa dels drets de determinats col·lectius, com per exemple l'ètnia gitana o el col·lectiu de drogo-dependents. Es va voler destacar la importància

d'adaptar la incidència política al context canviant i a les necessitats de les persones destinatàries.

En l'àmbit de la incidència política, les entitats de segon i tercer nivell desenvolupen un paper fonamental en tant que es constitueixen com a interlocutors clau i representants d'un gran nombre d'entitats i col·lectius. Així, si bé algunes entitats incorporen la incidència com una línia de treball pròpia, la majoria la canalitzen a través de federacions, coordinadores, plataformes, etc. Com més coordinades siguin les accions d'incidència política, més impacte poden tenir.

Tot i que hi ha entitats que incorporen la incidència política com una línia de treball pròpia, moltes la canalitzen a través d'organitzacions de segon o tercer grau.

Transformar des del territori

Un element clau per incidir en els processos de transformació social és treballar des de la proximitat. Si una cosa caracteritza les entitats del tercer sector social és la proximitat amb el territori i les necessitats socials que s'hi troben. Arrelades al territori, les organitzacions d'acció social es retroalimenten del seu entorn, de les persones que hi participen i de les quals dirigeixen les seves actuacions.

Una de les característiques del tercer sector social és el seu treball des de la proximitat i el territori.

Treballar des de la proximitat amb el territori permet poder fer un bon diagnòstic de les necessitats socials, generar instruments d'intervenció adaptats a la realitat del context i, també, aguditzar la capacitat d'anticipació a problemàtiques emergents.

Algunes potencialitats del treball de proximitat

- Conèixer les necessitats socials i recursos disponibles en un determinat territori.
- Generar instruments o programes d'intervenció adaptats a les característiques del territori i de les persones que hi conviuen.
- Detectar necessitats emergents.
- Anticipar respostes dirigides a les noves necessitats.

En l'espai de taules temàtiques del congrés es va tenir l'oportunitat de reflexionar sobre la importància de treballar des del territori, per la inclusió social dels col·lectius més desfavorits. En aquest àmbit, es van presentar algunes experiències que

destacaven la rellevància d'unir esforços entre tots els agents implicats en un territori amb l'objectiu d'abordar les necessitats socials. Així, des del treball en xarxa, es potencia encara més el coneixement del territori i del context en què viuen les persones destinatàries de les actuacions. Aquestes xarxes de col·laboració també es configuren com una bona pràctica per optimitzar els recursos dels quals disposa un determinat territori i per aconseguir coordinar els serveis que s'hi presten des de la iniciativa privada i pública. Tots aquests elements són, en definitiva, els que afavoreixen un treball de qualitat en benefici de les persones.

Les xarxes territorials per la inclusió social s'identifiquen com a bones pràctiques per optimitzar els recursos disponibles en un determinat territori.

Importància de les xarxes territorials per la inclusió social

- Actuen com a plataformes de trobada, relació i comunicació amb tots els agents vinculats al territori.
- Permeten optimitzar els recursos disponibles en el territori.
- Faciliten la coordinació de les accions i els serveis desenvolupats des de la iniciativa privada o pública.
- Permet un major intercanvi de coneixement i una major complementarietat de visions sobre una mateixa realitat.

Tot i que treballar en xarxa és complex i demana esforços i recursos per a totes les parts implicades, es coincideix en destacar la seva importància en tant que permet incrementar significativament l'abast i l'impacte de les actuacions.

També van estar presents en el 2n Congrés una representació de la Xarxa EAPN a Espanya que configura un bon exemple del treball en xarxa, tant a nivell espanyol com europeu. EAPN (European Anti Poverty Network) és una xarxa europea de lluita contra la pobresa i l'exclusió social que sorgeix a finals dels anys vuitanta a partir dels programes de lluita contra la pobresa de la Unió Europea. La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya forma part de la xarxa en representació de Catalunya. En el marc de les taules temàtiques del congrés van ser-hi presents per compartir les seves vivències i aprenentatges tres xarxes regionals d'EAPN a Espanya: Aragó, Madrid i Castella la Manxa.

Les persones com a motor de canvi

Hi ha molts factors implicats en els processos de transformació social i durant el 2n Congrés es va tenir l'oportunitat de reflexionar sobre el paper que tenen els lideratges socials en aquest àmbit.

Els lideratges socials es basen en l'esforç i el compromís d'un grup de persones en una iniciativa compartida i amb vista a un objectiu també compartit.

En aquest camp és important diferenciar entre el que és un lideratge social del que és un líder. El lideratge es basa en l'esforç i compromís d'un equip, en una iniciativa compartida per un grup de persones amb un objectiu comú. Així, és en aquest marc que es relaciona el concepte de lideratge social amb les organitzacions del tercer sector. En aquesta línia i com un dels principals aprenentatges en aquest àmbit és la importància dels lideratges compartits, amb una perspectiva a mitjà i llarg termini que permeti donar continuïtat a la tasca de transformació social encetada. En aquest sentit, es va advertir del perill que suposa l'existència de líders unipersonals en el marc de les entitats ja que quan desapareixen, també, ho fa el projecte i l'organització amb la qual s'identificava.

Idees clau sobre el rol del tercer sector social com a agent de transformació social

- Les entitats del tercer sector treballen activament per incrementar la seva capacitat de contribució en la construcció de polítiques públiques, per fomentar la mobilització i participació social, i en definitiva, per actuar com a agent de transformació social.
- El coneixement del territori i el treball de proximitat afavoreixen la capacitat de transformació social de les entitats del tercer sector.
- Treballar des de la proximitat i el territori permet fer un bon diagnòstic de les necessitats socials a partir del qual generar instruments d'intervenció adaptats a la realitat del context.
- Malgrat la creixent complexitat de l'entorn i de la gestió de les organitzacions del sector, cal vetllar per no perdre de vista el valor de transformació social.
- Els lideratges socials són un dels factors implicats en els processos de transformació social.
- La incidència política és una activitat estratègica per aconseguir impacte i avançar cap a la transformació social.
- Els lideratges socials es basen en l'esforç i el compromís d'un grup de persones en una iniciativa compartida i amb vista a un objectiu també compartit.
- Les organitzacions de segon nivell són clau per poder exercir aquesta tasca d'incidència política i participar en els processos de construcció de polítiques públiques adreçades a la millora de la qualitat de vida dels col·lectius per als què treballa el tercer sector social.
- Per no posar en risc la continuïtat de les iniciatives socials endegades, és important que els lideratges siguin compartits i, per tant que no recaiguin en una sola persona (en aquest cas, quan la persona desapareix també ho fa el projecte organitzatiu).
- El que impulsa a les organitzacions del tercer sector social a exercir aquesta tasca d'incidència política és la voluntat d'actuar com un actor compromès i coresponsable envers les necessitats socials i el benestar públic.

El tercer sector social en la societat relacional

El 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya va posar de manifest que el tercer sector no opera sol ni de forma aïllada: actualment és reconegut com un agent social més, formant part d'un sistema de relacions on, des d'una perspectiva de coresponsabilitat amb els assumptes d'interès públic, interacciona amb altres agents rellevants per assolir l'impacte desitjat.

El tercer sector és actualment reconegut com un agent social més, formant part d'un sistema de relacions on cal interaccionar amb altres agents rellevants per assolir l'impacte desitjat.

Aquesta interrelació es concreta amb el treball en xarxa i les col·laboracions tant en el sí del mateix sector com amb d'altres agents com l'Administració Pública, els mitjans de comunicació o el món empresarial. Les relacions de col·laboració no sorgeixen de forma espontània, cal dedicar-hi temps i esforços per part de totes les parts implicades. Una de les claus per tal que aquestes relacions de col·laboració siguin efectives és la confiança i, en aquest sentit, el tercer sector treballa activament per construir-la des de la transparència i la complicitat, fent participis dels seus objectius als altres actors. Durant els dos dies de congrés es va poder debatre sobre alguns aspectes d'aquestes relacions.

La relació amb els mitjans de comunicació

Els mitjans constitueixen una eina fonamental per sensibilitzar i mobilitzar a la societat sobre determinats temes socials i per tant, contribueixen significativament al compliment de la missió de les entitats del tercer sector. No obstant, la lògica dels mitjans no sempre s'ajusta a la dinàmica del sector i és en aquest sentit que cal treballar conjuntament per arribar a construir una col·laboració efectiva i beneficiosa per ambdues parts.

La relació entre les entitats del tercer sector social i els mitjans de comunicació està marcada per una necessitat mútua ja que el tercer sector constitueix també una font privilegiada d'opinió pública i d'informació respecte temes d'interès social i formes alternatives d'abordar-los.

Els mitjans de comunicació constitueixen una eina fonamental per sensibilitzar i mobilitzar a la ciutadania sobre determinats temes socials i, en aquest sentit, cal seguir treballant per construir una relació de col·laboració efectiva i beneficiosa per ambdues parts.

En el marc del congrés es van presentar algunes claus d'èxit per optimitzar aquesta col·laboració.

Claus d'èxit identificades per una relació eficaç amb els mitjans de comunicació

- Conèixer i saber explicar les especificitats de l'entitat i del projecte o activitat que es vol comunicar.
- Compartir la importància estratègica de la comunicació, fent participis els mitjans de l'activitat i missió de les entitats, compartint recursos i donant a conèixer la realitat de l'entitat.
- Definir interlocutors clars tant per part de les entitats com dels mitjans: saber a qui ens hem de dirigir i adaptar-nos a les rutines i horaris de producció dels mitjans.
- Oferir informació rellevant i analítica sobre la realitat del que es pretén difondre (informes, estudis, etc.).
- Saber el què busquen els mitjans i elaborar missatges des del vessant divulgatiu.
- Controlar el procés comunicatiu: seguiment de la notícia, contacte continu amb el periodista, etc.
- Cooperar amb altres entitats i treballar en xarxa per a poder arribar de manera més eficaç als mitjans.

Sobre aquest tema també es va voler posar de manifest que els mitjans de comunicació generals no són la única via per arribar a transmetre el missatge de les entitats a la societat. Es va destacar la importància d'aprofitar el potencial que ofereixen els mitjans d'àmbit local i també els especialitzats en el sector no lucratiu.

Més enllà dels mitjans de comunicació generals, hi ha altres maneres de difondre i fer arribar el missatge de les entitats a la societat: mitjans d'àmbit local, mitjans especialitzats, les web, els blogs, les xarxes socials, etc.

En la mateixa línia, es va insistir en la importància i efectivitat de seguir treballant per desenvolupar les eines de comunicació, sensibilització i difusió que les mateixes entitats tenen (la pàgina web, els butlletins d'informació, trobades presencials...) i apostar per les tecnologies de la informació i les comunicacions com a recurs de difusió (blogs, xarxes socials,...).

Taula "El tercer sector i els mitjans de comunicació":
Mª Isabel Vergara,
Mar Vallecillos, Carlos Piegari,
Josep Mª Valls

La col·laboració amb l'Administració Pública i altres agents comunitaris

Les diferents ponències que van abordar aquesta temàtica van coincidir en el fet de considerar la col·laboració amb l'Administració Pública i amb altres agents comunitaris (agents educatius, sanitaris, culturals...) com una oportunitat per poder analitzar i atendre els col·lectius més necessitats des d'una perspectiva integral. Abordar les situacions de desigualtat social en col·laboració amb tots els agents (públics i privats) presents en un determinat territori permet plantejar intervencions a llarg termini i incrementar l'eficiència dels recursos disponibles. Alhora, aquesta col·laboració és una expressió de la coresponsabilitat de tots els actors vers l'espai públic i la defensa de l'interès col·lectiu. Més enllà de la convicció entorn dels seus beneficis, les relacions de col·laboració impliquen un procés lent i complex, amb dificultats i reptes per afrontar millor el treball conjunt.

Fa temps que des del tercer sector s'està treballant en aquest procés de construcció d'unes relacions efectives de col·laboració, i en aquest àmbit es va destacar la importància del rol de les entitats de segon nivell.

En les relacions de col·laboració, tant entre entitats del mateix sector com amb d'altres agents socials, és clau clarificar les aportacions i els objectius de cada part implicada.

Com a aprenentatges de les diferents experiències presentades es va destacar la importància de basar les relacions de col·laboració en la coresponsabilitat i la confiança, clarificant en tot moment quines són les aportacions específiques i els objectius de cada agent implicat i assumint les responsabilitats de la col·laboració.

Reptes identificats en relació a la col·laboració amb l'Administració Pública

- Assolir un major reconeixement com a agent social clau per la construcció i implantació de polítiques públiques.
- Assolir una major capacitat d'interlocució i d'incidència política.
- Construir una relació de confiança centrada amb els objectius comuns, front una excessiva fiscalització i instrumentalització de la relació.
- Garantir la continuïtat dels espais comuns de participació.
- Visibilitzar el valor afegit del tercer sector i avançar cap a una rendició de comptes que vagi més enllà del vessant econòmic.

Idees clau sobre el tercer sector en la societat relacional

- El tercer sector social no actua de forma aïllada i necessita establir relacions de col·laboració amb altres agents (mitjans de comunicació, empresa, Administració Pública, Universitat...) per assolir l'impacte desitjat.
- Les relacions de col·laboració no sorgeixen de forma espontània: cal dedicar-hi temps i recursos.
- Intervenir des de la col·laboració amb tots els agents comunitaris d'un territori permet abordar de forma integral les necessitats socials i optimitzar els recursos.
- Les relacions de col·laboració s'han de basar en la confiança i el coneixement mutu.
- La transparència és un element clau per construir relacions de confiança.
- Les entitats de segon nivell desenvolupen un paper fonamental en l'àmbit de la promoció del treball en xarxa.
- És important clarificar i visibilitzar les aportacions (punts forts) i els objectius de cadascun dels agents implicats en una relació de col·laboració.
- Cal que cada actor assumeixi la seva responsabilitat.

L'equip humà de les entitats del tercer sector social

L'equip humà constitueix el principal actiu i garantia d'èxit de l'acció i de l'impacte social de les entitats del tercer sector. En aquest sentit, van ser moltes les entitats que van voler compartir reflexions sobre temes relacionats amb la gestió i el desenvolupament de les persones a les organitzacions del sector.

Independentment de la relació contractual que tinguin amb l'organització i del rol que desenvolupin dins d'aquesta, tant el voluntariat com l'equip remunerat contribueixen a la consecució de la missió de l'entitat

Com a tret diferencial respecte d'altres sectors, quan es parla d'equip humà en el marc de les entitats no lucratives s'inclouen dos col·lectius: el voluntariat i l'equip remunerat. Independentment de la seva relació contractual amb l'organització i del rol que desenvolupin dins d'aquesta, ambdós col·lectius aporten valor afegit i contribueixen a assolir la missió de l'entitat.

Un total de 350.000 persones contribueixen a la missió de les organitzacions del tercer sector social de Catalunya: 100.000 de forma remunerada i vora els 250.000 de forma voluntària

En els darrers anys, el tercer sector social a Catalunya ha viscut un fort i ràpid creixement que ha anat també acompanyat d'una creixent professionalització. Aquest fet ha implicat una major complexitat en tot allò que fa referència a la gestió de persones a les entitats (encaix del voluntariat amb l'equip remunerat, el rol dels òrgans de govern, la regulació laboral, etc.).

En aquests moments, i segons l'*Anuari 2009 del Tercer Sector Social de Catalunya*, el sector no lucratiu d'acció social compta amb prop de 100.000 llocs de treball i amb gairebé 250.000 persones que de forma voluntària contribueixen, també, a la millora de la qualitat de vida dels col·lectius més desfavorits de la nostra societat.

La contribució i participació del voluntariat

En aquest marc de creixent professionalització, i entenent el voluntariat com a quelcom inherent a qualsevol iniciativa associativa, resulta clau repensar el seu rol per tal de garantir el seu espai de participació a les entitats del tercer sector.

En el congrés es van voler destacar alguns dels reptes que implica la gestió del voluntariat, posant especial èmfasi en la relació d'aquest amb l'equip remunerat i en les estratègies de vinculació.

Reptes identificats en relació a la gestió del voluntariat

- Buscar nous espais de participació del voluntariat que, més enllà de la tasca concreta que realitzen, els permeti sentir-se part d'un projecte global i compartit.
- Incorporar el voluntariat en els processos d'avaluació dels projectes i programes: valoritzar el seu coneixement.
- Fomentar la relació, el treball en equip i l'intercanvi de coneixement entre les persones remunerades i voluntàries.
- Potenciar espais de relació, tant formals com informals.
- Contemplar i gestionar totes les etapes per les que passa el voluntariat en una organització, des de la selecció i l'acollida, fins a la desvinculació.
- Donar continuïtat a la relació amb el voluntariat, fins i tot un cop ha finalitzat la col·laboració formal amb l'entitat, a partir d'estratègies alternatives de vinculació (col·laboracions puntuals, etc.)
- Treballar el reconeixement de l'acció del voluntariat a les entitats del tercer sector: visibilitzar la seva contribució.

Els òrgans de govern : rol i principals reptes

Una altra forma de voluntariat és el que desenvolupen els òrgans de govern de les entitats no lucratives, ja siguin els patronats, en el cas de fundacions, o les juntes directives, en el cas de les associacions. Els òrgans de govern desenvolupen una tasca diferent de la que fa el voluntariat i l'equip tècnic: tenen l'objectiu últim de vetllar per la missió de l'entitat i guiar les línies estratègiques d'aquesta. Així, l'impacte del seu rol, sovint poc visible, és clau per al bon govern de l'organització i per al compliment de les finalitats organitzatives.

Durant el congrés es va tenir ocasió de reflexionar sobre el difícil equilibri entre el govern i la gestió a les entitats del tercer sector, identificant-ne els principals reptes.

L'òrgan de govern té la funció de vetllar per la missió de l'entitat i definir les línies estratègiques per al compliment d'aquesta

Alguns reptes entorn els òrgans de govern de les entitats

- Garantir i reforçar la funció estratègica dels òrgans de govern, més enllà dels aspectes operatius de l'organització.
- Construir una relació de confiança entre l'equip de govern i el de gestió.
- Avançar cap a uns òrgans de govern formats per persones compromeses amb l'organització i la seva missió, que coneguin i participin activament a l'entitat.
- Vetllar per la diversitat de perfils dins dels òrgans de govern amb l'objectiu de tenir visions complementàries que enriqueixin a l'organització.
- Promoure la sistematització de processos relacionats amb la renovació dels òrgans de govern.
- Introduir la cultura de l'avaluació dins els mateixos òrgans de govern: s'ha de poder avaluar la tasca realitzada i ser exigents amb el desenvolupament de la seva funció.
- Millorar la gestió de la informació. Per poder decidir i definir estratègies cal disposar de la informació adequada.
- Pensar en noves fórmules d'organització dels òrgans de govern, amb diferents nivells de dedicació, implicació i decisió (comissions, subcomissions, etc.)
- Buscar fórmules que permetin incrementar la dedicació dels membres dels òrgans de govern amb l'objectiu de desenvolupar la seva funció i responsabilitats.

La implicació i el desenvolupament de l'equip remunerat

En els darrers anys, degut a la creixent professionalització del tercer sector social i al tipus d'activitats que realitza, ha esdevingut necessari repensar les polítiques de gestió i desenvolupament de persones en el si de les entitats així com avançar cap a la definició d'un model de relacions laborals que s'ajusti a les especificitats del sector.

Es destaca la necessitat d'apostar per un model d'organitzacions més flexibles i descentralitzades que afavoreixin el desenvolupament i la participació dels professionals que hi treballen.

En el marc de les taules temàtiques del 2n Congrés es va reflexionar sobre diversos temes vinculats a aquest àmbit, posant de relleu la necessitat d'apostar per un model d'organitzacions més flexibles i descentralitzades que permetin més horitzontalitat i

afavoreixin el desenvolupament i la participació dels professionals que hi treballen.

En un sector on sovint es dóna un alt índex de rotació de professionals, resulta clau impulsar l'autonomia, la iniciativa, el desenvolupament i el creixement personal i el reconeixement de les persones que formen part de l'equip remunerat.

Amb tot, del que es tracta és de ser capaços de promoure el desenvolupament del talent i impulsar estratègies per aconseguir un equip remunerat compromès amb la missió i els valors de l'entitat. I això passa per promoure polítiques de gestió i desenvolupament de persones que afavoreixin la comunicació, la implicació, la participació i la coresponsabilitat de totes i cadascuna de les persones que formen part de l'organització.

Amb l'objectiu d'avançar cap a la millora de la qualitat de vida de les persones treballadores, cada cop és més habitual sentir parlar del concepte de conciliació laboral en les polítiques de gestió de persones. En el congrés es van presentar els resultats d'un estudi realitzat amb entitats del tercer sector social, posant de manifest l'encara incipient posada en marxa de mesures en aquest àmbit.

Algunes claus d'èxit per a la gestió i el desenvolupament de persones

- Sistematitzar la definició de perfils professionals i de llocs de treball.
- Promoure la transversalitat de les polítiques de gestió i desenvolupament de persones implicant a tota l'organització.
- Garantir processos de comunicació interna.
- Transmetre la cultura organitzativa, posant especial èmfasi en els valors i aspectes identitaris de l'organització.
- Invertir en la formació i el desenvolupament del talent.
- Incorporar l'avaluació continuada i el seguiment.
- Implantar estratègies de reconeixement.

La importància de la formació

La formació de les persones que treballen a les entitats del tercer sector social és molt important per poder millorar la qualitat dels serveis d'atenció a les persones. En aquest sentit, la inversió en formació repercuteix directament en l'enfortiment organitzatiu i, en definitiva, a un major impacte social.

Quan es parla de formació en el marc de les entitats del tercer sector es fa tant en relació a l'equip remunerat com en relació al voluntariat. Ambdós col·lectius necessiten eines específiques per poder desenvolupar la seva intervenció.

Taula "Evolució i reptes dels perfils professionals dins el tercer sector": David Brunet, Maite Marzo i Rafel López

Importància de disposar d'una oferta formativa que permeti construir perfils professionals adaptats a les especificitats dels serveis d'atenció a les persones.

Les mateixes característiques de l'acció desenvolupada pel tercer sector social així com la creixent competitivitat en l'àmbit dels serveis d'atenció a

les persones posa de manifest l'existència de necessitats formatives a les que cal donar resposta. En aquest sentit resulta clau impulsar una oferta formativa, continuada i de qualitat, que permeti disposar de perfils professionals adaptats a les especificitats dels serveis d'atenció a les persones. També en aquesta línia es va destacar la importància d'elaborar un mapa unificat dels perfils i categories professionals del sector, creant plans compartits de formació i regulació de les tasques a desenvolupar.

Idees clau sobre el capital humà de les organitzacions

- L'equip humà constitueix el principal actiu i garantia d'èxit de l'acció i de l'impacte social de les entitats del tercer sector.
- El creixement del sector i la progressiva professionalització impliquen repensar les estratègies de gestió i desenvolupament de persones.
- El voluntariat és inherent a qualsevol iniciativa associativa i esdevé fonamental per no perdre de vista la raó de ser de les organitzacions del tercer sector social.
- Ser capaços d'aprofitar tot el potencial que ofereix el voluntariat.
- Importància d'establir una relació entre el voluntariat i l'equip remunerat basada en l'intercanvi de coneixement i l'enriquiment mutu amb l'objectiu d'aconseguir conjuntament una major eficiència i un major impacte social.
- Garantir uns òrgans de govern compromesos amb la missió de l'entitat que vetllin pel compliment d'aquesta, tot exercint una funció estratègica fonamental pel bon govern de l'organització.
- Avançar cap a un model d'organitzacions més flexible i descentralitzat que permeti més horitzontalitat i afavoreixi el desenvolupament, la participació i el compromís de les persones professionals que hi treballen.
- Importància de la formació per al desenvolupament i el creixement personal i professional de les persones a les organitzacions.
- Necessitat de promoure ofertes formatives de qualitat que permetin disposar de perfils professionals adaptats a les necessitats del sector i a les característiques dels serveis d'atenció a les persones.

La millora del funcionament i de la gestió de les entitats no lucratives

Les taules temàtiques del 2n Congrés van ser també el marc per debatre i reflexionar sobre aspectes relacionats amb la millora del funcionament i de la gestió de les entitats del tercer sector social. En aquest àmbit hi ha una gran diversitat de temes a contemplar i així ho van reflectir les entitats que van voler posar sobre la taula aspectes tant diversos com la transparència i la rendició de comptes, l'avaluació de l'impacte, la qualitat, o l'ús de les noves tecnologies, entre d'altres.

A continuació es presenten les principals aportacions sobre algunes d'aquestes temàtiques.

La cultura de la transparència

El creixent reconeixement del tercer sector com a agent social rellevant i la seva progressiva consolidació han comportat la necessitat de treballar activament per construir confiança social. Aquesta confiança social és el motor que proporciona a les entitats no lucratives una base social compromesa, recursos i legitimitat per poder desenvolupar la seva tasca i actuar com a agents de transformació social.

És precisament en aquest context on la transparència i la rendició de comptes esdevenen elements fonamentals. En el marc del 2n Congrés es va reflexionar, doncs, en les implicacions d'aquests dos conceptes i en les eines per avançar en aquesta cultura de la transparència.

Conceptes clau

La rendició de comptes

- És l'explicació d'aspectes organitzatius tals com la raó de ser i els valors de l'entitat, les activitats i el seu impacte, el finançament, l'equip i les polítiques de gestió i desenvolupament de persones o la visió que té de la societat, entre d'altres.

La transparència

- És el grau d'informació i l'actitud amb què s'afronta aquesta rendició de comptes. Així, la transparència no té valors absoluts i està influenciada per variables com els valors organitzatius, l'activitat realitzada, els destinataris de les actuacions, la cultura participativa de l'organització o l'entorn social, entre d'altres.

La confiança social és el motor que proporciona a les entitats no lucratives una base social compromesa, recursos i legitimitat per poder desenvolupar la seva tasca i actuar com a agents de transformació social.

Així, es va voler posar de manifest que la rendició de comptes va més enllà de la perspectiva econòmica i que afecta a tots els àmbits organitzatius de les entitats. També en aquest àmbit es va voler destacar la importància de reflexionar sobre els diferents col·lectius als que es dirigeix aquesta rendició de comptes. Tot i que s'orienta a tota la població en general, ho fa especialment als col·lectius implicats en la consecució de la missió de l'organització, tant a nivell intern (beneficiaris i usuaris de les accions desenvolupades, òrgans de govern, professionals, voluntariat, persones associades, etc.) com extern (finançadors públics i privats, col·laboradors, Administració Pública, mitjans de comunicació, etc.).

La rendició de comptes va més enllà de la perspectiva econòmica i afecta a tots els àmbits organitzatius de les entitats.

Per fer aquesta rendició de comptes, existeixen diferents mecanismes alguns dels quals són d'obligat compliment i d'altres de caràcter voluntari. Es posa de manifest que cada entitat haurà de desenvolupar aquelles eines de rendició de comptes que millor s'adaptin a les seves necessitats i col·lectius implicats, basant-se sempre en un criteri de coherència amb la missió i valors de l'organització.

Algunes eines de rendició de comptes i transparència identificades

- Les pàgines web de les entitats
- Les memòries anuals d'activitats
- Els butlletins informatius
- Les auditories econòmiques
- Posar a l'abast de tothom fulls de seguiment pressupostari
- Les auditories socials
- Els codis ètics
- Les certificacions especialitzades (Fundación Lealtad, ONG Benchmarking...)
- Els espais de trobada i relació amb els col·lectius involucrats

Rendir comptes implica avaluar de forma continuada, repercutint en la millora organitzativa i en un major impacte social.

Finalment, es van destacar alguns dels beneficis d'incorporar la cultura de la transparència com a valor inherent a les entitats del tercer sector. En primer lloc, la rendició de comptes implica avaluar de forma continuada, repercutint directament en la millora organitzativa. Després, permet construir relacions de confiança amb tots els agents implicats en la tasca desenvolupada, reforçant d'aquesta manera les aliances i col·laboracions. I per últim, invertir en transparència ajuda a promoure la coherència, la credibilitat i la confiança.

La gestió de la qualitat i la millora contínua

La qualitat de la tasca desenvolupada per les entitats del tercer sector és sens dubte fonamental per assolir l'impacte social desitjat. Treballant en el sector de l'atenció a les persones la qualitat ha d'estar present, de forma transversal, en tots els processos, tant els vinculats a la gestió organitzativa com a l'atenció directa dels col·lectius més desfavorits.

Importància d'incorporar la qualitat com a valor, present en la cultura organitzativa i en les pràctiques quotidianes de qualsevol entitat.

Ja fa anys que des del mateix sector, i també per exigències externes, el tercer sector social està treballant activament per assolir l'excel·lència en els serveis que ofereix. Durant el congrés, més enllà de

compartir diferents mecanismes certificadors, les entitats van posar de manifest la necessitat d'incorporar la qualitat com a valor organitzatiu, necessàriament present en les pràctiques quotidianes de qualsevol organització del tercer sector. També es va poder veure com les entitats estableixen diferents models de qualitat en funció de les seves particularitats i especificitats (àmbit socio-sanitari, àmbit formatiu, etc.). En qualsevol dels casos, es destaca que l'important és disposar d'un sistema de processos, transversal a totes les àrees organitzatives que garanteixi la qualitat de les activitats o serveis realitzats i afavoreixi la millora contínua.

A continuació, es presenten alguns dels beneficis que aporta la qualitat a les entitats del tercer sector i que es van voler compartir durant el congrés:

Beneficis de la qualitat

- Millora l'eficiència dels serveis oferts.
- Genera confiança de la societat cap a les entitats no lucratives.
- Millora la qualitat que percep la persona beneficiària de les actuacions.
- Incrementa el reconeixement del tercer sector social i de la seva contribució a la societat.
- Millora les relacions amb clients i proveïdors.
- Millora la definició de l'organització i la comunicació interna.
- Consensua mètodes de treball i promou la sistematització de processos.
- Facilita l'adaptació als canvis.
- Aporta aprenentatges i millora contínua.
- Fomenta la participació.
- Augmenta la motivació.

Relacionat amb l'àmbit de la qualitat, les organitzacions del tercer sector treballen per anar implantant models de gestió que permetin avançar cap a la millora del funcionament i la gestió diària. Aquestes iniciatives neixen amb la voluntat d'oferir serveis de major qualitat i poder competir en millors condicions amb el sector empresarial. Al llarg dels dos dies del congrés, es van poder també compartir diferents models de gestió, alguns d'ells centrats en el concepte de responsabilitat social i d'altres en models integrats de gestió (qualitat, medi ambient, seguretat i salut en el treball i igualtat d'oportunitats).

Si bé el sector assumeix els beneficis que aporta la qualitat, també es va reflexionar sobre els costos que implica per les entitats del tercer sector social. En aquest sentit, es va emfatitzar la importància de ser capaços de quantificar i visibilitzar els costos associats als processos de millora (dedicació, formació, sistematització, etc.) amb l'objectiu de poder planificar-los i gestionar-los adequadament en funció de la situació i especificitats organitzatives. Aquesta visibilització, també, ha de servir per plantejar a l'Administració Pública línies de suport a la implantació de la qualitat i a la millora contínua de les entitats del tercer sector social.

Cal ser capaços de quantificar els costos associats als processos de millora de la qualitat amb l'objectiu de poder planificar-los i gestionar-los adequadament en funció de la situació i especificitats de cada organització.

L'avaluació de l'impacte del sector

Un dels principals reptes del tercer sector social, extensiu també a la globalitat del sector no lucratiu, és l'avaluació i la mesura de l'impacte de la seva acció. Només essent capaços de valorar l'impacte

es podrà explicar i fer visible el valor d'aportació de les entitats a la societat. És per això que des del sector s'està treballant per incorporar sistemes d'avaluació i de mesura de l'impacte. No és un tema senzill ja que el tercer sector social treballa sovint amb intangibles però sens dubte cal seguir avançant en la incorporació de sistemes d'avaluació per aconseguir una major consolidació i legitimitat com a sector.

L'avaluació i la mesura de l'impacte són dos elements clau per poder visibilitzar el valor d'aportació del tercer sector social.

A més de ser identificada com un aspecte clau per ser capaços d'explicar la contribució del sector a la societat, l'avaluació facilita la tasca d'incidència política, la rendició de comptes, la millora continuada en la gestió de programes i l'aprenentatge organitzatiu. Per tot això es va destacar la importància de repensar l'avaluació com un procés positiu i constructiu per l'entitat, i no concebre-la com a un mecanisme de control. Per a què això sigui possible és necessari formular estratègies d'avaluació de l'impacte que s'adaptin a les característiques i especificitats del sector i que vagin més enllà del tipus d'avaluació que es demana des de l'Administració Pública o des de les entitats financeres (molt centrades en els aspectes quantitius).

Importància de concebre l'avaluació com un procés positiu i constructiu per l'entitat, no com a un mecanisme de control.

L'avaluació ha de ser una pràctica quotidiana de les entitats i no una tècnica o metodologia més. Per

tant, l'avaluació ha de formar part del dia a dia de les entitats i s'ha de donar en diversos moments del procés de realització dels projectes i activitats (abans, durant i després).

Beneficis de l'avaluació

- Facilita la detecció de bones pràctiques.
- Permet identificar dinàmiques i inèrcies negatives, permetent reajustar les intervencions.
- Promou la millora contínua dels programes, projectes i activitats.
- Permet disposar de dades i d'informació per una major incidència política.
- Fomenta l'aprenentatge organitzatiu.
- Incrementa la capacitat d'adaptació a l'entorn i a les noves necessitats.

Les potencialitats de l'ús de les TIC

Les Tecnologies de la Informació i les Comunicacions (TIC) són un element característic i imprescindible en una societat com l'actual, que s'ha arribat a categoritzar com a Societat de la Informació. Avui en dia, resulta innegable, la importància de les TIC com a factor de creixement i desenvolupament de les organitzacions del tercer sector però, més enllà de l'ús que es fa de les tecnologies en el marc de les entitats, en el congrés es va voler posar un especial èmfasi en com les TIC poden contribuir a la millora dels serveis d'atenció a les persones.

Entenent, doncs, les TIC com un conjunt de serveis, xarxes, software i dispositius que tenen com a finalitat la millora de la qualitat de vida de les persones, i de les organitzacions, aquestes poden arribar a contribuir significativament en l'atenció als col·lectius més vulnerables.

Les TIC poden contribuir a la millora de la qualitat de vida dels col·lectius atesos des del tercer sector social.

Algunes aportacions de les TIC

- Permeten desenvolupar eines de gestió adaptades a les especificitats organitzatives.
- Permeten desenvolupar estratègies innovadores per una millor atenció a les persones.
- Faciliten l'accés a tot tipus d'informació.
- Faciliten la comunicació.
- Permeten emmagatzemar grans quantitats d'informació.
- Fomenten una major eficiència automatitzant tasques i processos.
- Promouen la interactivitat.
- Contribueixen al desenvolupament de noves capacitats cognitives.

De la mateixa manera que es va coincidir en les aportacions de les TIC, també es va posar de relleu la importància de fer-ne un bon ús per tal de ser capaços d'explotar-ne tot el potencial. En aquesta línia també se'n van destacar alguns reptes.

Alguns reptes en l'àmbit de les TIC

- Promoure la formació en l'àmbit de les tecnologies de la informació i les comunicacions.
- Vetllar per no caure en una excessiva dependència de les TIC.
- Superar les desigualtats que poden generar les possibilitats d'accés a les TIC (barreres culturals, econòmiques, educatives, etc).
- Potenciar l'ús de les TIC per promoure el treball en xarxa.

Taula: "El repte de l'avaluació": Eduard Cantos, Clara Rosàs, Josep Martí i Rosa Coscolla

Idees clau sobre la millora del funcionament i de la gestió de les entitats no lucratives

- La transparència i la rendició de comptes esdevenen elements clau per construir la confiança social i la legitimitat necessària per tal que el tercer sector social pugui realitzar la seva tasca, i exercir com a agent de transformació social.
- La transparència ha de formar part de la cultura organitzativa, per compromís amb totes les persones implicades amb la raó de ser de l'entitat, i en coherència amb els valors d'aquesta.
- La qualitat ha d'estar present, de forma transversal, en tots els processos organitzatius, tant en els vinculats a la gestió com en els relacionats amb l'atenció directa dels col·lectius més desfavorits.
- Ara més que mai cal avançar cap a l'excel·lència en la gestió de les entitats del tercer sector social i per fer-ho, la qualitat, l'avaluació i la transparència resulten ser elements clau.
- L'avaluació de l'impacte de les actuacions que realitza el tercer sector social és fonamental per ser capaçs d'explicar i visibilitzar el seu valor d'aportació a la societat.
- És necessari incorporar l'avaluació en les pràctiques quotidianes de les entitats amb l'objectiu de promoure la millora contínua i una major capacitat d'adaptació a noves situacions i necessitats.
- Importància de desenvolupar habilitats i aprofitar les oportunitats que brinden les Tecnologies de la Informació i les Comunicacions (TIC) en benefici dels serveis d'atenció a les persones, i també en l'àmbit de la gestió de les entitats no lucratives.

Reptes de futur per l'enfortiment del tercer sector social

En el context actual de crisi, les entitats del tercer sector social han de desenvolupar, ara més que mai, estratègies per fer front als reptes que se'ls planteja. Si bé en cadascuna de les temàtiques tractades en els apartats anteriors es destaquen reptes específics, a continuació es presenten alguns reptes de caràcter més global que es van voler debatre i posar sobre la taula durant els dos dies de congrés.

Reforçar el rol de les entitats de segon nivell i el treball en xarxa

Les entitats de segon nivell sorgeixen de la necessitat d'unificar esforços per aconseguir un objectiu comú. Tanmateix, més enllà de tenir un objectiu compartit, resulta fonamental que aquestes, també, comparteixin uns determinats valors que permetin construir una relació de cooperació basada en la confiança mútua.

Més enllà d'un objectiu comú, el treball en xarxa implica compartir uns valors que permetin construir una relació de cooperació basada en la confiança mútua.

Dels diferents rols o funcions que tenen les organitzacions de segon grau es va posar especial atenció en els relacionats amb la tasca d'incidència política, l'intercanvi de coneixement i la representació dels col·lectius pels qui treballen.

Arribar a incidir en la construcció de polítiques públiques que garanteixin els drets de les persones més vulnerables és fonamental per tal que les entitats del tercer sector social assoleixin l'impacte desitjat.

Alhora, aquesta incidència facilita la sensibilització de la ciutadania, dels poders polítics i dels altres agents socials. Moltes entitats troben en les organitzacions de segon grau l'espai d'interlocució necessari per poder exercir aquesta tasca.

Reptes identificats de les entitats de segon nivell

- Compaginar les particularitats de les entitats de base amb la globalitat de l'estructura de segon nivell.
- Promoure un sentiment de pertinença entre les entitats membre, compartint uns valors i sentint-se part d'un projecte col·lectiu.
- Potenciar el treball conjunt entre les diferents entitats membre.
- Treballar tenint en compte les múltiples realitats del territori.
- Impulsar coordinacions territorials per gestionar realitats similars i reduir així la dispersió territorial.
- Impulsar la participació interna per incentivar la creació conjunta de les línies estratègiques.

De les organitzacions de segon nivell se'n destaquen principalment els rols d'incidència política, d'intercanvi de coneixement i de representació dels col·lectius més vulnerables.

Es destaca també la importància de poder compartir espais de trobada i d'intercanvi de coneixement entre entitats que persegueixen un mateix objectiu. Així, es valora positivament el fet que les

Taula "Aliances per a la millora competitiva de les entitats": Oriol Homs, Tomàs Llompart, Júlia Montserrat i Teresa Crespo

organitzacions de segon grau propiciïn aquestes plataformes d'intercanvi d'idees, aprenentatges o reflexions entre les entitats membre. De cara als propers anys es van apuntar alguns reptes per les estructures de segon ordre.

Així doncs, entorn d'aquests reptes es va ressaltar la importància de construir una visió general a partir de les mirades particulars: "El tot no només és la suma de les seves parts, sinó de totes les interaccions i connexions que s'esdevenen".

Promoure estratègies per la millora competitiva de les entitats

La creixent incorporació del sector mercantil en l'àmbit dels serveis d'atenció a les persones, el model de contractació pública i l'actual context de crisi han fet que les entitats del tercer sector hagin de buscar estratègies per incrementar la seva capacitat a l'hora d'exercir com a proveïdors de serveis públics.

Així, en els darrers anys han sorgit algunes iniciatives d'aliances entre diverses entitats que reforcen el sector, el fan més competitiu enfront del sector lucratiu i permeten una major cobertura territorial i una més àmplia diversificació de serveis.

Durant el congrés es va voler posar de manifest algunes claus d'èxit per tal que aquestes aliances siguin eficients.

Claus d'èxit en la construcció d'aliances entre entitats

- Perdre la por i superar la competitivitat entre les mateixes entitats del tercer sector social que desenvolupen activitats i serveis similars.
- Identificar els elements de coincidència entre les entitats.
- Conèixer les estratègies que generen sinèrgies.
- Tenir una actitud oberta i de respecte vers la resta d'organitzacions.
- Establir criteris comuns per treballar conjuntament.
- Construir a partir de la confiança i la complicitat.
- Tenir com a valor i pràctica la transparència de les entitats.

No obstant, són múltiples les estratègies a emprendre des de les entitats del tercer sector social i, en aquest sentit, es va tenir també l'oportunitat de reflexionar entorn experiències de fusió o absorció d'entitats. De totes les experiències presentades, es va coincidir en què l'objectiu prioritari és el reforçament del sector, fer-lo més competitiu i tot això sense perdre de vista la missió i els objectius comuns per als quals lluiten.

La construcció d'un discurs col·lectiu i d'una agenda comuna com a tercer sector

El tercer sector és heterogeni i complex. Si bé aquesta diversitat mostra la riquesa i l'abast de sector no lucratiu, sovint dificulta la interlocució i la percepció del tercer sector com un sol agent social amb una visió conjunta de la realitat. De la mateixa manera que és necessari respectar i mantenir les especificitats de cada subsector d'activitat, també ho és avançar cap a una identitat conjunta que ajudi a visibilitzar l'impacte i a tenir veu com a agent rellevant per la transformació social.

Un primer pas per construir una identitat i un discurs col·lectiu és l'identificació d'una agenda comuna que posi sobre la taula aquells temes que poden ser d'interès per la globalitat del tercer sector, independentment de la pertinença a un sector o a un altre. Durant el congrés es va poder comptar amb la participació de representants del tercer sector cultural, ambiental i de la cooperació per al desenvolupament que, juntament amb l'àmbit de l'acció social, van apuntar alguns reptes en aquest sentit.

Reptes per construir una agenda comuna del tercer sector

- Realitzar una primera identificació conjunta de temes per treballar i incidir conjuntament.
- Trobar espais – formals i/o informals - on es pensi i s'articulin accions pel seguiment i execució de l'agenda establerta.
- Aconseguir tenir més incidència política conjunta, tant cap a l'Administració Pública com a la ciutadania en general.
- Difondre i fer tangibles els valors que promou el tercer sector que, tot i ser diversos, alguns són compartits i comuns.
- Elaborar i implantar un codi ètic del funcionament del tercer sector que garanteixi alguns aspectes comuns com la transparència, la qualitat i la democràcia interna. D'aquesta manera s'estableixen uns criteris bàsics per millorar i facilitar el treball conjunt.
- Pensar en un marc propi de relacions laborals que permeti traslladar els valors i les característiques específiques de les entitats no lucratives.
- Promoure l'intercanvi de béns i serveis entre el mateix tercer sector.
- Reivindicar conjuntament una col·laboració público-privada més efectiva.
- Promoure conjuntament el voluntariat, la participació ciutadana i la mobilització social.
- Abordar determinades temàtiques transversals de forma conjunta: el treball amb persones immigrades, la cohesió social, etc.

Taula "Una mirada cap al futur: alguns temes clau per al tercer sector social": Miquel Canet, Jordi Garcia, Isabel Monraveta i Carme Gómez

Promoure la dimensió global de les entitats

En un món globalitzat com el que ens trobem actualment, també es va voler debatre sobre la importància de promoure la dimensió transnacional de les entitats del tercer sector social i de la tasca que realitzen.

La transnacionalitat implica un treball coordinat en un determinat àmbit o sector amb la finalitat d'intercanviar experiències, accedir a noves informacions, reflexionar, analitzar i contrastar conjuntament metodologies de treball. Aquest intercanvi de coneixement és de gran valor per a totes les entitats perquè amplia la visió i és un estímul per a noves maneres de treballar.

Tanmateix, la importància d'aquesta dimensió global no respon només als avantatges de la col·laboració en xarxes internacionals, sinó que també respon a la voluntat de treballar localment però pensant globalment.

La dimensió global implica la voluntat de treballar localment però també internacionalment.

En aquest camp, es van compartir algunes iniciatives que van posar de manifest la rellevància d'establir relacions de col·laboració a nivell internacional en tant que aporten un intercanvi d'experiències, l'accés a noves metodologies de treball, la incorporació de noves visions i, en definitiva, aprenentatges que enriqueixen l'acció desenvolupada. D'aquesta manera s'aporta valor afegit, una visió més amplia de la realitat i l'oportunitat de desenvolupar metodologies per fer projectes replicables a altres realitats. No obstant, també es va destacar que s'ha de tenir en compte que comporta alguns costos, com és la dedicació de personal i temps i el risc de no entendre's amb els socis.

Fomentar la innovació i la transferència de coneixement

La innovació i la transferència del coneixement es van identificar també com dos reptes clau per encarar el

futur del tercer sector social. Es va posar de manifest la necessitat d'avançar cap a una major transferència de coneixement entre l'àmbit de la recerca i el de la intervenció. Actualment la investigació està massa allunyada de la funció social i és en aquest sentit que sovint costa traduir els resultats en la pràctica de l'acció social. Per aquest motiu, cal avançar conjuntament cap a una recerca més aplicada que beneficiï a totes les parts i ajudi a reforçar la qualitat, la innovació i la competitivitat del tercer sector.

Beneficis de la transferència de coneixement entre l'àmbit de la recerca i de la intervenció social

- Increment de la qualitat i la innovació per a cercar la visibilitat de les realitats amb les que treballa el tercer sector social.
- Major presència en xarxes i projectes internacionals.
- Millors en els processos d'avaluació.
- Major motivació dels professionals.
- Noves fonts d'informació.
- L'aliança entre recerca i intervenció pot portar a noves fonts de finançament.
- Retroalimentació de la investigació: saber què es fa a les entitats alimenta les idees per seguir investigant.

Cal avançar conjuntament cap a una recerca més aplicada que beneficiï a totes les parts i ajudi a reforçar la qualitat, la innovació i la competitivitat del tercer sector.

Aquest model d'investigació aplicada respon també a la necessitat de potenciar la innovació en el model d'atenció social del tercer sector. En relació

a la innovació, també es va destacar la importància de ser capaços d'aprofitar el potencial del capital humà del sector per generar propostes innovadores i reflexionar conjuntament sobre estratègies que permetin fer front al context actual, complex i incert. El treball de proximitat que realitza el tercer sector social també esdevé un valor afegit en l'àmbit de la innovació, en tant que permet detectar necessitats emergents i dissenyar respostes adaptades a aquestes noves realitats.

Importància d'aprofitar el potencial del capital humà del tercer sector per generar propostes innovadores i reflexionar conjuntament sobre estratègies que permetin fer front al context actual, complex i incert.

Reforçar la capacitat d'inversió del tercer sector social

Durant el congrés es va destacar la necessitat de reforçar la capacitat d'inversió del tercer sector social amb l'objectiu d'incrementar el seu impacte i l'abast de les seves actuacions. En aquest sentit, es va voler manifestar que aquesta capacitat es construeix de forma lenta, teixint relacions i aliances basades en la confiança social. Com a punt fort es va destacar que el tercer sector té més capacitat d'innovació, creació i productivitat amb menys recursos que el sector empresarial. Així, amb imaginació, tenacitat i coneixement de la realitat per la qual es treballa es poden arribar a trobar inversors que apostin per la tasca de valor afegit que es realitza, compartint els riscos i vetllant per l'impacte social de les iniciatives, més enllà dels beneficis econòmics.

Cal construir relacions de confiança que permetin trobar inversors que apostin per la tasca de valor afegit que es realitza, compartint els riscos i vetllant per l'impacte social de les iniciatives, més enllà de la recerca de beneficis econòmics

Reptes per minimitzar l'impacte de la crisi a les entitats

Si bé el context de crisi econòmica va estar present en els continguts de tot el congrés, algunes intervencions van fer-ne clara esmena, identificant-ne alguns reptes per la seva superació. A continuació, es detallen algunes estratègies identificades per reforçar l'eficiència de les entitats del tercer sector social i minimitzar l'impacte de la crisi.

Reptes per minimitzar l'impacte de la crisi i reforçar l'eficiència de les entitats

- Prioritzar i especialitzar-se en aquelles accions directament relacionades amb la missió i valors de les entitats.
- Reforçar el treball en xarxa, unir esforços i buscar estratègies compartides per fer front al context de crisi.
- Buscar fórmules per millorar la competitivitat del tercer sector social.
- Repensar els models de gestió organitzativa.
- Apostar per la qualitat.
- Impulsar la innovació.

Idees clau sobre els reptes de futur per l'enfortiment del tercer sector social

- Reforçar el rol de les entitats de segon nivell i el treball en xarxa, amb l'objectiu de potenciar la tasca d'incidència política i els espais d'intercanvi de coneixement entre les entitats del tercer sector social.
- Promoure estratègies per la millora competitiva de les entitats sense perdre de vista la missió i els objectius per als quals lluiten.
- Avançar cap a la construcció d'un discurs col·lectiu i d'una agenda comuna com a tercer sector, posant sobre la taula aquells temes que poden ser d'interès per la globalitat del sector no lucratiu, independentment de la pertinença a un sector o a un altre.
- Promoure la dimensió global de les entitats del tercer sector social.
- Fomentar la innovació i la transferència de coneixement entre l'àmbit de la recerca i el de la intervenció social.
- Reforçar la capacitat d'inversió del tercer sector social amb l'objectiu d'incrementar el seu impacte i l'abast de les seves actuacions.
- Millorar l'eficiència de les entitats del tercer sector social i minimitzar l'impacte de la crisi.

part III

L'Àgora: un espai de trobada i participació

La plaça pública del 2n Congrés

Amb la voluntat d'esdevenir un centre de trobada i participació de totes les entitats no lucratives que treballen en l'àmbit de l'atenció a les persones al nostre país, i també d'altres agents relacionats, el 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya va potenciar l'Àgora, un espai de prop de 1.300 m² que visibilitzava la riquesa i diversitat del sector. Com el seu nom indica, l'Àgora va representar la plaça principal del congrés on, més enllà dels espais de caràcter formal, els protagonistes de la trobada van poder relacionar-se, intercanviar experiències i construir una identitat col·lectiva com a sector. Durant els dos dies de congrés, un total de 1.255 persones van passejar i gaudir d'aquest espai on van succeir tota una sèrie d'esdeveniments: la mostra d'entitats, les visites guiades, l'intercanvi d'experiències, els dinars del sector i el concert de l'Orquestra Àrab de Barcelona, entre d'altres moments relacionals.

L'Àgora va representar la plaça principal del congrés on, més enllà dels espais de caràcter formal, els protagonistes de la trobada van poder relacionar-se, intercanviar experiències i construir una identitat col·lectiva com a sector

La mostra d'entitats

Un dels objectius d'aquest 2n Congrés era donar a conèixer els elements identitaris del tercer sector social de Catalunya i reforçar el potencial que suposa l'existència d'un ampli i divers teixit associatiu compromès amb el benestar de la ciutadania, tant en matèria de prestació de serveis com

Pausa cafè en l'espai de l'Àgora del 2n Congrés

de canalització de participació ciutadana. Així, per visibilitzar i fer tangible aquesta riquesa associativa i mostrar els principals actors del tercer sector social de Catalunya, es va organitzar una mostra d'entitats que va constituir el centre neuràlgic de la trobada. Amb tot, la mostra va comptar amb un total de 35 estands oberts al llarg dels dos dies de trobada i va esdevenir un espai extraordinari per fomentar el coneixement mutu i la interacció entre les persones participants.

Les entitats sòcies de la Taula

Les protagonistes d'aquesta mostra van ser les 25 organitzacions sòcies de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya que representen a més de 3.000 entitats sense afany de lucre dedicades a diferents àmbits de l'acció social arreu del territori català.

Es tracta, doncs, de milers d'associacions, fundacions, cooperatives sense afany de lucre i institucions diverses que, des de la iniciativa social, actuen al servei de la ciutadania i dels col·lectius que pateixen situacions de desigualtat: infància i joventut, gent gran, persones immigrades, persones amb discapacitat psíquica, física i/o sensorial, persones amb malaltia mental, persones amb drogodependència, sense sostre o persones amb dificultats d'inserció laboral, entre d'altres.

Estand de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Entitats sòcies de la Taula

- Càritas Catalunya
- Comitè Català de representants de persones amb discapacitat (COCARMI)
- Coordinadora de Tallers per a Persones amb Discapacitat Psíquica de Catalunya
- Creu Roja
- Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS)
- Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes (FACEPA)
- Federació d'Associacions de Familiars d'Alzheimer de Catalunya (FAFAC)
- Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC)
- Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent (FCD)
- Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS)
- Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat (FEATE)
- Federació Catalana d'entitats contra el contra el Càncer (FECEC)
- Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA)
- Federación de Entidades Latinoamericanas de Catalunya (Fedelatina)
- La Confederació ECOM Catalunya
- Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA)
- Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran (FOCAGG)
- Fundació Catalana de l'Esplai (L'Esplai)
- Fundació Escolta Josep Carol - Escoltes Catalans
- Fundació Pere Tarrés - Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Centres d'Esplai
- Fundació Sant Joan de Déu (FSJD)
- Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (MEGC)
- Moviment laic i progressista (MLP)
- Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social - Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
- Voraviu

La participació de col·legis professionals, centres de recerca i associacions patronals

A més de les entitats sòcies de la Taula, es va voler també compartir l'espai amb altres agents relacionats amb l'àmbit de l'acció social.

Per una banda, amb la voluntat d'oferir informació als participants i visibilitzar la seva feina van ser-hi presents tres col·legis professionals relacionats amb l'àmbit de l'atenció a les persones: el Col·legi

Estand de la Confederació d'Associacions Empresariales del Tercer Sector Social d'Atenció a les Persones de Catalunya

Altres agents convidats a participar en la mostra d'entitats:

Col·legis professionals:

- Col·legi d'Educaores i Educadors Socials de Catalunya
- Col·legi de Pedagogs de Catalunya
- Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya

Centres de recerca especialitzats:

- Centre d'investigació, economia i societat (CIES)
- Grup de Recerca en Polítiques, Programes Serveis Educatius i Socioculturals (GRES)
- Fundació Jaume Bofill
- Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP)
- Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU)
- Obra Social de Caixa Catalunya
- Observatori del Tercer Sector (OTS)

Confederació d'Associacions Empresariales del Tercer Sector Social d'Atenció a les Persones de Catalunya

- Associació Empresarial de la Iniciativa Social de Catalunya (AEISC)
- Confederació d'Entitats Catalanes d'Atenció a la Dependència (CECAD)
- Unió Catalana de Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (UCCAP)
- Associació Empresarial d'Economia Social (APPS)

d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya, el Col·legi de Pedagogs de Catalunya i el Col·legi Oficial de Diplomats en Treball Social i Assistents Socials de Catalunya.

A més de les 25 entitats sòcies de la Taula, també van participar a la mostra altres agents relacionats amb l'àmbit de l'acció social: col·legis professionals, centres de recerca especialitzats i associacions patronals del tercer sector social.

Després, amb l'objectiu de donar valor a la generació i transferència de coneixement sobre el tercer sector social i el seu àmbit d'actuació es va poder comptar també amb la presència de set centres de recerca especialitzats: el Centre d'investigació, economia i societat (CIES), el Grup de Recerca en Polítiques, Programes Serveis Educatius i Socioculturals (GRES), la Fundació Jaume Bofill, l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP), l'Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU), l'Obra Social de Caixa Catalunya i l'Observatori del Tercer Sector (OTS).

Finalment, va ser també rellevant la participació en la mostra d'entitats d'associacions patronals del tercer sector social català, a través de la Confederació d'Associacions Empresarials del Tercer Sector Social d'Atenció a les Persones de Catalunya: l'Associació Empresarial de la Iniciativa Social de Catalunya (AEISC), la Confederació d'Entitats Catalanes d'Atenció a la Dependència (CECAD), la Unió Catalana de Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç (UCCAP) i l'Associació Empresarial d'Economia Social (APPS).

Visites guiades a la mostra

Amb l'objectiu d'ampliar la difusió de la tasca realitzada pels diferents actors del tercer sector social català i obrir la mostra a totes aquelles persones interessades en l'àmbit de l'acció social, es van organitzar 11 visites guiades. Més de 250 estudiants de cicles formatius i estudis universitaris relacionats amb l'àmbit de l'atenció a les persones es van acostar a la mostra d'entitats per conèixer una mica més de prop les especificitats i el valor d'aportació de les entitats del sector no lucratiu que treballen per l'acció social a Catalunya.

Per molts d'aquests estudiants el tercer sector social es configura com un possible espai on desenvolupar la futura carrera professional. Així, es va poder comptar amb la visita de persones procedents de cicles formatius de grau superior d'educació infantil, estudiants de psicopedagogia i també d'integració social.

Més de 250 estudiants van visitar la mostra d'entitats al llarg dels dos dies de congrés.

L'intercanvi d'experiències

Arran de l'experiència del primer Congrés es va detectar que, més enllà dels espais de debat i reflexió generats en el marc de les taules rodones i els espais de caràcter més formal, calia potenciar una plataforma per l'intercanvi d'experiències entre les entitats del sector des d'un vessant més pròxim, donant veu a totes aquelles organitzacions amb ganes d'explicar una iniciativa concreta.

L'intercanvi d'experiències neix de la voluntat d'esdevenir un espai per compartir, des del diàleg i la proximitat, iniciatives i bones pràctiques realitzades per les mateixes entitats.

Amb aquesta voluntat va néixer l'intercanvi d'experiències: ser un espai per compartir, des del diàleg i la proximitat, iniciatives reeixides i bones pràctiques impulsades per les mateixes entitats del tercer sector o en benefici del tercer sector. Al igual que el programa de taules temàtiques, el de l'intercanvi d'experiències es va construir a partir de les més de 200 propostes rebudes en el marc de la convocatòria de participació. Finalment, durant els dos dies de congrés van ser presentades 70 experiències protagonitzades per entitats i agents relacionats amb el tercer sector social català. El suport per la presentació de les experiències va ser un pòster que es va elaborar des de la mateixa organització a partir dels continguts i materials que es van proporcionar des de les entitats.

Presentació d'una experiència de l'Associació Benestar i Desenvolupament (FCD), a càrrec de Josep Rovira.

Presentació d'una experiència de la Federació Catalana de Voluntariat Social, a càrrec de Jordi Picó.

Presentació d'una experiència d'Impuls al Benestar, a càrrec de Gal·la Cortadellas.

El lloc escollit per la presentació d'experiències va ser l'Àgora, posant una vegada més de manifest el seu caràcter relacional i de coneixement mutu. Així, en els estands de la mostra d'entitats es van anar configurant petits grups de persones

Sessió d'intercanvi d'experiències

interessades en escoltar, compartir, debatre i reflexionar sobre les iniciatives presentades. Més enllà dels mateixos estand també es va habilitar un espai polivalent de l'Àgora per a l'intercanvi d'experiències.

Les experiències presentades van ser moltes i molt diverses però totes elles coincidien en el fet de mostrar aprenentatges, claus d'èxit i bones pràctiques amb possibilitat de ser replicades en altres contextos i organitzacions. L'intercanvi d'experiències va esdevenir una oportunitat extraordinària per mostrar la heterogeneïtat i riquesa del teixit associatiu del país. Es van presentar una gran diversitat de temes que es poden agrupar en quatre grans àrees.

Temàtiques tractades en l'espai d'intercanvi d'experiències

- Detecció i atenció a les necessitats de col·lectius vulnerables
- Models d'intervenció per a l'atenció a les persones
- Eines i programes per la millora de les entitats i dels serveis d'atenció a les persones
- Aprenentatges a partir de la trajectòria de les entitats

Detecció i atenció a les necessitats de col·lectius vulnerables

Algunes iniciatives van remarcar la importància de tenir en compte les necessitats reals de les persones destinatàries de l'acció de les entitats del tercer sector social, per tal de poder prestar un servei de qualitat i adequat a les seves especificitats.

En totes elles s'identificava la detecció de necessitats i el coneixement de les particularitats de cada col·lectiu com a eina fonamental per dissenyar i implantar intervencions adaptades. Tanmateix, es va posar de manifest la necessitat d'apoderar a les persones beneficiàries fent-les subjectes actives en el mateix procés de millora de la seva qualitat de vida.

Es van presentar experiències centrades en infància i la joventut, gent gran, persones amb malaltia mental, persones immigrades, persones d'ètnia gitana, i dones víctimes de la violència de gènere, entre d'altres.

Models d'intervenció per a l'atenció a les persones

En aquesta àrea s'emmarquen totes aquelles experiències que van fer referència a models d'intervenció i serveis que han estat desenvolupats per les entitats

del tercer sector social amb l'objectiu d'atendre a col·lectius amb especials dificultats. Així, es van presentar serveis específics i models d'intervenció aplicables a diferents col·lectius.

En aquest marc es van presentar aprenentatges sobre els serveis d'atenció domiciliària, iniciatives d'acompanyament sociolaboral, serveis de proximitat, models d'atenció hospitalària, experiències de mediació cultural, recursos residencials, i projectes formatius, entre d'altres.

Es van presentar experiències relacionades amb serveis i models d'intervenció específics per col·lectius amb especials dificultats.

Eines i programes per la millora de les entitats i dels serveis d'atenció a les persones

De les iniciatives presentades, es van tenir l'oportunitat també de compartir algunes eines, programes i models de gestió innovadors amb l'objectiu de millorar la qualitat i l'eficiència de les entitats del tercer sector social i dels serveis que ofereixen.

Es van presentar plans d'igualtat d'oportunitats, eines de gestió i seguiment de programes per millorar la qualitat en el si de les entitats, mecanismes per reforçar la coresponsabilitat, eines per fomentar la participació social i el treball en xarxa i la implantació de sistemes de sostenibilitat ambiental, entre d'altres.

Entre aquestes experiències es va ressaltar la importància de les TIC per la millora d'aquests sistemes de gestió i com un mecanisme per promoure les xarxes socials.

Aprenentatges a partir de la trajectòria de les entitats

Algunes entitats van voler compartir amb els participants aprenentatges adquirits arran de l'experiència i trajectòria organitzativa. Així, es van presentar models organitzatius que han sabut adaptar-se al llarg dels anys al context canviant o d'altres que van posar una especial atenció en el treball en xarxa com a clau d'èxit per reforçar i incrementar l'impacte social desitjat.

Concert de l'Orquestra Àrab de Barcelona

Altres moments de relació i convivència

Com a centre neuràlgic de la trobada, l'Àgora va acollir també altres moments relacionals i de convivència entre totes les entitats, institucions i persones que van participar en el 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya. Així, destaquen els àpats servits per a més de 800 persones que van constituir un espai privilegiat per fomentar aquest vessant relacional del congrés.

El dia 26 de març al vespre, va tenir lloc el concert de l'Orquestra Àrab de Barcelona (OAB), una formació amb quatre anys de trajectòria i amb una discografia on es fusionen les cultures àrab i catalana. El treball de l'OAB va més enllà de la música, és social, polític, artístic i didàctic, essent un exemple de civisme i integració.

Dinar del sector

part IV Sumant esforços i complicitats

El vessant relacional del tercer sector social

En el 2n Congrés del Tercer Sector Social es va voler visualitzar la voluntat del sector de treballar amb d'altres i mostrar el convenciment que només a partir de la suma d'esforços i complicitats es pot fer front a les desigualtats i al repte de la inclusió i la justícia social. El Congrés va ser, doncs, una extraordinària ocasió per a mostrar el nivell assolit de reconeixement i interlocució amb els representants de les institucions públiques, econòmiques i socials del país. Aquest fet va ser present al llarg dels dos dies del Congrés a través de la participació de desenes de representants de les administracions públiques, partits polítics, sindicats, empreses i institucions patrocinadores, centres de recerca, universitats, col·legis professionals i resta del tercer sector català i espanyol.

Durant l'acte d'inauguració, Carles Barba, president de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, va agrair la presència de tots els agents com a reconeixement de la tasca que realitzen les persones i entitats del sector, i com a mostra del marc de col·laboració i del treball compartit a favor dels col·lectius més desfavorits de la societat.

Alhora, va posar de manifest la necessitat de seguir treballant conjuntament per col·locar la lluita contra la pobresa i l'exclusió social en l'eix central de les polítiques públiques. En aquest marc va destacar tres col·lectius que es veuen especialment castigats per l'impacte de la crisi econòmica actual: les persones que es troben a l'atur amb serioses dificultats per cobrir les seves necessitats bàsiques i accedir a un nou lloc de treball, els adolescents i joves dels barris i territoris més precaris, juntament amb la població nouvinguda.

Així, el president de la Taula va destacar la importància de reforçar l'aliança entre les administracions públiques i el tercer sector social a través de la millora dels instruments de relació entre ambdós agents. També va fer una referència explícita al pas històric que s'ha fet en el reforçament de l'Estat del Benestar impulsant el nou sistema de serveis socials i va destacar la necessitat de garantir-ne el seu desplegament i reforçar el rol del tercer sector social com a un proveïdor de serveis de qualitat i amb valor afegit. Amb tot, va voler reafirmar el compromís del sector per treballar amb tots els agents socials, polítics i econòmics del país, ara més que mai, al servei de les persones.

El reconeixement i els compromisos del Govern de la Generalitat de Catalunya

El 2n Congrés del Tercer Sector va ser inaugurat pel Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, José Montilla.

Partint del reconeixement de la feina feta per totes les persones i entitats que conformen el tercer sector social català i la tasca d'interlocució de la mateixa Taula, el màxim representant del govern català va voler destacar la difícil conjuntura del moment tot destacant que, ara més que mai, cal demostrar el compromís cap a les persones més vulnerables de la societat. En aquest sentit, va comprometre l'acció de govern en favor dels més febles i de la cohesió social, en temps de crisi.

Fragment de la intervenció de Carles Barba

"Vull referir-me a tres aspectes d'aquest impacte de la crisi, per la seva transcendència actual i futura. En primer lloc, l'increment espectacular del nombre de persones i famílies que no poden cobrir les seves necessitats bàsiques, que entren en situacions d'exclusió i que tenen un alt risc de cronificació. Segona qüestió, els adolescents i joves dels barris i territoris més precaris. No ens podem permetre més trentes i quarantes per cent d'abandonament escolar, de manca de feina i sobretot de perspectiva de futur, perquè això deriva ràpidament amb exclusió i marginalitat. Tercera: la població nouvinguda, el mercat que les va necessitar, ara les expulsa. Tenen poca xarxa social i estan sotmesos a una legislació cada vegada més restrictiva."

Fragment de la intervenció de Carles Barba

"[En relació al desplegament de la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i d'Atenció a les persones en situació de Dependència i la Llei de Serveis Socials] Som conscients del temps de crisi que vivim però també que estem parlant de necessitats bàsiques d'atenció a les persones que no es poden valdre per si mateixes, de serveis per a la reinserció social i laboral i de la cohesió social del país. Si caiguéssim en el parany de reduir recursos públics i privats en aquests àmbits, ens equivocaríem. La despesa per reparar els mals seria encara molt més gran i els costos socials, de majors proporcions."

Els presidents de les 25 entitats sòcies de la Taula junt amb el President Montilla, les Conselleres Mar Serna i Montserrat Tura, i l'Alcaldesa de l'Hospitalet, Núria Marín.

Aleshores, va voler posar de manifest la fermesa del Govern en la tasca de suport al tercer sector social a través de mesures que permetin tenir un tercer sector fort, amb capacitat per superar la crisi a nivell intern, i donar respostes àgils a les necessitats de la societat catalana. Per fer-ho, va expressar la voluntat compartida de seguir lluitant per aconseguir un tram autonòmic del 50% en la recaptació del 0,7% de l'IRPF, i també va ressaltar la feina que s'està desenvolupant per la revisió de les clàusules socials en el marc de la nova Llei de Contractes catalana.

Per la seva banda, l'Honorable Sra. Carme Capdevila, Consellera d'Acció Social i Ciutadania, va estar present durant l'acte de cloenda dels dos dies de congrés. En el seu discurs va ressaltar la feina feta en els darrers

anys en marc del desplegament de Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i d'Atenció a les persones en situació de Dependència i de la Llei de Serveis Socials que, malgrat les dificultats organitzatives i financeres, han ampliat els drets socials i han fet que el sector dels serveis socials esdevingui un sector econòmic emergent. També va voler fer esment al Pla Nacional de Cohesió i Inclusió Social, a través del qual s'està potenciant l'estratègia de plans locals d'inclusió social arreu del territori i la creació de l'Observatori català de la Pobresa, la Inclusió i la Vulnerabilitat, previst per aquest mateix any 2009.

Com a element clau en la relació entre el Departament d'Acció Social i Ciutadania i el tercer sector social, la consellera va destacar el Pla de Suport al Tercer Sector

Representants del Govern, el Parlament i els principals partits polítics.

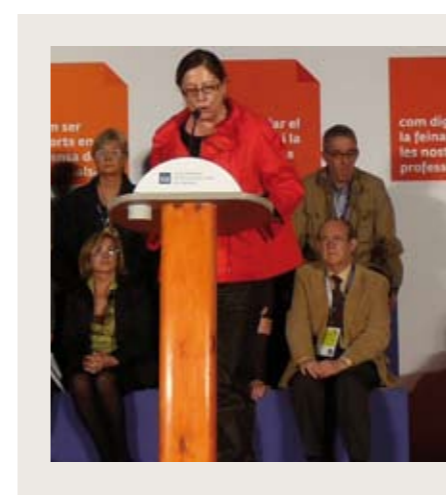

Fragment de la intervenció del M. Hble. Sr. José Montilla

"Els propers mesos caldrà prendre decisions que no agradaran a tothom. Però és en moments de crisi quan cal saber distingir entre l'important i el convenient. Ara bé: vull que sàpiguen que, malgrat les dificultats, la inclusió i la cohesió social continuarà sent una de les nostres prioritats. I que, malgrat la profunditat de la crisi, malgrat les dificultats econòmiques i pressupostàries, malgrat els problemes de finançament, el nostre compromís, el compromís d'aquest Govern, segueix ferm. I que treballarem incansablement perquè ningú no deixi de tenir cobertes les seves necessitats essencials i bàsiques."

Fragment de la intervenció del M. Hble. Sr. José Montilla

"És precisament ara quan cal donar la cara, quan cal demostrar el sentit dels compromisos, personals, cívics i institucionals en relació amb els més desfavorits. El treball i l'aportació de les entitats del tercer sector social són avui i seran els propers anys més necessaris, quantitativament i qualitativament, que mai. Però no estan sols, no estaran sols en aquest esforç. No només per la responsabilitat general del Govern de tenir cura de tots els membres de la societat, i molt especialment d'aquells que es troben en una situació de fragilitat. No només per aquesta raó també perquè el Govern actua des del convenciment que vostès representen un sector clau per a l'assoliment d'una Catalunya més inclusiva i cohesionada. Sense vostès no seria lògic ni seria possible garantir la cohesió del nostre país."

Fragment de la intervenció de l'Hble. Sra. Carme Capdevila

"Un dels nostres objectius és reforçar el treball conjunt amb vosaltres. Sou els nostres socis estratègics. Compartim ideals i valors. Fa molts anys que treballem junts des de diferents àmbits. Vosaltres defenseu els interessos de les persones més vulnerables de la nostra societat. Vosaltres pressioneu a l'Administració per avançar en drets socials. Aquesta és la vostra feina també, pressionar per avançar. Ara bé, ja us dic ara, que estic encantada que feu pressió, que reivindiqueu."

Però la primera en fer pressió, la primera en reivindicar els drets socials sóc jo. Per tant, treballem. Vosaltres des del vostre àmbit i jo des del govern per aconseguir un objectiu comú: la millora de la qualitat de vida i la igualtat d'oportunitats."

Social 2008-2010, especificant-ne algunes de les línies prioritàries per aquest 2009: la innovació i l'impuls del pla de recerca sobre el tercer sector, la campanya de territorialització del 0,7% de l'IRPF, la formació de les persones que treballen en els serveis d'atenció a les persones i el foment de la participació del tercer sector en òrgans consultius.

Finalment, va voler expressar la voluntat de seguir reforçant el treball conjunt amb el tercer sector social, entenent-lo com a un soci estratègic amb el qual comparteix ideals i valors.

En diferents moments del 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya, també, van ser-hi presents la Hble. Sra. Montserrat Tura, Consellera de Justícia i la Hble. Sra. Mar Serna, Consellera de Treball i la Delegada del Govern de la Generalitat de Catalunya a Barcelona. Tanmateix, també van participar-hi diferents càrrecs d'aquests i d'altres departaments de la Generalitat: Presidència; Salut; Governació i Administracions públiques; Educació; Innovació, Universitats i Empresa; i Interior, Relacions Institucionals i Participació.

La complicitat amb les administracions locals

No és casualitat que les dues edicions del Congrés del Tercer Sector de Catalunya s'hagin celebrat a la ciutat de l'Hospitalet. L'àmbit local té una especial significació en l'acció realitzada per les entitats del tercer sector social català i és per això que se li ha volgut donar valor.

En els actes institucionals del 2n Congrés van ser-hi presents representants de l'Ajuntament de l'Hospitalet, de l'Ajuntament de Barcelona i de la Diputació de Barcelona.

Durant l'acte inaugural, l'Alcaldesa de l'Hospitalet, Núria Marín, va donar la benvinguda a la ciutat a les prop de 1.300 persones participants i va voler ressaltar quines són les tres línies d'acció prioritàries que s'estan impulsant per fer front a la crisi. En primer lloc, una major inversió pública per generar més activitat econòmica per les petites i mitjanes empreses i

Fragment de la intervenció de **Núria Marín**

"L'Hospitalet té una rica xarxa social i associativa. És aquesta xarxa el motor del cor de la nostra ciutat. Tenim més de 600 entitats diverses, moltes d'elles representades avui aquí en aquest congrés. Donen vida cada dia a una ciutat dinàmica com és la nostra. Alimenten i donen serveis a una ciutat viva i cohesionada que és la ciutat que som i que serem. I aprofito precisament en aquest congrés per donar les gràcies a tots i totes aquestes entitats per ajudar a construir dia

rere dia, la ciutat de les persones, des de la convivència i des del civisme. I l'Hospitalet segurament és tan sols un exemple més. Segurament, hi ha molts i molts exemples del treball que les entitats realitzen als pobles i ciutats d'arreu de Catalunya. Les entitats heu estat i sou un element fonamental en la construcció de la societat en què vivim, de la societat que compartim."

Fragment de la intervenció de **Mª Dolors Fernández**

"Si no fos pel tercer sector, nosaltres només podríem donar cobertura a allò que la llei ens encomana i que és la nostra obligació. Però no seria ni una atenció tant global, ni tant integral. Per tant, el nostre agraïment al tercer sector que ens ajuda a donar cobertura i uns serveis socials de qualitat."

Fragment de la intervenció de **Ricard Gomà**

"El tercer sector sou una realitat. Sense la vostra aportació, avui no seria possible assolir els nivells de benestar quotidià que els ciutadans i ciutadanes tenen. Cal un reconeixement a la presència incontestable que teniu en el conjunt de pobles i ciutats de Catalunya, però més enllà d'això, per una qüestió de model, perquè estem convençuts que el model de benestar necessita de valors, de solidaritat, de fraternitat, de participació de les persones

i del col·lectiu en l'espai públic, i això ho vehiculeu de manera insubstituïble les entitats del tercer sector."

Fragment de la intervenció de **Jordi Labòria**

"En aquest escenari de crisi, és molt més important sumar, anar junts, coordinar-nos, treballar en xarxa i evitar duplicitats, oferir un millor servei amb millor eficàcia i eficiència en benefici de l'atenció a la ciutadania. En un moment de crisi, no duplicar és molt important, aconseguir major rendibilitat social dels recursos, i no deixar buits en l'actuació és més important que mai. Des de la Diputació sabeu que fa temps que compartim aquests objectius."

garantir l'ocupació. En segon lloc, la formació d'aquelles persones que han perdut la feina i necessiten una segona oportunitat. I per últim, va destacar l'aposta per un reforçament i increment de les polítiques socials, imprescindibles per evitar la fractura social. En aquest àmbit va reconèixer la feina realitzada per la xarxa d'entitats d'iniciativa social i va fer una especial esment a la necessitat de seguir treballant conjuntament, des de la coresponsabilitat, per defensar els valors comunitaris, socials i democràtics.

Des de l'Àrea de Benestar del mateix Ajuntament, es va comptar amb la intervenció de Maria Dolors Fernández que, durant l'acte de cloenda va tornar a insistir en la importància de l'acció del teixit associatiu local per la lluita contra la pobresa i l'exclusió social. En aquest marc, va voler destacar que el treball en xarxa i la complementarietat dels recursos constitueix la base de qualsevol acció comunitària.

En l'acte de cloenda es va comptar també amb Ricard Gomà, segon tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona que va expressar la necessitat d'avançar cap a un nou model de societat on els drets de totes les persones, especialment els de les més vulnerables, estiguin plenament garantits.

En aquest marc, va valorar el rol del tercer sector social de Catalunya com a element clau per assolir aquest nou model social democràtic, pluralista i participatiu.

Des de la Diputació de Barcelona, el diputat Jordi Labòria va refermar l'aposta de la Diputació per seguir

enfortint la concertació de l'àmbit local i el tercer sector social amb l'objectiu de construir, conjuntament, una societat més inclusiva i cohesionada. També va voler posar de manifest la rellevància de les entitats d'acció social en tasca de detecció de necessitats en el territori i en la capacitat de poder donar respostes coordinades a la ciutadania.

La presència dels partits polítics

Tots els grups parlamentaris van ser presents en el 2n Congrés del tercer sector social de Catalunya. Així, en l'acte inaugural de la celebració van dirigir una salutació als representants de les entitats del tercer sector social català.

Per començar, el president de Convergència i Unió (CiU), Artur Mas va reconèixer l'important evolució i estructuració del tercer sector social en els darrers anys, encoratjant-lo a seguir avançant en aquest sentit. Tanmateix, davant el context de crisi, va voler expressar la confiança cap a la capacitat històrica de la societat catalana de sumar esforços i energies per sortir de les situacions complexes com les que viu actualment el país.

Per la seva banda, Carme Figueras, secretària de Polítiques Socials del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC) va posar de manifest que, tot i les

Fragment de la intervenció de **Artur Mas**

"Avui podem dir que el tercer sector a Catalunya ha fet els deures. No era evident fa deu anys enrere perquè vostès tenien dificultats per fer tot això, jo ho recordo perfectament. I en canvi els deures s'estan fent, i s'estan fent bé. I crec que això té molt valor. I després d'aquests anys d'haver fet bé els deures vostès, com a entitats, com a sector, com a Taula d'entitats, poden reclamar que des de les institucions també es facin els deures de

correspondència amb el que és el tercer sector. I ara crec que aquesta reclamació vostès la poden fer amb molta més fortalesa i amb molta més solidesa i amb molta més capacitat d'exigència."

Fragment de la intervenció de **Carme Figueras**

"Hem d'ajuntar-nos tots per fer front a aquesta crisi econòmica, perquè no ataquí als més vulnerables; però també ho hem de veure com una oportunitat pel tercer sector. Jo crec que també aquesta és una oportunitat per aquest creixement i per consolidar la maduresa que ja té el sector."

Fragment de la intervenció de **Joan Puigercós**

"El finançament és política social, el finançament és política educativa, el finançament és política d'acompanyament als nous catalans, el finançament és lluita contra la marginació, aquesta és la nostra política. I hem de treballar junts, és un prec just per Catalunya, un finançament just per Catalunya són millors condicions de treball, i perdoneu-me que digui la paraula que a vegades molesta, més competitivitat pel tercer sector, davant del sector privat. Hem de disposar d'un tercer sector potent, organitzat, patrimonialitzat, sense haver de patir si arriba la subvenció o no arriba la subvenció."

Fragment de la intervenció d'**Alicia Sánchez Camacho**

"Tot allò que hem assolit, que tot allò que s'ha aconseguit des del parlament de Catalunya i des del Congrés dels Diputats, ha estat en gran part un compromís vostre, una feina vostra. I dir-vos que jo crec que l'ajut als més desfavorables, als més febles, la tasca que vosaltres desenvolupeu, construeix el país, cohesiona la societat, ens enriqueix humanament a tots nosaltres."

Fragment de la intervenció de **Dolors Camats**

"Us preguem que ens ajudeu a construir uns serveis públics millors i de qualitat. Per nosaltres és imprescindible comptar amb la iniciativa social del tercer sector. Només entenem el creixement d'aquests serveis públics i de l'atenció que han de donar a les persones, des de la complicitat de la gestió pública amb la gestió de la iniciativa social, amb la complicitat, amb la coordinació, des del pluralisme i el treball en xarxa."

Fragment de la intervenció d'**Albert Rivera**

"La crisi econòmica, des del nostre punt de vista, no és més que una oportunitat de replantejar-se com gestionem allò públic i com prioritzem allò que és veritablement necessari."

evidents complexitats derivades del context, cal veure la crisi com una oportunitat de creixement i consolidació del tercer sector.

Joan Puigercós, president d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) va reconèixer l'esforç del tercer sector social en la lluita contra l'exclusió social i va valorar el congrés com una excel·lent forma de visibilitzar aquesta tasca. Va fer també esment al Pacte Nacional per a la Immigració com a exemple de l'esforç conjunt de la societat catalana, i va expressar que actualment el principal repte està en el finançament de Catalunya, un finançament que, entre d'altres aspectes, implicarà més i millors polítiques socials.

La presidenta del Partit Popular de Catalunya (PPC), Alicia Sánchez Camacho, va felicitar el rol que ha tingut el tercer sector social en la construcció del nou sistema de serveis socials i va animar el sector a seguir lluitant per fer sentir la seva veu allà on calgui.

Dolors Camats, portaveu al Parlament d'Iniciativa per Catalunya Verds, va agrair al sector no lucratiu d'acció social la seva contribució en el nou Estat del Benestar, en l'ampliació i garantia de drets socials. Tanmateix, va voler posar de relleu la importància que, a més d'estar al costat de les persones més vulnerables del país, el tercer sector social també treballi per millorar la seva pròpia gestió i funcionament, avançant així cap a l'excel·lència.

Finalment va demanar ajuda al sector per construir, conjuntament i de forma coordinada, uns millors serveis públics.

Finalment, Albert Rivera, president de Ciutadans va voler expressar la necessitat de treballar per una gestió més eficaç dels recursos públics per tal de garantir que aquests arribin a allò més prioritari i, en aquests sentit, va insistir en la necessitat de refermar el compromís públic per l'impuls i el reforçament de les polítiques socials.

El treball compartit amb els sindicats

Més enllà de la important presència i representació dels poders públics, així com dels grups parlamentaris, també es va comptar amb una representació de les principals forces sindicals del país.

Per una banda, Joan Carles Gallego, secretari general de Comissions Obreres (CCOO) de Catalunya va insistir en el fet que la millora de les condicions laborals de les persones que treballen a les entitats del tercer sector social està directament relacionada amb la qualitat dels serveis d'atenció a les persones destinatàries de les actuacions. En relació a la situació de crisi econòmica, en va destacar l'impacte en l'increment de l'atur i en la precarització i vulnerabilitat de molts llocs de treball. En aquest sentit, va

Fragment de la intervenció de **Joan Carles Gallego**

"Sabeu que per a nosaltres l'atenció a les persones requereix de treballadors i treballadores que interactuin des de l'atenció individualitzada i de qualitat, i que això només serà possible si es sustenta en unes condicions de treball dignes, regulades, amb un reconeixement de la qualificació professional necessària i de les condicions materials de la feina feta. Una realitat que obliga a entendre també que cal que establim les pautes d'actuació i col·laboració del voluntariat, com un element positiu que afegeixi valor, però que no pressioni a la baixa les condicions laborals. Aquests debats els tenim i els tindrem entre vosaltres i nosaltres i junts amb l'Administració."

Fragment de la intervenció de **Josep Maria Álvarez**

"Sabeu que hi ha una lluita forta que dura temps i que s'ha d'acabar en la dignificació professional de les treballadores del sector. I amb això, l'Administració té molt a dir. El President de la Generalitat ha parlat de la Llei de Contractes de l'Administració. Hem d'implementar una llei que respecti els drets socials, els drets dels treballadors i treballadores del sector, i alhora que faciliti el desenvolupament social d'aquest sector."

posar de manifest la importància de seguir reclamant als poders públics els instruments necessaris per afavorir la inserció laboral i evitar l'exclusió social dels col·lectius que pateixen situacions de més fragilitat. Finalment, va destacar l'oportunitat que representa el nou sistema de serveis socials per tal que el tercer sector esdevingui una important font d'ocupació i dinamització econòmica. En aquest sentit, va remarcar la necessitat de seguir treballant conjuntament per aconseguir una ocupació de qualitat, al servei de les persones.

Per altra banda, Josep Maria Àlvarez, secretari general de Unió General de Treballadors (UGT) a Catalunya va voler expressar tres reptes.

En primer lloc, la necessitat de reforçar les polítiques socials a favor dels col·lectius més vulnerables i, per tant, vetllar perquè el context de crisi no les paralizati. En segon lloc, la promoció de la formació dirigida a totes aquelles persones que treballen en el marc de les entitats d'acció social a Catalunya, i per últim, la importància d'avançar cap a la millora de les condicions laborals de les treballadores i els treballadors del tercer sector social.

El tercer sector social a Espanya i Europa: l'EAPN

El vessant relacional del 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya es va veure reforçada no només pel reconeixement de les principals institucions públiques, partits polítics i sindicats, sinó també per la participació d'altres actors que, ja sigui des de dins el mateix sector no lucratiu d'acció social, o fora d'aquest, contribueixen en la lluita per la defensa dels drets socials per a totes les persones.

Així, també van voler fer costat al tercer sector social manifestant el seu compromís els col·legis professionals, els principals centres de recerca especialitzats en el sector no lucratiu i en les polítiques socials, una part de les obres socials de les caixes d'estalvis catalanes, les patronals del tercer sector social, així com xarxes i entitats del tercer sector català de l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament, del món cultural o de l'àmbit ambiental.

En aquest marc, és important ressaltar la presència i participació de diverses organitzacions territorials de la xarxa EAPN (European Anti Poverty Network) a Espanya i del seu president, Carlos Susías. Així, van estar presents a les taules temàtiques entitats representants de la xarxa a Castella la Manxa, Aragó i Madrid. La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya en forma també part en representació de Catalunya.

Durant la seva intervenció a l'acte inaugural, Carlos Susías va reconèixer i valorar la tasca de la Taula, tant en l'impacte que ha tingut en el territori català com a la resta d'Espanya i d'Europa, a través d'EAPN.

Com a part del tercer sector social, va destacar la importància de seguir treballant tots junts i enfortir el tercer sector social per trobar respostes vàlides a les necessitats de les persones més vulnerables, aquelles que hi ha ara en període de crisi, les que hi havia abans també, i les que hi haurà en un futur.

Fragment de la intervenció de Carlos Susías

"S'ha caminat molt i queda molt encara per caminar, això és evident, però crec que anem donant solucions, tenim reptes importants com per exemple afrontar l'enfortiment del tercer sector, afrontar el finançament, [...]. És un repte i pot ser una gran oportunitat, sobretot, si el tercer sector el gestionem amb intel·ligència. Per això, és necessària la presència de la Taula, no només a Catalunya,

per descomptat, sinó a tot l'Estat i també a Europa. La xarxa europea necessita les vostres aportacions."

part V

El Manifest del 2n Congrés

En l'acte de cloenda del 2n Congrés els membres de la Junta Directiva de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, van fer lectura del Manifest davant els representats de les entitats i de les principals Administracions públiques.

que això comporta un pas de gran transcendència en el reforçament del nostre estat del benestar i en la construcció d'un nou sistema de cobertura dels serveis socials, que les dificultats organitzatives i financeres no poden posar en qüestió.

El tercer sector social, avui més que mai, continuarà posant tots els esforços en el desplegament d'aquest sistema i fa una crida a les administracions públiques per treballar plegats amb la prioritat de les persones, el seu benestar, la cohesió social i la qualitat dels serveis.

El Congrés s'ha reunit en el context d'una crisi global, sense precedents, que afecta i castiga especialment els sectors més precaris i fràgils de la societat. Les entitats estem notant d'una manera particular la crisi. En primer lloc, perquè la demanda dels sectors més exclosos creix dia a dia. En segon lloc, perquè els recursos públics i privats es veuen limitats. Avui la lluita contra la pobresa ha d'esdevenir novament una prioritat en les polítiques públiques, i el suport a les ONG i a les entitats compromeses amb aquests col·lectius, també.

És per tot això que volem manifestar a la societat catalana i els seus representants les demandes i els compromisos següents:

Un sector al servei de les persones

Manifest del 2n Congrés

Convocats per la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, 1.300 persones s'han reunit els dies 26 i 27 de març a l'Hospitalet de Llobregat per abordar els reptes de les entitats d'iniciativa social i sense afany de lucre del nostre país en el nou context de desplegament del sistema de serveis socials i de la greu crisi que afecta els sectors més vulnerables de la societat.

El nivell de participació que s'ha produït en el 2n Congrés ha estat extraordinari i ha duplicat el de la seva primera edició. Aquest fet és expressió de la voluntat solidària i generosa de milers i milers de ciutadans i entitats compromesos en una societat més justa i en la defensa dels col·lectius i territoris que pateixen exclusió.

El 2n Congrés del Tercer Sector Social ha tingut com a lema "un sector al servei de les persones". Amb això hem volgut significar el que caracteritza les nostres entitats pel damunt de qualsevol altra consideració: les persones, la seva dignitat, la seva autonomia personal, la garantia dels seus drets i la seva normal participació en la vida social, sense exclusions. Un sector que recull l'energia, la capacitat i l'impacte de prop de 7.500 entitats, 100.000 treballadors, més de 250.000 voluntaris, amb una dimensió econòmica que representa el 2,8 % del PIB català i que té un impacte sobre un milió de persones.

En els darrers dos anys, els parlaments de l'Estat i de Catalunya han aprovat dues lleis, la de l'autonomia personal i atenció a la dependència i la Llei de serveis socials, que han suposat un avenç extraordinari pel que fa a la garantia de nous drets subjectius i la universalitat dels serveis socials. Entenem

1. Prioritat en la lluita contra la pobresa i l'exclusió social en el context de crisi

La crisi està afectant principalment els sectors més vulnerables. Les demandes per garantir allò més bàsic i necessari creixen dia a dia. Avui, la lluita contra la pobresa i l'exclusió social ha d'esdevenir una prioritat en les polítiques públiques i també per al conjunt de la societat. Primer, perquè és de justícia, i segon, perquè és també necessari en termes de cohesió social.

Catalunya ha d'impulsar el 2009 un Pla d'inclusió social, amb recursos extraordinaris, que combini l'acció immediata i urgent amb les estratègies a mitjà termini que possibilitin la progressiva autonomia de les persones que es troben en situació més precària. Ha d'esdevenir exemple i referent en el marc espanyol i europeu, que el 2010 celebrarà l'any contra la pobresa i haurà de renovar amb més força l'estratègia de Lisboa del 2000, i que coincidirà amb la presidència espanyola de la UE.

Per la nostra banda, el tercer sector i les seves entitats ens comprometem a reforçar la nostra prioritat amb els sectors que més ho necessiten, a treballar en l'atenció a les persones i a crear les condicions per generar la seva autonomia.

2. Desplegament amb recursos i eficàcia del nou sistema de serveis socials

Si en el primer Congrés demanàvem l'aprovació de les lleis, avui posem l'accent en el seu desplegament. Els retards i la insuficiència de recursos per atendre els compromisos derivats de la Llei d'autonomia personal i d'atenció a la dependència demanen un esforç addicional en l'organització, la coordinació

institucional i el finançament adequat del sistema. Per altra banda, la nova Cartera de Serveis Socials per al 2010 ha de suposar un avenç en la seva amplitud i en la millora dels serveis previstos. En el proper període, cal concretar també el sistema de concertació amb les entitats socials per garantir millor la provisió de serveis i per impulsar la incorporació de clàusules socials.

La futura Llei d'igualtat d'oportunitats ha de comportar un reforçament de tot aquest marc legislatiu.

3. El compromís del Pla Estratègic del Tercer Sector

El mes de juliol de 2008 presentàvem públicament el Pla Estratègic del Tercer Sector Social de Catalunya 2008-2011. Es tractava del resultat d'un procés participat i de debat dins les entitats, que tenia per objecte definir on volíem ser d'aquí a quatre anys, i una proposta del que havíem de fer per tal d'arribar-hi. Aquest Pla vol ser una guia per avançar perquè el nostre país pugui seguir gaudint d'un teixit associatiu potent, efectiu i compromès amb la inclusió i la cohesió socials.

Som conscients que els propers anys seran decisius i, en funció de com es desenvolupin i sapiguem aprofitar les oportunitats, el nostre sector i les entitats seran una cosa o una altra. Ens trobem en una cruïlla històrica. El nostre compromís d'avui és treballar per reforçar i ampliar aquest extraordinari actiu del nostre país, i aconseguir la implicació de la societat amb els més febles i amb els afers col·lectius.

4. Accent en la col·laboració entre les administracions i el tercer sector. Som espai públic

El tercer sector aporta uns valors afegits de qualitat i de compromís amb la comunitat que cal considerar en el moment de proveir els serveis a les persones. La tasca pública no és un patrimoni exclusiu de les administracions. Les entitats som també espai públic que s'exerceix des de la iniciativa social i, per això, volem treballar i compartir objectius i serveis amb les administracions.

Fem una crida a totes les administracions públiques per estimular i prioritzar la col·laboració amb les entitats no lucratives del tercer sector social en la prestació dels serveis socials i en el desenvolupament de programes compartits. Sempre hem entès que els serveis socials, com els educatius i els de salut, no han de ser objecte de negoci, i més en moments de limitació de recursos.

Hem vist massa vegades com en la contractació pública preval el preu o la solvència econòmica com a element determinant en la concessió d'un servei pel damunt de consideracions de qualitat i de garantia del servei. El marc legislatiu de la contractació discrimina de vegades les entitats no lucratives, com per exemple en licitar amb el preu sense IVA del qual n'estan exemptes. Proposem millorar els instruments de relació entre administracions i entitats per

treballar plegats entorn d'uns mateixos objectius, i ens comprometem a generar una nova dinàmica de relació basada en la col·laboració.

5. Mesures excepcionals de crisi en el Pla de Suport al Tercer Sector Social

L'aprovació, el mes d'octubre de 2008, del Pla de Suport al Tercer Sector Social de Catalunya 2008-2010 va donar compliment a un dels compromisos que el Govern de la Generalitat va prendre en el primer Congrés del Tercer Sector Social del 2007, del qual ens felicitem. Després d'un procés exemplar de diàleg i construcció compartida d'aquest Pla, es tracta que en els propers dos anys es desenvolupin les vint-i-cinc mesures aprovades destinades a reforçar les organitzacions, els equips humans i els espais de reconeixement i participació del tercer sector.

El context de crisi global està afectant d'una manera especial les ONG i el conjunt d'entitats no lucratives. És per això que, en el context del Pla de Suport, convé incorporar un conjunt de noves mesures excepcionals per tal d'afavorir el crèdit, les inversions, els ajuts a fons perdut, les solucions de tresoreria cobrant puntualment serveis i subvencions, el foment de la contractació i l'atorgament de serveis.

Estem parlant d'un sector econòmic que representa el 2,8% del PIB de Catalunya i que té potencialitat per generar més ocupació més enllà dels seus 100.000 treballadors actuals.

6. La reforma del sistema de gestió del 0,7% de l'IRPF

Ho vàrem dir fa dos anys, ho reitem ara. I més després de l'amenaça que s'ha produït enguany envers les entitats locals i autonòmiques, la posterior rectificació del Ministeri, i l'acord que ha tingut lloc al Congrés dels Diputats i entre els governs català i espanyol.

La reforma és inajornable, i per això plantejarem una vegada més l'establiment d'un tram autonòmic del 50% en aquests fons a fi que la Generalitat pugui fer una convocatòria específica per a les entitats i els programes socials de Catalunya, que ha de ser compatible amb el manteniment de recursos per a les organitzacions i programes del conjunt de l'Estat finançats des del Ministeri.

A més, en el 2009 cal garantir una dotació justa per a Catalunya d'acord amb les seves necessitats, els seus paràmetres territorials i l'aportació dels contribuents catalans. Aquesta aportació s'ha de situar entre els 40 i els 50 milions d'euros.

Més que mai, en plena crisi, fem ara una crida als ciutadans de Catalunya per expressar la seva solidaritat i per decidir el destí d'una part dels seus impostos marcant també la casella de les ONG per a finalitats socials en la propera declaració de la renda.

7. Compromís de millora en la qualitat i la transparència

En la línia del compromís que vàrem assumir al primer Congrés, el mes de desembre de 2007 la Taula i les seves entitats vàrem signar públicament la carta per la qualitat i la transparència. Amb aquesta carta les entitats ens comprometíem a fer efectius divuit principis de bona gestió i a generalitzar la cultura de la qualitat, la transparència i la millora interna en les nostres organitzacions i en les nostres activitats i serveis.

Avui, amb un balanç de millora respecte fa dos anys, renovem aquest compromís amb les persones, les entitats i la societat, el qual volem desenvolupar, més enllà del marc legal i de les exigències formals. En aquest sentit, ens comprometem a avançar en la generació d'instruments i canals diversos de millora de la transparència i la rendició de comptes davant la societat i els nostres col·laboradors.

8. El reconeixement i l'impuls del voluntariat i la dignificació professional dels treballadors

Els equips humans de les entitats són el principal actiu de les organitzacions del tercer sector i la garantia de l'èxit de la seva acció i impacte social. En les entitats no lucratives conflueix l'acció voluntària de milers de persones que dediquen el seu temps, capacitat i energia sense rebre cap contraprestació econòmica i els treballadors i treballadores que hi destinen la seva jornada laboral.

Pel que fa al voluntariat, ens proposem en els propers anys estimular el seu paper fent créixer el seu nombre, millorar la seva formació i alhora diversificar la seva acció. Quant als treballadors, plantejarem la necessitat de fer passes en la millora i la dignificació de les condicions laborals que els regula, estimular la seva formació, i progressar en l'estructuració d'estratègies compartides i d'una confederació de les organitzacions no lucratives del país per avançar cap a un marc laboral comú en l'acció social.

9. El tercer sector com a agent social

En els darrers dos anys s'ha avançat, i molt, en la consideració i reconeixement del tercer sector com una realitat present a la societat i de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social com a plataforma que el representa. Hem vist, per exemple, com la Llei de serveis socials va destacar el seu paper, com la Taula hi ha participat i ha estat entitat signatària del Pacte Nacional per la Immigració, o com el mateix Govern, tal com hem dit, ha aprovat el Pla Nacional d'Associacionisme i Voluntariat o el Pla de Suport al Tercer Sector.

Per altra banda, aquest reconeixement no ha vingut donat només per les administracions públiques, sinó que partits polítics, sindicats, món acadèmic o mitjans de comunicació s'han fet ressò de la seva realitat i han fet d'interlocutors amb la Taula i el sector.

Cal ara fer un pas més i concretar la participació del sector en espais com el Consell de Treball Econòmic i Social, o acabar de completar la intervenció de la Taula en els diversos òrgans i espais de participació del Govern de la Generalitat.

10. Crida al treball compartit amb els altres sectors i la ciutadania

El 2n Congrés ha volgut donar veu i visualitzar la voluntat de les entitats del tercer sector de treballar amb el conjunt d'actors socials, polítics i econòmics del país, convençuts que els reptes de la inclusió social només són possibles amb la complicitat i els esforços compartits per part de tots.

Agraïm la col·laboració establerta en els darrers anys amb partits polítics, administracions públiques, sindicats, organitzacions de la resta del tercer sector, representants del món econòmic, de la universitat i el món acadèmic i dels mitjans de comunicació. Oferim el nostre treball i la nostra col·laboració en tot allò que pugui contribuir a una societat més justa, on l'equitat i la igualtat d'oportunitats sigui la norma que predomini. Finalment, fem una crida a la ciutadania per participar avui, més que mai, en el repte col·lectiu d'una societat més justa i igualitària per mitjà de les organitzacions socials.

L'Hospitalet, 27 de març de 2009

part VI Annexos

La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

La Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya és una organització de tercer nivell constituïda l'any 2003, que agrupa 25 federacions d'entitats que engloben en conjunt a més de 3.000 entitats no lucratives que actuen en el camp social: associacions, cooperatives, fundacions, empreses d'inserció i centres especials de treball.

La Taula va néixer com un espai de diàleg i de creixement amb la missió d'aglutinar, amb el consens més ampli possible, les entitats del tercer sector social i treballar per la millora del benestar de les persones amb necessitats socials no cobertes. Així, doncs, té una doble missió:

a. Incidir en les polítiques socials de Catalunya, amb l'objectiu de millorar el benestar de les persones amb necessitats socials no cobertes i aconseguir la seva plena inclusió social.

b. Vertebrar i enfortir el mateix tercer sector social, aconseguint la consolidació de les entitats i el reconeixement de la seva acció per part dels sectors econòmics, les administracions públiques i el conjunt de la societat catalana.

Les actuacions de les entitats de la Taula s'adrecen a diversos col·lectius: infància i família, joves, persones novvingudes, gent gran, discapacitats psíquics, físics i sensorials, malalts i les seves famílies, exdrogodependents, alcohòlics, víctimes de violència de gènere, persones amb dificultats d'inserció sociolaboral, persones sense sostre i d'altres en situació de marginació. I ho fan per mitjà de programes de sensibilització, de prevenció, assistencials, de foment del voluntariat i la participació ciutadana, així com en l'àmbit de la recerca i el reforçament del tercer sector.

D'acord amb la seva doble missió, durant els darrers anys la Taula ha dut a terme actuacions com les que es detallen a continuació:

Incidència en polítiques socials

- Elaboració de propostes sobre drets socials i reconeixement del tercer sector que han estat incorporades a l'Estatut.
- Participació activa en el procés d'elaboració de la nova Llei de Serveis Socials.
- Aprovació del Pla de suport al Tercer Sector Social de Catalunya 2008-2010 per part del Govern de Catalunya.
- Signatura del Pacte Nacional per a la Immigració.
- Participació en l'elaboració i aprovació del Pla Nacional d'Associacionisme i Voluntariat.
- Sol·licitud de l'elaboració i l'activació del Pla d'acció per a la Inclusió Social de Catalunya.
- Contribució al pas del 0,52% al 0,7% de l'IRPF per a finalitats socials, hem fet campanyes de difusió, i hem defensat una proposta de reforma del sistema per millorar l'accés de les entitats catalanes a aquests fons i aconseguir la seva gestió per part de la Generalitat.
- Elaboració de propostes de govern i les hem defensades davant els partits polítics en les diverses conteses electorals.
- Consecució d'un sistema de convenis pluriennals per a les entitats socials.

Enfortiment i millora del sector

- Realització i aprovació del 1r Pla Estratègic del Tercer Sector Social de Catalunya 2008-2011.
- Promoció del 1r Anuari del Tercer Sector Social de Catalunya.
- Organització de 2 congressos del sector, el 2007 i el 2009.
- Signatura de la Carta de Qualitat, un conjunt de compromisos del sector per a la qualitat i la transparència.
- Elaboració d'una Guia de Clàusules Socials per afavorir la contractació pública amb les entitats del sector.
- Consecució d'un major reconeixement social i de l'ingrés de la Taula en nombrosos consells i organismes.
- Adhesió al Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació
- Realització d'estudis i organització de nombrosos seminaris interns sobre temes d'interès comú per a les entitats.

Les 25 entitats sòcies de la Taula

Càritas Catalunya

Càritas és una entitat de l'Església catòlica que treballa contra la desigualtat i l'exclusió social dels sectors més pobres de la societat. És un pont de solidaritat entre les persones, que tenen mitjans –materials, culturals, humans– i els qui en necessiten. La Càritas de cada diòcesi és autònoma en la seva organització i gestió de mitjans, i a Catalunya compta amb una xarxa de prop de 600 Càritas parroquials i interparroquials. Pel fet del coneixement pròxim que té de les necessitats de l'entorn, posa en marxa els equipaments i serveis que veu més necessaris en cada moment.

www.tarraconense.cat

Comitè Català de representants de persones amb discapacitat (COCARMI)

El Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat (COCARMI), és una plataforma de tercer nivell de la qual en formen part APPS, COCEMFE CATALUNYA, ECOM, FESOCA, ACAPPS, FECAFAMMI ONCE, que agrupen en conjunt a prop de 500 entitats. COCARMI es declara una associació constituïda sense ànim de lucre, amb la voluntat de participar de ple en la vida social i política catalana per defensar els drets de les persones amb discapacitats, que són gairebé un 9% de la població catalana.

www.cocarmi.cat

Coordinadora de Tallers per a Persones amb Discapacitat Psíquica de Catalunya

La Coordinadora de Tallers per a Persones amb Discapacitat Psíquica de Catalunya és una associació que representa i aglutina més de 70 entitats sense afany de lucre que gestionen serveis d'atenció i inserció laboral (Centres Ocupacionals, Centres Especials de Treball, Inserció laboral a l'empresa ordinària, Llar-residència i Programa de Suport a l'Autonomia a la Pròpia Llar) per a persones amb discapacitat psíquica en edat adulta.

www.lacoordi.cat

Creu Roja

La Creu Roja és un moviment internacional amb presència a més de 180 països. A Catalunya compta amb 95 delegacions, i hi actua des de 1863 com a organització humanitària i d'acció voluntària arrelada a la societat, que dona

respostes integrals des d'una perspectiva de desenvolupament a les víctimes de desastres i emergències, a problemes socials, de salut i mediambientals.

www.creuroja.org

Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS)

Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS) és una associació que neix el juny de 2003 com a fruit de la fusió d'organitzacions que treballen a Catalunya en l'àmbit social amb la voluntat de donar resposta a les necessitats de col·lectius amb situació de marginació o risc d'exclusió. La intervenció de les 69 entitats membres es fonamenta en la lluita per la igualtat d'oportunitats per a tota la població, gràcies a la participació al món laboral, la incorporació a la societat i l'accés a la formació.

www.acciosocial.org

Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes (FACEPA)

La Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes (FACEPA) és una federació d'11 entitats que treballen bàsicament en el camp de l'educació i la cultura per a promoure la superació de les desigualtats socials, la participació ciutadana en tots els seus àmbits i les relacions solidàries entre persones i col·lectius.

www.facepa.org

Federació d'Associacions de Familiars d'Alzheimer de Catalunya (FAFAC)

La Federació d'Associacions de Familiars d'Alzheimer de Catalunya (FAFAC) és una organització de caràcter no lucratiu que treballa contra els múltiples efectes que produeixin les demències. A més, serveix de nexa d'unió entre 12 associacions de familiars de malalts d'Alzheimer i altres demències. Treballa també per a sensibilitzar la societat, ajudar en investigació i reclamar a les administracions, les ajudes necessàries perquè tant el malalt, com els familiars o cuidadors visquin aquesta malaltia amb qualitat i dignitat humana.

www.fafac.info

Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC)

La Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC) és una entitat sense ànim de lucre que agrupa més de 500 associacions i casals de persones grans de Catalunya. Promou activitats i accions a favor de la promoció de les persones grans a la nostra societat, recolzant la vida activa de la gent gran i cercant millores i solucions a problemes concrets davant dels poders públics.

www.gentgran.org

Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent (FCD)

La Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent (FCD) agrupa 25 entitats sense ànim de lucre que treballen en el camp de les drogodependències d'arreu de Catalunya atenent de forma professional i especialitzada a persones afectades per l'ús o l'abús de substàncies que poden generar dependència, i a les seves famílies.

www.fcd.cat

Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS)

La Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS), creada el 1989, és un espai de treball conjunt, i una organització de suport, per a les entitats que treballen amb voluntariat en l'àrea social, contra l'exclusió i en el suport a col·lectius vulnerables. Agrupa més de 300 organitzacions

catalanes contra l'exclusió i pel creixement de les comunitats i els individus.

www.federacio.net

Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat (FEATE)

La Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat (FEATE) té la finalitat de donar serveis útils i propers, així com defensar i promoció dels interessos socials, econòmics i culturals dels seus associats; fomentar la solidaritat entre les 52 entitats federades amb la creació, organització i planificació de serveis i activitats comunes de naturalesa assistencial; i organitzar programes de formació, investigació i desenvolupament per a la promoció dels Centres Assistencials i la formació del personal que té cura i col·labora amb els serveis que s'ofereixen en aquests centres.

www.feate.org

Federació Catalana d'entitats contra el contra el Càncer (FECEC)

La Federació Catalana d'entitats contra el Càncer (FECEC) és una entitat sense ànim de lucre que integra els esforços en la lluita contra les malalties oncològiques de les seves 12 entitats membres. La federació treballa principalment en quatre àrees: la divulgació i la prevenció, la recerca psicossocial, el voluntariat i l'educació i la informació, per portar a terme la seva missió fundacional.

www.fecec.org

Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA)

La Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i a l'Adolescència (FEDAIA), és una federació sense ànim de lucre nascuda l'any 1994 que agrupa i representa 73 entitats d'iniciativa social d'arreu de Catalunya que treballen amb infants, adolescents i joves deseparats o en risc d'exclusió social i les seves famílies. En aquest àmbit, és l'agent social referent a Catalunya i treballa amb el suport, la col·laboració i el reconeixement de les diferents organitzacions del tercer sector i les diferents administracions competents.

www.fedaia.org

Federación de Entidades Latinoamericanas de Catalunya (Fedelatina)

La Federació d'Entitats Llatinoamericanes de Catalunya (FEDELATINA) engloba més de 80 associacions dedicades a la integració i la cohesió social de la societat catalana envers les persones immigrades que provenen d'Amèrica Llatina i les retornades. Neix amb clara vocació democràtica i amb valors de transparència, pluralitat i representativitat per a reconèixer plenament els interessos generals d'aquests col·lectius.

www.fedelatina.org

La Confederació ECOM

La Confederació ECOM Catalunya és l'ens de referència en l'àmbit català d'ECOM, un moviment associatiu creat el 1971 per les organitzacions de persones amb discapacitat física, 130 a Catalunya, que actua per promoure una major inclusió i qualitat de vida per al col·lectiu, per fomentar l'exercici dels seus drets i per la millora dels serveis i prestacions. També dona suport a les seves entitats i les representa i en defensa els seus interessos, així com els del col·lectiu en general, davant les Administracions Públiques i els organismes de participació del sector.

www.ecom.cat

Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA)

La Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA) es va constituir el 1999 amb l'objectiu d'aglutinar entitats i projectes en matèria d'atenció a joves tutelats, extutelats i/o en risc d'exclusió social, tant de Catalunya com d'altres llocs de l'Estat. Avui compta amb 33 entitats associades.

www.fepa18.org

Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran (FOCAGG)

La Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran (FOCAGG) és una entitat que desenvolupa al voltant de tota Catalunya programes i accions encaminats a dinamitzar, representar, donar suport i facilitar informació a les 30 entitats federades, i fer arribar les inquietuds dels col·lectius representats a les administracions i a la societat en general.

Fundació Catalana de l'Esplai (L'Esplai)

La Fundació Catalana de l'Esplai es va constituir l'any 1996 amb la missió d'educar els infants i els joves en el lleure i promoure el desenvolupament associatiu, amb voluntat transformadora i d'inclusió social. La Fundació integra 120 entitats, amb quaranta anys d'història, que han fet pinya entorn uns mateixos objectius. Treballa amb la comunitat educativa, amb la xarxa social i amb les administracions públiques, amb una orientació i presència especial en els territoris i col·lectius més necessitats.

www.esplai.org

Fundació Escolta Josep Carol - Escoltes Catalans

La Fundació Escolta Josep Carol és una entitat creada per Escoltes Catalans per a promoure l'educació dels infants i joves en la ciutadania responsable i en els valors de l'escoltisme. Escoltes Catalans és l'associació laica de l'escoltisme català que aplega 4.000 infants i joves en una quarantena d'agrupaments d'arreu del país.

www.josepcarol.org

Fundació Pere Tarrés - Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Centres d'Esplai

La Fundació Pere Tarrés i la Coordinació Catalana de Colònies, Casals i Clubs d'Esplai són una entitat no lucratiu d'acció social i educativa amb la finalitat de promoure l'educació en el lleure d'infants i joves, que agrupa 260 esplais i entitats de base. Amb el temps, la seva acció s'ha ampliat a altres àmbits de l'acció social com ara la formació, la recerca i la gestió en el tercer sector. La tasca social de la Fundació Pere Tarrés està avalada per 50 anys d'experiència i per més de 335.000 beneficiaris i beneficiàries.

www.peretarres.org

Fundació Sant Joan de Déu (FSJD)

La Fundació Sant Joan de Déu (FSJD) és una entitat sense ànim de lucre creada per l'Orde Hospitalari Sant Joan de Déu (Província Sant Rafael) amb la finalitat de crear un àmbit d'actuació en el que puguin convergir sinèrgies relacionades amb la recerca i la docència entre els diferents centres i professionals que formen part de l'Orde, principalment els de Catalunya (Hospital Sant Joan de Déu d'Esplugues, Sant Joan de Déu - Serveis de Salut Mental, Escola Universitària d'Infermeria Sant Joan de Déu, Institut Borja de Bioètica, Sant Joan de Déu, Serveis Socials).

www.fsjd.org

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (MEGC)

Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (MEG) és una entitat d'educació en el lleure sense ànim de lucre que ofereix als nens, nenes i joves l'aventura de créixer i aprendre mitjançant el mètode escolta i guia, per mitjà de 137 agrupaments en tot el territori de Catalunya. La Fundació Josep Sans (FJS) és una entitat sense afany de lucre d'àmbit català, que té com a missió col·laborar en l'educació dels infants i joves mitjançant el suport a moviments i institucions de joventut catalanes que emprin el mètode escolta i guia.

www.escoltesguies.cat

Moviment laic i progressista (MLP)

El Moviment Laic i Progressista (MLP) es defineix com una eina per a una transformació en profunditat de la societat partint de la base de l'ideari laic i progressista. Les més de 130 entitats de base que formen part del MLP ho fan per voluntat pròpia per actuar coordinadament des de diferents perspectives de l'activisme social i cultural, tot generant sinèrgies per ser més fortes i més lliures, i optimitzar i compartir esforços, recursos i capital humà.

www.mlp.cat

Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social - Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

La Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC) és una organització de base associativa que agrupa les cooperatives de treball de Catalunya amb els objectius de donar una resposta coordinada en la defensa del cooperativisme, contribuir a la consolidació d'un teixit cooperatiu sòlid, i potenciar i donar suport als processos que incorporen els valors de la democràcia i l'autogestió a l'empresa. La Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social, formada per més de 70 cooperatives no lucratives, treballa en el si de la FCTC per avançar en el desenvolupament d'un model propi de gestió dels serveis d'atenció a la persona.

www.cooperativest treball.coop

Voraviu

Voraviu és una entitat que coordina els esforços de 5 organitzacions que treballen per a la integració social i laboral de les persones amb intel·ligència límit i millorar-ne llur qualitat de vida, a l'hora que promou un millor coneixement i conscienciació de la realitat del col·lectiu al qual nosaltres atenem i que es troba en terra de ningú.

Els comitès Científic i Executiu del 2n Congrés

El Comitè Científic del 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya, coordinat per l'Observatori del Tercer Sector, ha estat format per:

Carles Barba

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya – Fundació Catalana de l'Esplai

Victor Bayarri

Alter-Civites

Àngel Castiñeira

ESADE–Universitat Ramon Llull

Toni Codina

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Teresa Crespo

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Entitats Catalanes d'Acció Social

Adolf Díaz

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Creu Roja Catalunya

Carme Gómez

CIIMU

Laia Grabulosa

Observatori del Tercer Sector

Oriol Homs

CIREM

João Lobo

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Salvador Maneu

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - CARITAS

Eulàlia Mas

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Federació Catalana del Voluntariat Social

Teresa Montagut

Universitat de Barcelona

Isabel Montraveta

Experta en tercer sector

Júlia Montserrat

Universitat Ramon Llull

Josep Maria Pascual

AERYC

Francesc Pérez

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - COCARMÍ

Rafael Ruiz

Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya - Fundació Pere Tarrés

Joan Subirats

IGOP – Universitat Autònoma de Barcelona

Rosa Suñol

Institut Universitari Avedis Donabedian UAB

Núria Valls

Observatori del Tercer Sector

Ricard Valls

ZOHAR Consultoria&Marketing Social

Pau Vidal

Observatori del Tercer Sector

Ana Villa

Observatori del Tercer Sector

El Comitè Executiu del 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya ha estat format per:

Coordinació General:

Toni Codina, Director General de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

Junta Directiva de la Taula:

Carles Barba, President

Adolf Díaz, Vicepresident

Paco Estellés, Vocal

Equip Tècnic de la Taula:

Anna Albareda (relacions institucionals)

Mar Alegret (comunicació)

João Lobo (organització i logística)

Remedios Covas (administració i inscripcions)

Antoni Majó (mostra d'entitats)

Observatori del Tercer Sector:

Laia Grabulosa

Pau Vidal

El programa de continguts

Les conferències

“El tercer sector, agent de transformació social en temps de crisi”

Jordi Sànchez

Director de la Fundació Jaume Bofill

Fernando Fantova

Consultor social

Moderació: Núria Valls

Observatori del Tercer Sector

“El tercer sector social en la construcció del nou sistema de serveis socials”

Albert Serra

Director del Màster en Gestió Pública d'ESADE-IDGP

Teresa Montagut

Professora de Sociologia de la Universitat de Barcelona

Moderació: Pau Vidal

Observatori del Tercer Sector

Els col·loquis

Col·loqui 1: El valor afegit del tercer sector social en els serveis d'atenció a les persones

Enric Morist

Creu Roja. Vicepresident de la Taula

Francina Alsina

Federació Catalana de Voluntariat Social. Vicepresidenta de la Taula

Rafa Ruiz de Gauna

Fundació Pere Tarrés Vicepresident de la Taula

Salvador Maneu

Càritas. Tresorer de la Taula

Moderació: Francesc Pérez

Comitè Català de representants de persones amb discapacitat.

Secretari de la Taula

Col·loqui 2: Cap a un nou marc laboral en el tercer sector social de Catalunya

Frederic Monell

Vicesecretari General de la UGT de Catalunya

Simón Rosado

Secretari de política sectorial i acció sindical de CCOO de Catalunya

Xavier Puig

Confederació d'Associacions Empresarials del Tercer Tector Social d'atenció a les persones de Catalunya

Montserrat Segura

Sotsdirectora General de Relacions Laborals del Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya

Moderació: Francesc Estellés

Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència. Vocal de la junta directiva de la Taula

Col·loqui 3: La cooperació i concertació entre el tercer sector social i les administracions públiques

Xavier Padrós

Dir. General de Contractació Pública del Departament d'Economia i Finances

de la Generalitat de Catalunya

Ricard Valls

Director de Zohar-Consultoria & Marketing Social

Àngels Guiteras

Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent. Vocal de la junta

directiva de la Taula

Joan Subirats

Catedràtic de Ciència Política de la UAB i director de l'Institut de Govern i

Polítiques Públiques

Moderació: Montserrat Ginés

Fundació Catalana de l'Esplai. Vocal de la junta directiva de la Taula

Col·loqui 4: Els plans d'inclusió i cohesion social i l'aportació del tercer sector

Marina Sánchez

Coordinadora tècnica del Pla d'Inclusió i Cohesió Social de Catalunya (ICASS).

Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya

Juan Mato

Dir. General de Política Social del Ministeri d'Educació, Política social i

Esport

Àngels Nogué

Coordinadora de l'Àrea de Benestar Social

de la Diputació de Barcelona

Teresa Crespo

Entitats Catalanes d'Acció Social, Vicepresidenta de la Taula

Moderació: Víctor Bayarri

Alter-Civites

Les taules temàtiques

SESSIÓ A

A1 - La Llei de la Dependència i la Llei de Serveis Socials: reptes i oportunitats

El desenvolupament de la Llei de Dependència.

Federació de Persones Sordes de Catalunya - FESOCA (COCARMÍ),

Encarna Muñoz

Cooperativisme i món local: cooperació publicopriada en els serveis socials.

Consop, scl. – Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC,

Clara Puigventós

El tercer sector i la importància estratègica del Servei d'Atenció a Domicili en l'àmbit de la dependència a Catalunya.

CHC Fundació Personalia, Oscar del Álamo

Moderació: Antònia Fernández, COCARMÍ.

A2 - La gestió i el desenvolupament de persones a les entitats

La gestió del capital humà a les organitzacions del tercer sector social.

Respublica, Joan Manel Torres

El Sistema per a l'Escolta, el Desenvolupament i l'Avaluació de la Fundació Pere Tarrés.

Fundació Pere Tarrés, Sònia Fajardo i Pere Joan Giralt

Estudi “Conciliació a les Entitats d'ECAS”. Gènesi i propostes.

Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS), Meritxell Vegué

Moderació: Pere Pardo, Creu Roja

A3 - El teixit associatiu i la construcció de capital social

Les Fundacions Cíviques com un nou model integrador de l'acció social al territori.

Fundació Bertelsmann, Mercedes Mosquera

Treball en xarxa per l'enfortiment del teixit associatiu.

AVALON, Montse Mir

Moderació: Josep Maria Pascual, AERYC. Membre del comitè científic

A4 - Cap a una cultura de la transparència

La transparència com a valor a les enti-tats del tercer sector.

Observatori del Tercer Sector, Laia Grabulosa

El finançament a les ONG's: evolució i reptes.

Creu Roja, Carmen Rico

La transparència: un element important de la responsabilitat social de les organit-zacions.

INTRESS (ECAS), Mª Jesús Moreno i Pilar Núñez

Moderació: Nino Ramírez, Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC

A5 - El tercer sector social com a agent de transformació

Després d'anys de professionalització i millora de la gestió, ens estem deixant alguna cosa pel camí?

Fundació Els Tres Turons - Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS), Jordi Foix i Jordi Gusi

El valor del capital humà.

Fundació Comtal (FCVS), Jordi Jover

El Pla Estratègic del Tercer Sector Social de Catalunya com a eina per a la trans-formació social.

Alter Civites, Víctor Bayarri i Nekane Navarro

Moderació: Josep Giralt, Confederació ECOM Catalunya

A6 - Aliances per a la millora competitiva de les entitats

Fusió de dues fundacions: una opció per enfortir el sector.

FIAS - Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS), Teresa Crespo i Pilar Mercadé

Estratègies per a la millora competitiva de les entitats.

Associació Coordinadora de SAD del Tercer Sector, Oriol Homs

Compartim un projecte comú: SUARA Cooperativa. SUARA - Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC,

Tomàs Llompart

Moderació: Júlia Montserrat, investigadora. Membre del comitè científic

A7- Necessitats formatives per a una atenció de qualitat a les persones

Necessitats formatives de les dones estrangeres que treballen en els serveis de proximitat.

Fundació Privada Desenvolupament Comunitari, Antonio Peralta, Consuelo Antón i Jon Casado

La formació al Sector Social d'atenció a les persones.

Centre d'Estudis de l'Esplai (Fundació Catalana de l'Esplai - L'ESPLAI), Ester García

La formació contínua del treballadors amb discapacitat.

IPRES, Albert Porta

Moderació: José Luís Sánchez Perucho, Federació Catalana d'Entitats d'Ajuda al Drogodependent (FCD)

A8 - El tercer sector i els mitjans de comunicació

El co-coneixement entre el Tercer Sector i els mitjans de comunicació, clau per una relació de cooperació.

Fundació Pere Tarrés, M. Isabel Vergara

Efïcàcia en els gabinets de premsa a les organitzacions del tercer sector.

Fundació Catalana de l'Esplai (L'ESPLAI), Josep MªValls

ONG i mitjans: de l'amor, l'odi i les banyes... a l'amor lliure.

Fundació Chandra - Canal Solidari Barcelona, MarVallecillos

Moderació: Carlos Piegarí, Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña (Fedelatina)

SESSIÓ B

B1 - Reptes en el govern de les entitats

Els reptes dels òrgans de govern de les entitats del tercer sector.

Observatori del Tercer Sector, Jaume Albaigès.

L'equilibri entre govern i gestió.

Fundació Catalana de l'Esplai (L'ESPLAI), Salvador Carrasco

La convivència a les entitats de l'equip polític i l'equip tècnic.

Associació Catalana de Malalties Neuromusculars (Confederació Ecom Catalunya), Maria Ramos

Moderació: Josep Oriol Pujol, Fundació Pere Tarrés

B2 - La qualitat a les entitats del tercer sector

Sistema de Gestió de Qualitat als serveis d'atenció a les persones.

Associació Benestar i Desenvolupament (FOCAGG), Pilar Rodríguez

El camí cap a la implementació d'un sistema de gestió de qualitat sòlid a les entitats del tercer sector.

INTRESS (ECAS), Esmeralda Almazán

Els costos de la qualitat a les ONG socials.

Observatori del Tercer Sector, Ana Villa

Moderació: Rosa Suñol, Institut Universitari Avedis Donabedian -UAB. Membre del comitè científic.

B3 - El lideratge social en el tercer sector

Natàlia Cantó

Universitat Oberta de Catalunya

Ignasi Carreras

Institut d'Innovació Social-ESADE

Mª Assumpció Vila

Federació Catalana de Voluntariat Social

Moderació: Àngel Castiñeira, ESADE. Membre del comitè científic.

B4 - La importància de la xarxa comunitària per a la intervenció social

Xarxa local - model de prevenció.

Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA), Sònia Martínez

Experiències emergents de treball en xarxes locals a l'entorn de l'educació. Oportunitats i reptes per als agents socioeducatius.

Grup PSITIC (FPCEE Blanquerna - Universitat Ramon Llull),

Jordi Longás i Mireia Cívís

Pla educatiu d'entorn, una oportunitat per construir des de les sinèrgies.

Fundació Casal l'Amic , Jordi Collado

Moderació: Maria Barceló, Federació d'Associacions Culturals i Educatives de Persones Adultes (FACEPA)

B5 - Col·laboració intersectorial i societat relacional

Societat relacional, un marc per la col·laboració.

Fundació Salut i Comunitat - Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS),

Sònia Fuertes

Intercooperació entre entitats orientada a l'autonomia personal de persones amb diversitat funcional.

Fundació Salas, Martha Mackay i Salvador Riera

Construint en col·laboració entre sectors.

Serveis d'Esplai (Fundació Catalana de l'Esplai - L'ESPLAI), Sergi Valentín

Moderació: Eulàlia Mas, Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS). Membre del comitè científic

B6 - L'impacte del fet migratori

El tercer sector i la construcció d'una nova ciutadania.

Fundació Catalana de l'Esplai (L'ESPLAI), Merche García

Mediació intercultural. Reflexions per al debat.

Escola Universitària Infermeria Sant Joan de Déu (Fundació Sant Joan de Déu), Carme Vega i Núria Roca

Consolidació de la Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña.

Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña (Fedelatina), Javier G. Bonomi

Moderació: Carme Borbonès, Càritas Catalunya.

B7 - Inclusió social i mercat de treball

L'accés al treball de les persones amb discapacitat: el més important per a la integració social.

APPS (COCARMI) i la Coordinadora de Tallers per a persones amb discapacitat psíquica de Catalunya, Francesc Durà

La funció social de les empreses d'inserció en el marc de l'economia productiva ordinària.

Càritas Diocesana Girona / ECOSOL, Anna Güell Juanola i Salvador Maneu.

Persones i mercat. Estratègies per a la millora de la competitivitat dels Centres Especials de Treball i les Empreses d'Inserció.

Universitat Autònoma de Barcelona, Univer-sitat de Girona, Nicolás

Barbieri i Raül Guerra

Moderació: Dolors Saballs, Coordinadora de Tallers per a Persones amb Discapacitat Psíquica de Catalunya

B8 - El paper de les entitats de segon nivell

El treball en xarxa i les organitzacions de segon nivell.

Federació Catalana Pro Persones amb Retard Mental - APPS (COCARMI), Xavier Masllorens

Territorialització i participació en les organitzacions de segon nivell.

Federació Catalana de l'Esplai, Marta Buxó

Procés d'enfortiment estratègic de la missió i visió de la UTB.

Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS), Núria Monsalve

Moderació: Pepa Arqué, Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA)

SESSIÓ C

C1- L'agenda comuna del tercer sector

Els reptes del tercer sector: la perspectiva des del món cultural.

Omnium Cultural, Jordi Porta

Reflexions des de les ONG de cooperació al desenvolupament.

Federació Catalana de ONGD, Eduard Ibañez

L'encaix sociopolític del sector ambiental.

Depana, Manel Cunill

Moderació: Adolf Díaz, Creu Roja

C2- El repte de l'avaluació

Avaluar per millorar l'acció social.

Fundació Pere Tarrés, Rosa Coscolla

i Ana Sesé.

L'adopció de bones pràctiques com a millora de l'aportació de l'associacionisme a la societat i com a millora qualitativa del moviment veinal.

Federació Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (FAVB), Josep Martí

15 anys de campanyes per a la transparència i el control d'armes: avaluació i aprenentatges.

Intermón Oxfam, Eduard Cantos

Moderació: Clara Rosàs, Federació Catalana d'entitats contra el contra el Càncer (FECEC)

C3 - La gestió del voluntariat

Treball conjunt i per funcions dins les organitzacions socials.

Federació Catalana de Voluntariat Social (FCVS), Xavier Ribas

L'experiència de les entitats de la FECEC: professionals i voluntaris treballen per l'atenció al pacient oncològic.

Federació Catalana Entitats contra el Càncer (FECEC), Anna Varderi

Bones Pràctiques en la Desvinculació: La Figura del Col·laborador.

Associació ciutadana anti-sida de Catalunya, Carmen García

Moderació: Immaculada Fernández, Federació d'Associacions de Familiars d'Alzheimer de Catalunya (FAFAC)

C4 - Productes i serveis des del i per al tercer sector.

El portal compra social, una eina pel foment de la coresponsabilitat.

Fundació Caixa Catalunya, Juli Silvestre

Com fer créixer les entitats en potencial de servei a la ciutadania.

Fundació Equilibri, Francesc Folguera

Serveis especialitzats per i des del tercer sector.

Suport Associatiu (Fundació Catalana de l'Esplai - L'ESPLAI), José Manuel Pérez

Moderació: Núria Tresserras, VORAVIU

C5 - Xarxes territorials per a la inclusió social

Xarxa Laboral del Raval.

Fundació Tot Raval, Eduard Tabueña

10 anys fent xarxa a Terrassa.

Associació Local d'Entitats per la Inclusió (ALEI), Pep Martí

L'acord ciutadà per una Barcelona inclusiva.

Associació Barcelona per l'Acció Social (ABAS), Jordi Giró

Moderació: Jordi Gusi, Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS)

C6 - El tercer sector social, un espai per a la participació.

La participació des del tercer sector social.

Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA), Montse Torredelplot

Treballant la Participació Comunitària en el sí d'una entitat d'atenció a les persones: compartint reflexions i experiències.

Associació Benestar i Desenvolupament (FCD), Elisa Gutiérrez

Els equipaments cívics, eina de cohesió i integració social.

Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC), Mario Cugat

Moderació: Joffre Villanueva, Moviment Laïc i Progressista

C7 - L'acció social des de la perspectiva de les comunitats autònomes

La experiència de la red EAPN en Castilla la Mancha.

EAPN Castilla la Mancha, José Manuel Taboada.

La experiència de la red EAPN en Aragón.

EAPN Aragón, Raúl López.

El proceso de hacerse red o una red en proceso.

EAPN Madrid, Gema Gallardo.

Moderació: Toni Codina, la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

C8 - El tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

La crisi i el tercer sector: una oportunitat per la transformació social.

Observatori del Tercer Sector, Núria Valls

Tercer sector i crisi: una resposta multidimensional.

Impuls al Benestar, Joaquim Sabater

Els costos socials de la crisi.

Institut de Reinserció Social (IRES)– Entitats Catalanes d'Acció social (ECAS), Montserrat Tohá

Moderació: Assumpció Ros, Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat (FEATE)

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

SESSIÓ D

D1 - La participació dels usuaris i la importància de la base social

La importància d'establir un sistema per escoltar a les persones vinculades a l'entitat.

INTRESS (ECAS), Esmeralda Almazán

Espais per a l'autogovern en la gestió de serveis per a la Vida Independent.

Confederació ECOM Catalunya, Emili Grande

Cap a una associació centrada en l'associat: esculls, assoliments i desencerts.

Associació catalana síndrome X fràgil (COCARMI),

Anna Solana i Eduardo Brignani

Moderació: Mª Rosa Lunas, Federació d'Organitzacions Catalanes de Gent Gran (FOCAGG)

D2 - Evolució i reptes dels perfils professionals dins el tercer sector social

Els educadors socials també anem cap a Bolonya.

Col·legi d'Educaores i Educadors Socials de Catalunya, Rafel López

Gestió d'equips humans de recursos residencials d'infants i adolescents. Proposta estàndard de la descripció del lloc de treball de l'educador/a social.

EUTSES Pere Tarrés – URL, Dra. Maite Marzo i Sònia Fajardo

Moderació: David Brunet, Fundació escolta Josep Carol- Escoltes Catalans

D3 - El tercer sector en un món globalitzat: la dimensió internacional de les entitats

Tercer Sector i Ciutadania Global.

Fundació Catalana de l'Esplai (L'ESPLAI), Montserrat Ginés

El trabajo transnacional en las organizaciones sociales: ¿coste u oportunidad?

EAPN Espanya - Cepaim, Rosalía Guntin

La dimensió internacional de l'escoltisme: construcció de ciutadania.

Fundació escolta Josep Carol-Escoltes Catalans, Guifré Lloses

Moderació: Antònia Giménez, Creu Roja

D4 - Models de gestió organitzativa

Metodologia RSE-COOP: la responsabilitat social a les cooperatives d'atenció a les persones.

Doble Via, sccl - Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC,

Nino Ramírez

El Sistema de Gestió Integrat a les entitats del tercer sector.

Fundació Catalana de l'Esplai (L'ESPLAI), Anna Romeu

"Jo també vull ser-hi". Un exemple de treball integrat per acció social, recerca, innovació i incidència.

Institut de Reinserció Social – IRES (ECAS), Núria Fabra i Esther Gil

Moderació: Manuel Lecha, Fundació Sant Joan de Déu

D5 - La incidència del tercer sector en la construcció de polítiques públiques

La incidència política des de les entitats del tercer sector.

Observatori del Tercer Sector, Pau Vidal

Gitanisme i participació política.

Federació d'associacions gitanes de Catalunya (FAGIC), Cristóbal Laso

El Tercer Sector de drogues.

Federació Catalana d'entitats d'ajuda al Drogodependent (FCD), Felisa Pérez

Moderació: Lluís Ignasi Dietrich, Federació d'Associacions de Gent Gran de Catalunya (FATEC)

D6 - Les TIC al servei de l'atenció a les persones

Software per la gestió de les particularitat de les persones amb malaltia mental.

Fundació privada el Moli de Puigvert – GESMON (Coordinadora de Tallers per a Persones amb Discapacitat Psíquica de Catalunya), Àngel Zambrana

Aliances Tecnològiques vers el més vulnerables.

Creu Roja, Xavier Díez

Estratègies d'implementació de noves tecnologies en el tercer sector.

Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña (Fedelatina),

Cristian Hormazábal

Moderació: Marc Geronès, Minyons Escoltes i Guies de Catalunya - Fundació Josep

D7 - La cartera de serveis socials 2010-2013

Desplegar la llei de serveis socials en temps de crisi: l'aposta per una segona cartera de serveis ambiciosos.

Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS), Ismael Palacín

La cartera de serveis socials i les prestacions per a gent gran. Alguns reptes per tal que esdevingui una veritable eina per avançar.

Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat (FEATE), Ramon Montes

Un pas endavant cap a l'autonomia personal.

Confederació ECOM Catalunya, Anna Collado

Moderació: Guillem Correa, Iniciatives Solidàries

D8 - Una mirada cap al futur: alguns temes clau per al tercer sector social

Recerca, innovació i transferència del coneixement.

Institut d'Infància i Món Urbà (CIIMU), Carme Gómez

La capacitat inversora del tercer sector social.

Taller Auria (Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC),

Miquel Canet

La innovació en el tercer sector social.

Fundació CIREM, Jordi Garcia

Moderació: Isabel Montraveta, membre del comitè científic

L'intercanvi d'experiències

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Apeude carrer: educació de carrera la zona de Ponent de Tarragona. Fundació Casal l'Amic, Alba Zamora

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Acció Solidària Contra l'Atur, 27 anys d'actuació i nous reptes. Acció Solidària Contra l'Atur (FCVS), Joan Comas

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Acompanyament voluntari i vincle afectiu. Experiències d'acompanyament amb joves extutelats. Associació Punt de Referència (ECAS), Marta Bàrbara

Àgora i Heura: fent possible una educació pública i democràtica. Associació de persones participants Àgora i Associació de dones Heura (FACEPA), Adelaida Morte

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

ALLEM com a experiència de treball en xarxa . ALOC Consultors de Col·lectiu Ronda, sccl, Assumpta Fortuny

Assistència interdisciplinlar al Centre de Vida Independent . Centre de Vida Independent (ECOM), Sandra Millet i Lluisa Pla

Atenció a les persones que atenen persones: prevenció de riscos en el tercer sector. Sepra, sccl (Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC), Antoni Lacueva

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Avan: recursos d'oci terapèutic i de temps lliure per joves amb discapacitat neurològica . Associació Vallès Amics de la Neurologia, Amanda López

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Campaments i més . Minyons Escoltes i Guies - Fundació Josep Sans, Manuel Torres

Cultura a l'abast de tothom: Una aposta innovadora per la integració. Centre Cultural Floridablanca, Ana María González

El Clúster Social - Creant Valor . Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA), Daniel Lleida

El Pla d'Igualtat d'Oportunitats dones i homes: Una exigència legal, una necessitat, un repte i una oportunitat. Creu Roja, Marina Arnau

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

El Projecte de proximitat a casc antic . Pròxims Serveis a domicili SLI (FEICAT), Anna Balaguer

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

El projecte Domes-TIC: alfabetització digital a la gent gran . Centre de Tecnologies Ituarte – CETEI – Fundació Joan XXIII, Miquel Àngel Prats

El projecte dret al Dret: un plantejament d'actuació jurídic-social comunitària. Projecte dret al Dret - Facultat de Dret, UB, Marta Bueno

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

El projecte Labtta: processos d'acompanyament a la innovació pedagògica amb suport TIC . Centre de Tecnologies Ituarte - CETEI – Fundació Joan XXIII, Miquel Àngel Prats

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

El repte dels serveis d'informació sobre immigració Red Solidària Barcelona (FEDELATINA), Karla Tilac

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

El servei d'atenció a domicili per al malalts d'alzheimer. Federació d'Associacions de Familiars de Malalts d'Alzheimer de Catalunya (FAFAC), Immaculada Fernández

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

El voluntariat hospitalari i domiciliari amb infants amb càncer. Associació de Familiars i Amics de Nens Oncològics de Catalunya – AFANOC (FECEC), Anna Garcia

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Empowerment , autodeterminació i salut mental: una experiència vinculada als clubs socials. Federació Catalana d'Associacions de Familiars de Malalts Mentals. Fecařamm (COCARMI), Juan Francisco Muñoz

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Energy control, programa de prevenció comunitària en la cultura de l'oci. Associació Benestar i Desenvolupament (FCD), Josep Rovira

Esriptura creativa. Màgia i fantasia de les paraules. Grup de Treball de Gent Gran del Col·legi Oficial Pedagogs de Catalunya, Rosalina Sicart

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Ètica empresarial i tercer sector. Institució Balmes sccl (Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC), I. Humbert Ruiz

Fiare Banca ètica, una banca de la ciutadania. Fiare SL, Jordi Ibáñez

La participació del tercer sector social en el context de crisi: reptes i oportunitats

Fundació Mambré: una experiència positiva de treball en xarxa. Fundació Privada Mambré, Meritxell Collelldemont

Gestió de cooperació cultural des de les associacions d'immigrants llatinoamericans. Experiència i perspectiva. Federació de entidades latinoamericanas de Cataluña (FEDELATINA), Mireia Cirera

Implantació d'un sistema de gestió ètica a la Fundació INFORM. Fundació INFORM, Miquel Muç i Anna Andreu

Intel·ligència territorial i el desenvolupament d'estratègies participatives. Asociación Comisión Católica Española de Migración - Acem, Otaile Benabid

Itineraris de suport a l'autonomia. Fundació Astres (Voraviu), Glòria Fàbrega

La combinació del model cooperatiu i la inserció laboral. Garbet, sccl (Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social de la FCTC), Sergi Morales

La dinamització del tercer sector social i cultural per la incorporació de professionals jubilats com a voluntaris. Dynamis, associació catalana per a la dinamització del tercer sector social i cultural, Miquel Coll

La gestió ambiental a Centre Esplai (Certificació EMAS). Associació Catalana de Cases de Colònies (Fundació Catalana de l'Esplai - L'ESPLAI), Jesús Canelo

La participació social com a eina d'implicació. Alter Company, Sònia Flotats

La Patronal de les entitats sense ànim de lucre d'atenció a les persones en situació de dependència. Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat Sense Afany de Lucre (FEATE), Josep Serrano

La proposta socioeducativa de la Fundació Comtal Fundació Comtal (FEDAIA), Ana-Bel Carbonell

La Qualitat en els Serveis de Tractament Comunitari de Salut del Grup ATRA. Grup ATRA (FCD), Maite Balduque.

La responsabilitat social empresarial - Empreses socialment responsables. Coordinadora de Tallers per a Persones amb Discapacitat psíquica de Catalunya, Mercè Espinosa

La tutela, regulació actual i perspectives de futur. Coordinadora tutelar. Associació Catalana d'Entitats (FOCAGG), Mª Dolors Vilalta

Les taules de participació, una eina clau pel treball conjunt entre entitats i administració local. Ajuntament de Sant Cugat, Anna Soler

Lluita contra la soledat i l'aïllament social de les persones grans. Fundació Privada Amics de la Gent Gran (FCVS), Albert Quiles

L'aposta de la Sectorial de Voluntariat i Empresa. Federació Catalana de Voluntariat Social - FCVS, Jordi Picó

L'atenció de dones maltractades des del feminismo. Tamaia. Dones contra la violència, Lucie Fossin

L'avaluació de competències com a mètode professionalitzador. Ajuntament de Badalona - Institut Muni-cipal de Promoció de l'Ocupació, Juan Manuel Rivera

L'escola d'infermeria i el Centre Docent de Sant Joan de Déu: cada vegada més compromesos en la formació de persones immigrants. Escola Universitària d'infermeria Sant Joan de Déu (Fundació Sant Joan de Déu), Àngels Pedrola

L'Etapa Prelaboral per als perceptors de la RMI dintre del procés d'Inserció Sociolaboral. Fundació Engrunes, Francisco Villarrasa

L'experiència del Model Nòrdic Social. INTRESS (ECAS), Priscila Giraldo i Fran-cesca Masgoret

Manresa, Territori Socialment Responsable. Estratègia de recolzament de l'Economia Social al territori. Ajuntament de Manresa - Servei d'Ocupació, Formació i Economia Social, Oscar Arnau

Missió, Qualitat i Sistemes d'informació. Fundació Adsis (FEDAIA), Maria Mercè Mas

Model de gestió per a la Igualtat d'Oportunitats de les persones amb discapacitat en la Universitat Politècnica de Catalunya. Universitat Politècnica de Catalunya, Sílvia Gómez

Noves formes d'utilització d'Internet: Les Xarxes Socials. Fondation lwith.org, Jordi Duran

Participació infantil en el III Congrés Mundial sobre Drets de la Infància i l'Adolescència. Associació per a la Defensa dels Drets de la Infància i l'Adolescència - ADDIA, Clàudia Patricia Sanabria

Per i per la solidaritat: projecte de cooperació internacional. Associació d'Amputats Sant Jordi (COARM), Pilar Díaz

Programa Quetzal d'integració del voluntariat social en centres geriàtrics. Associació Catalana de Familiars i Usuaris de Centres Geriàtrics - ACFUC (FOCAGG), Paulino González

Projecte Interprofessions: acompanyament per a l'homologació i convalidació de títols. Atlàntida, professionals per la Interculturalitat. Myriam Nieto

Projecte marc de pis assistit. Federació d'Entitats amb Projectes i Pisos Assistits (FEPA), Mercè Garet

Psicooncologia: Servei d'Oncolliga als Hospitals. Fundació Privada Oncolliga Girona (FECEC), Núria Agudo.

Recursos per a la difusió i sensibilització dels principis i valors humanitaris. Creu Roja, Manel Górriz

Servei d'atenció i assessorament als professionals que atenen infants i joves amb cardiopatia congènita. Associació d'Ajuda als Afectats de Cardiopaties Infants de Catalunya - AACIC (ECOM), Rosa Martínez

Servei d'Atenció Psicològica en Emergències. Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya, Daniel Lleida

Sinergies al Tercer Sector Social: creació d'una entitat per aglutinar i enfortir el Tercer Sector en un àmbit concret. Associació Coordinadora de SAD del Tercer Sector, Oriol Homs

Solucions de cooperació comunitària. L'Esplai La Florida (Fundació Catalana de l'Esplai - L'ESPLAI), Maria Bruno

Taller de fotografia amb malalts d'alzheimer. Federació d'Associacions de Familiars de malalts d'Alzheimer de Catalunya (FAFAC), Immaculada Fernández

Taula per a la Reflexió de l'Educació Social (TreS). Grup de Recerca en Educació Social (GRES), José Miguel Leo

Treball i acompanyament per a persones amb especials fragilitats. Fundació Cassià Just (COARM), Eugenio Díaz

Tres espais per compartir en xarxa. Fundació Pere Tarrés, Belén Romero

Un nou repte: la inclusió social de les famílies gitanes de l'est. Fundació Secretariado Gitano (ECAS), Cristal Gràcia

Una eina de gestió i seguiment territorial per a l'atenció d'infants i adolescents en risc social: SIIRIA. Grup de Recerca IFAM - Fundació Pere Tarrés - Universitat Ramon Llull, Violeta Quiroga i Sònia Roig

Una nova professió: la mediació intercultural sanitària. Escola Universitària Sant Joan de Déu - Fundació Bayt Althaqafa (Fundació Sant Joan de Déu), Núria Roca, Elisabet Sánchez, Carme Vega

Voraviu i les persones amb intel·ligència límit. Voraviu, Núria Tresserras

Les entitats del Tercer Sector tornen a La Farga

El segon congrés d'ONG té com a eix central l'atenció a les persones

ACCIO SOCIAL La Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya convoca els dies 26 i 27 de març el seu segon congrés a La Farga. Després de l'èxit de la primera edició, celebrada l'any 2007 també a L'Hospitalet, l'eix central d'aquesta convocatòria, triat pel Comitè Científic del congrés, és l'atenció a les persones. La Taula agrupa 26 federacions que representen 3.000 entitats sense ànim de lucre que treballen en el camp social, oferint serveis per a la inserció i contra l'exclusió.

El Segon Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya té com a objectiu reclamar més i millors polítiques socials públiques en l'actual context de crisi; enfortir les relacions entre el tercer sector social, les administracions públiques i altres agents socials, i mobilitzar i enfortir les entitats del tercer sector.

Aquestes temàtiques, així com qualsevol tema d'interès per al col·lectiu, seran objecte de debat de les dues conferències centrals, en les quals experts nacionals i internacionals tractaran del tercer sector com a agent de transformació social en temps de crisi i del seu paper en el nou sistema de serveis socials. També hi seran presents als col·loquis, a

El Primer Congrés del Tercer Sector Social es va celebrar l'any 2007 també a La Farga

les 32 taules temàtiques i a l'àgora del congrés, on hi haurà 100 tallers d'intercanvi d'experiències i bones pràctiques. El president de la Taula, Carles Barba, vol fer una "crida pública en aquest temps de crisi per evitar que els més febles surtin perjudicats. La situació econòmica —afegeix— també fa que les subvencions es congelin o es redueixin, la

qual cosa fa que els serveis destinats als més desfavorits es vegin disminuïts. Per això plantejarem que el sector públic prengui mesures excepcionals per als col·lectius més vulnerables i també per a les ONG a les quals prestem servei".

Com a novetat, el congrés incorpora en aquesta edició una mostra d'entitats que ocuparà 1.225 m² de la nau central de La Farga on es donarà a conèixer el treball de les 26 federacions sòcies, tant a assistents al congrés com a visitants.

La participació ha estat especialment significativa en aquesta segona trobada. L'organització ha rebut 200 propostes i experiències, que es presentaran a les taules temàtiques o bé a l'àgora, i preveu l'assistència de 1.000 participants.

En el Primer Congrés del Tercer Sector Social es van inscriure més de 600 persones i l'ampli suport institucional que va rebre va fer palès el reconeixement del sector.

CRISTINA SÁNCHEZ

Pàgina web del congrés: www.congrestercersector.cat

Tercer sector social

JOAN SUBIRATS

La crisis obliga a buscar instrumentos que permitan no tropezar de nuevo

presencia innegable en los espacios de gestión e implementación de políticas lo es también en su capacidad de influencia sobre las estrategias que seguir ante la crisis, o sobre cómo vincular políticas sociales con políticas económicas, políticas de inmigración o estrategias futuras de desarrollo.

Me consta que desde el sector se reivindica el hecho de formar parte del espacio público, desde la constatación de las aportaciones de valor que la iniciativa social realiza en calidad y compromiso de servicio y en su capacidad para afrontar de manera integral la creciente demanda de personalización y atención a la diversidad en la provisión de servicios. Pero, ello no debe impedir el mantener una actitud de independencia en el entramado de vínculos con las instituciones representativas, evitando acabar como meros operadores de decisiones de otros. Muchas de esas entidades evidentemente no pretenden acogerse al anagrama de AGO (Anti-Governmental Organizations), pero tampoco deberían acomodarse con el de GONGOS (Governmental Operated Non Governmental Organizations). Hasta ahora, el sector ha logrado ejercer influencia sin ser capturado. Pero, los esfuerzos de

transparencia, de mejora y diferenciación en las condiciones laborales y de autocertificación, como palancas de identidad, fuerza y autonomía, deberían proseguir y consolidarse, no perdiendo capacidad reflexiva ni voluntad transformadora. Los retos son también importantes desde los poderes públicos. No siempre lo no gubernamental es bueno por definición, ni negativo todo lo que concierne al sector público. Las instituciones públicas no pueden dejar de preocuparse por sus déficits democráticos y por sus rigideces e insuficiencias de gestión, amparándose en las alianzas que establezcan con el tercer sector social. Lo público no se circunscribe a los poderes públicos, pero se fundamenta en ellos. No podemos sustituir la legitimidad de los poderes públicos por la legitimidad de las ONG. Las responsabilidades, la representatividad, las obligaciones de dar cuentas y de

actuar en nombre de todos no permiten sustituciones funcionales. Las carencias de la esfera gubernamental no pueden ocultarse por la acción solidaria y el esfuerzo civil. Cada quien ha de asumir las responsabilidades que le corresponden. Decidir si determinado servicio o prestación pública lo ha de asumir directamente una Administración pública, o bien se ha de proveer desde el ámbito mercantil o desde la iniciativa social no es una mera cuestión técnica o de eficiencia o coste. Esa elección acaba generando, por decantación, modelos o regímenes de bienestar distintos. Conferir, por ejemplo, los planes de desarrollo comunitario de un país o de una ciudad a una empresa mercantil especializada en seguridad y limpieza no puede justificarse sólo por razones de eficiencia y las consecuencias de esa elección no son insignificantes. La crisis nos obliga a extremar la reflexión sobre los instrumentos colectivos que queremos emplear para buscar salidas socialmente viables que permitan no tropezar de nuevo con las mismas piedras de siempre.

LA CRÓNICA

Palabras de Fe Blasco

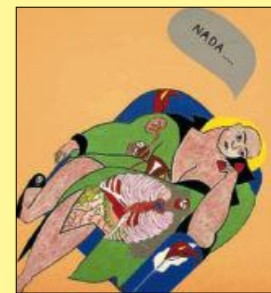
IGNACIO VIDAL-FOLCH

Hasta el 19 de abril se puede ver en el KW de Berlín (Instituto de Arte Contemporáneo) una exposición titulada *Vorspannkino*, o sea, cine de títulos, dedicada al extraordinario desafío de combinar escritura, imagen y sonido para introducir el título de la película que se proyecta a continuación, y con ejemplos de los mayores autores en este género, como Elaine y Saul Bass, y con "piezas" de Samuel Beckett, Jean Cocteau, Jean-Luc Godard y Pier Paolo Pasolini entre otros cincuenta cineastas.

Se puede prever que más allá del actual uso titular y publicitario para el que fue concebido este subgénero cinematográfico, encontrará aplicación en nuevas formas y experiencias de poesía visual. Pero en general todas las formas del arte y la comunicación que realzan, matizan o cambian el sentido de las palabras poniéndolas bajo el influjo de la imagen y viceversa, si no aspiran sólo a comentar o ilustrar, resultan a menudo intrigantes. Roy Lichten-

stein vio el misterio automático que irradia de ciertas viñetas de los cómics cuando se las aísla de su función en un relato, un campo para la experimentación que él sólo abordó en clave de parodia decorativa. En formato de libro, lo mejor que he visto en estos años es el de Ricardo Daza *Buscando a Mies*, maravilloso poema visual e investigación arquitectónica.

Por los óleos de Fe Blasco, tan originales, tan particulares, campan palabras que multiplican los sentidos y los enigmas de la imagen. Fe Blasco, si no me equivoco, no exponía en Barcelona desde mediados de la década de 1990, cuando lo hizo en una colectiva, no lejos de la galería donde ahora presidia la fiesta, vestida con una gabardina gris y fumando un purito, cual actriz del cine francés de los sesenta. Fui a la inauguración de su exposición en el Punto Arte, en la calle de Enric Granados, y quedé un poco impresionado. La festiva ocasión, con el recinto lleno de invitados, no bastaba para suavizar el efecto de los cuadros, que es inquietante y hasta turba-

Uno de los oleos de Fe Blasco.

dor. ¿Cómo será con la galería vacía?

Ha escrito para la ocasión José Corredor-Matheos que las pinturas de Fe Blasco son emanaciones de un universo encantado, y que en ellas, "tan inocentes como sabias, tan sencillas como complejas, percibimos el goce de una emoción nueva, limpia, que nos hace ver la realidad como por vez primera"; y supongo que con lo de "goce" se refiere sobre todo a la paleta de colores alegres y a las figuras esquemáticas, de perversa ingenuidad, pero a pesar de ello yo no percibo ese goce sino, como he dicho, desasosiego. Es

pintura literaria y dramática, que relata cosas oscuras y las deja a medio decir. Hay, por ejemplo, una mujer en un sillón; sostiene el auricular de un teléfono; viste una bata verde ornamentada con el dibujo de los órganos del cuerpo humano; lleva bordada en la zapatilla negra una pequeña calavera de pirata; y sobre ella flota una filacteria de cómic, donde dice: "NADA...". Tan chocante aquí son las imágenes como precisamente las palabras que las completan, que tienen un sentido enigmático o hermético y que parecen estar flotando y resonando no sólo por encima de los cuadros sino de la misma atmósfera de la galería. De los óleos que se exponen quizá el más raro sea ése en que se lee *Es difícil ahorcarse* (o algo parecido) y que representa la pista de un circo donde una trapecista trata de ahorcarse con la cadena, demasiado larga, del perro —el perrito circense que la mira con curiosidad— mientras por el fondo se acerca un hombre sonriente, con un libro en la mano que dice en la portada: "América Profunda, E. Murrillo"...

El Tercer Sector pide prioridad en la lucha contra la pobreza

Las entidades sociales reclaman un trato especial como los bancos

JOSEP PLAYÀ MASET
Barcelona

Son más de 3.000 entidades no lucrativas, registradas como asociaciones, cooperativas, fundaciones, empresas de inserción o centros especiales de trabajo, y su objetivo es trabajar al servicio de las personas. Forman la llamada Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya y durante dos días celebran un congreso en l'Hospitalet de Llobregat que pretende llamar la atención sobre la prioridad de la lucha contra la pobreza y la exclusión social en tiempos de crisis.

Carles Barba, presidente de la Taula, lo tiene claro: "Si se está ayudando al sector del automóvil o al de las finanzas, también debe hacerse con los sectores más afectados por la crisis". Por esa razón, en el II congreso que se desarrolla entre hoy y mañana se pretende aprobar una manifestación que hace un llamamiento a las administraciones y a la sociedad civil para que atiendan a los sectores más vulnerables. "Es una cuestión de justicia, pero también de cohesión social", afirma. Y, a continuación, enumera los tres grupos que a su juicio pueden sufrir los estragos de la actual situación económica: las perso-

La crisis amenaza a los grupos de riesgo, a los jóvenes de los barrios y a los inmigrantes

nas en situación de riesgo, que distintos estudios han situado en torno al 20% de la población; los adolescentes y jóvenes de barrios de la periferia de las grandes ciudades, y los inmigrantes, que ven cómo se endurecen las políticas migratorias.

La crisis puede influir en las entidades sociales de dos formas: en un aumento de la población a la que deben atender (Cáritas y otras entidades han visto crecer ya sus demandas) y en una reducción de sus ingresos, fruto de una disminución de las donaciones o del mecenazgo del que a menudo se nutren. Sin embargo, Francisca Alsina, vicepresidenta de la Taula y representante de la Federació Catalana de Voluntariat Social, explicó ayer que en los últimos meses han percibido un aumento del número de voluntarios que

Una voluntaria atiende a una anciana en una residencia de Barcelona

acuden a las entidades para ofrecer su colaboración.

La Taula es una organización de segundo nivel que se constituyó en el año 2003. Agrupa a 25 federaciones de entidades que en conjunto representan a unas 3.000. En marzo del 2007 celebraron su primer congreso. Posteriormente se han aprobado las leyes de la Dependencia y la de Servicios Sociales de Catalunya y los planes de apoyo al tercer sector y de asociacionismo y voluntariado. Ahora llega el segundo congreso y el éxito de participación —unos 1.300 inscritos— indica el progreso de un sector en crecimiento que sólo en Catalunya cuenta con más de 100.000 profesionales y unos 250.000 voluntarios. Sus actividades representan cerca del 3% del PIB de Catalunya y atienden a más de un millón de per-

sonas. Las distintas ponencias, que durante dos días se expondrán en los locales de la Farga de l'Hospitalet, pretenden ser un aviso para que el nuevo sistema de servicios sociales, el tan publicitado cuarto pilar del Estado del bienestar, se desarrolle "con recursos y con eficacia". Si en el primer congreso se pedían nuevas leyes, ahora se aboga por su despliegue y se critican los retrasos en atender los compromisos derivados de la ley de Dependencia o de la nueva cartera de Servicios Sociales.

La presencia en el acto inaugural de hoy del presidente de la Generalitat, José Montilla, y de los líderes de los principales partidos políticos y sindicatos de Catalunya refleja la progresiva implantación tanto de la Taula como de ese Tercer Sector Social. ●

Susana
Quadrado

¿Solidaridad ilegal?

El que sigue pretende ser un llamamiento a la desobediencia civil. En un Estado como este, democrático y de Derecho, ahora resulta que la solidaridad con los *sin papeles* se va a penalizar. El anteproyecto de ley de Extranjería, ahora en trámite parlamentario, sanciona como falta muy grave con la multa de 501 a 30.000 euros "a quien promueva la permanencia irregular en España de un extranjero" entendiendo por tal "cuando el extranjero dependa económicamente del infractor". Un enunciado así merece una respuesta de insumisión como la que ya han anunciado ONG y entidades religiosas. Que España adopte una posición tan contraria a los derechos humanos crea un grave problema ético y social, ya que convierte en ilegal un valor tan estructuralmente necesario como es el de la solidaridad, y más en tiempos de crisis.

La nueva modificación, la quinta desde el 2001, de la ley de Extranjería no puede dejarnos indiferentes. No entrará ahora en otro de los puntos más discutidos por las ONG: el aumento de 40 a 60 días de la retención de *sin papeles* en los centros de internamiento. Se ha querido vender esta reforma como la panacea que resolverá las nuevas cuestiones de la inmigración en un momento en que la situación económica augura problemas de supervivencia a los inmigrantes residentes en España. Ya veremos. Algo chirría cuando son las propias ONG y asociaciones religiosas las que expresan su temor a que la aplicación de algunos aspectos de la nueva ley hagan aflorar "actitudes de xenofobia y racismo". ¿No estaremos pasando de un lado al otro del péndulo con la excusa de la crisis? Castigar la ayuda humanitaria respon-

Castigar la solidaridad responde a una lógica peligrosa que puede abocar a los 'sin papeles' a delinquir

de a una lógica peligrosa. La reforma equipara a quien intenta ayudar a un extranjero —sea dándole comida o un techo bajo el que dormir— con las mafias que explotan la inmigración clandestina. El Gobierno limita el problema a una cuestión de interpretación legal, asegura que su única pretensión es evitar los abusos y promete que a la hora de poner la sanción se tendrá en cuenta cómo se facilita la "ayuda". Aun así, siempre que-

LA VANGUARDIA

Presidente-Editor: JAVIER GODÓ, CONDE DE GODÓ
Director: José Antich
Vicedirector: Alfredo Abián
Directores adjuntos: Jordi Juan, Enric Juliana, Alex Rodríguez
Subdirectores: María Dolores García Miquel Molina, Manel Pérez José Alberola (Arte)

Redactores jefes: Enric Sierra (Web), Eugeni Madaño (Nuevos Contenidos), Joaquín Lana (Internacional), Jordi Barbeta (Política y Actualidad), Susana Quadrado (Tendencias), Albert Gimeno (Vivir), Llàtzer Moix (Cultura), Dagoberto Escorcia (Deportes), Ramon Aymerich (Economía), Cèlestè López (Redacción Madrid), Mariàngel Alcázar (Casa Real), Jaime Serra (Infografía e Ilustración), David Almbó (Fotografía), Nurià García (Diseño), Josep Carles Rius (Magazine) y Félix Badía (Estilos de Vida).

Secciones: Elisenda Vallejo (Internacional), Xavier Batalla (Corresponsal Diplomático), Isabel García Pagan (Política y Actualidad), Pau Raquero (Opinión), Rosa M. Bosch (Tendencias), Ketty Calatayud (Vivir), Ignacio Orrovió (Cultura), Juan R. Martínez (Deportes), Dolores Álvarez (Economía), Mariano Guinda (Madrid), Albert Aymami (Fotografía), Francesc Puig (Diseño), Magí Camps (Edición), Albert Molins (Producción) y Carles Salmeri (Documentación). **Consejeros de Dirección:** Carlos Sentís y Jaime Arias.

Desencallar la financiación

De mil doscientos millones de euros a tres mil ochocientos e incluso a cifras mucho más altas, las cantidades que durante meses se han estado barajando para cuantificar la financiación que Catalunya debe recibir en aplicación del vigente Estatut d'Autonomía han ido variando considerablemente.

En esa compleja e interminable negociación, los plazos fijados para cerrar un acuerdo entre el Gobierno de José Luis Rodríguez Zapatero y el Govern de José Montilla han ido quedando atrás, rebasados como estaciones temporales sin importancia y a las que siempre se llegaba con retraso. Hablar hoy de aquel 9 de agosto del 2008, que en Madrid y en Barcelona se daba como fecha límite, sólo podría inducir a la melancolía, de no tratarse de una cuestión capital para Catalunya, en la que no caben abandonos.

El nuevo sistema de financiación autonómica, conviene señalarlo, es consecuencia de la aplicación de una ley orgánica, aprobada en las Cortes y plenamente vigente, como a menudo tiene que recordar el presidente Montilla. Hasta hoy y salvo dos genéricos planteamientos, elaborados por el Ministerio de Hacienda y presentados por el vicepresidente Pedro Solbes en plazos in extremis, aquella ley sigue sin cumplirse. Ni en las cuentas ni en los conceptos se alcanzan los criterios básicos contemplados en el Estatut, de ahí que la parte catalana siga sin aceptarlos. El resultado es que Catalunya sigue sin disponer de un instrumento imprescindible para que el autogobierno resulte satisfactorio. "Sin buenas finanzas no hay Estatut", decía, ya en 1979, el economista catalán Ramon Trias Fargas.

La situación, en efecto, no es nueva y, en lo sustan-

cial, tiene antecedentes lejanos. Hoy Catalunya dispone de un nuevo y actualizado Estatut, pero la cuestión de la suficiencia financiera sigue sin hallar una solución definitiva. No es sólo cuestión de cantidades y de cifras concretas, a percibir en sucesivas anualidades, sino, también y principalmente, de una metodología de valoraciones que permitan la aplicación efectiva de un autogobierno plenamente satisfactorio.

Con la espada de Damocles de una sentencia del Tribunal Constitucional, que pende también sobre las legítimas reivindicaciones catalanas, las cuestiones financieras y legales quedan entrelazadas en un nudo gordiano que ralentiza la vida política y sume en el desconcierto a la ciudadanía. Pero son aspectos distintos y ahora mismo lo que se plantea es la necesidad de alcanzar un pacto entre gobiernos.

La bilateralidad del acuerdo, el sistema de reparto, la distribución del llamado fondo de garantía, los distintos niveles de precios efectivos en cada comunidad autónoma o el aumento demográfico derivado de la inmigración son algunos de los conceptos que se están discutiendo, en una negociación que se está alargando más allá de cualquier expectativa razonable. Los ciudadanos están viendo como de una fecha se pasa a la otra, como las promesas y los vaticinios se incumplen. A comienzos de este mismo año, la vicepresidenta Fernández de la Vega expresaba su confianza en cerrar el pacto a comienzos de febrero, pero los meses van pasando y no hay novedad.

Los presidentes de ambos gobiernos deben desencallar una situación que ya no admite más dilaciones. El Estatut está vigente y debe cumplirse. También en su financiación.

En primera línea contra la pobreza

La sensación de que la crisis económica empieza a causar estragos entre la población con menos poder adquisitivo tiene ya una confirmación estadística. El Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) advirtió el lunes que el 18,2% de la población catalana se enfrenta a lo que técnicamente se denomina *riesgo de pobreza*. Según el Idescat, los colectivos más vulnerables son los que viven en hogares monoparentales y las personas que viven solas, así como la población de origen extranjero.

Datos como este, que viene a confirmar la preocupante tendencia que apuntan otras fuentes estadísticas, sitúan en primera línea informativa congresos como el que estos días celebra en l'Hospitalet el denominado Tercer Sector, que agrupa a entidades sin ánimo de lucro que tienen como común denominador el trabajo al servicio de las personas. Son cooperativas, empresas de inserción, asociaciones o fundaciones que en estos momentos se encuentran en primera línea de la lucha contra la pobreza. Y el diagnóstico que emiten estas pequeñas ONG es alarmante. En los últimos meses, se ven obligadas a resolver una ecuación perversa: al mismo tiempo que se incrementa la población que les pide ayuda para seguir subsistiendo, sufren el recorte de sus ingresos por la caída de las donaciones o el

mecenazgo del que se alimentan. El resultado, de gran impacto gráfico, son las imágenes de estanterías vacías en los mismos almacenes donde en los años de bonanza se acumulaban los paquetes de comida.

Hecho este diagnóstico, la receta que propone el Tercer Sector es considerar a las organizaciones que actúan directamente contra la pobreza como objetivo preferente de las nuevas políticas keynesianas que están aplicando los gobiernos. Concretamente, reclaman que el Gobierno, de la misma manera que ya ayuda al sector financiero o a los fabricantes de automóviles, actúe directamente contra la pobreza aprovechando la red que conforman estas ONG.

Estamos ante una propuesta que, como mínimo, debería ser tenida en cuenta. Esta suerte de red de emergencia civil entronca con una larga tradición catalana de voluntariado. En los tiempos difíciles, estas organizaciones son de vital importancia por su conocimiento sobre el terreno de las necesidades más perentorias, actuando con una proximidad a los problemas cotidianos que raramente alcanzan las administraciones.

Aunque es evidente que, si el contexto económico sigue empeorando, estas entidades sin ánimo de lucro se verán obligadas a agruparse o a diseñar estrategias conjuntas para seguir siendo eficientes.

Quim Monzó

La infidelidad bien entendida y otras historietas

Si no ha habido problemas de última hora —espero que no—, ayer noche se estrenó en TV3 una serie de título interesante: *Infidels*. Es esta una palabra que se aplica tanto a hombres como a mujeres, pero aquí sus protagonistas son cinco señoras, motivo por el que bien hubiesen podido bautizarla como *Infideles*, creando así, para esa palabra, un inexistente género femenino (y feminista), igual que Bibiana Aído, ministra de Igualdad, se inventó un día lo de *miembras*.

Bueno, el caso es que desde hace semanas hemos ido viendo spots con sus actrices protagonistas: Sílvia Bel, Ingrid Rubio, Aina Clotet, Montse Guallar y Montse Germán. En cada spot aparecía una de ellas evolucionando ante la cámara con rictus serio o una ligera sonrisa, pero siempre con una mirada que ansiaba ser intrigante, de esas que por subtitulo llevan: "No sabes la de misterios que escondo". Para rematar la promoción previa, ayer en los diarios salían las cinco juntas, en artículos diversos, y tam-

Siempre con una mirada de esas que por subtitulo llevan: "No sabes la de misterios que escondo"

bién en un anuncio a toda página con un titular sugerente: "Per ser fidel a tu mateixa, sovint has de ser infidel".

En *La Vanguardia*, el subtitulo de la foto que ilustraba el artículo de Josep M. Orta informando de la inminencia del estreno nacía de esa misma idea: "Las protagonistas aseguran que para ser fieles con ellas mismas a veces han de ser infieles". Es una idea curiosa. De entrada queda claro que la frase se dirige a aquellos que cuando oyen los conceptos de fidelidad e infidelidad de inmediato los aplican a las relaciones sentimentosexuales. Y no todo el mundo, a la voz de infiel, piensa en las cornamentas. Si no consideras a la pareja sentimentosexual la única posible vara de medir el universo, si por el contrario consideras que la vara de medirlo es el individuo (con su complejidad personal y social, y sus múltiples derivaciones), la frase no tiene sentido. Porque, para ser fiel a ti misma, basta con ser fiel a ti misma. Perogrullo puro. Pero, claro, ahí se pierde la supuesta paradoja que tanto debe gustar a los publicistas. Sin tanta falsa paradoja de por medio, hace un siglo, el grandísimo H.L. Mencken lo dejó escrito: "El adulterio es la aplicación de la democracia al amor".

En los tebeos de *El Capitán Trueno* y *El Guerrero del Antifaz* llamaban infieles a los musulmanes (a los que también catalogaban como sarracenos). Se trataba ahí, en aquella edad media de dibujitos, de ser fiel a la religión católica. Infieles eran los del turbante. Como se ve, eso de ser fiel o infiel se aplica a cosas muy diversas, según la época, pero, contemplando ayer el anuncio de TV3 en los diarios, y leyendo el eslogan de que "para ser fiel a ti misma, a menudo has de ser infiel" por un momento pensé que Sílvia Bel, Ingrid Rubio, Aina Clotet, Montse Guallar y Montse Germán se habían convertido al islam, así de golpe. ●

Las promesas de Montilla

El president de la Generalitat se comprometió ayer a **no reducir la inversión** en políticas sociales a pesar de la crisis.

“Es por lo que somos tan exigentes con la negociación de la financiación”, afirmó durante la inauguración del segundo congreso del Tercer Sector.

Montilla anunció que el Govern trabaja en la nueva **ley de contratos**, que ha de “mejorar las cláusulas sociales” en el sector social.

Leyes encalladas. El Govern, dijo, se esforzará por desplegar las leyes de Servicios Sociales y de la Dependencia

SOBRE LOS IMPUESTOS

El 50% del 0,7

El president apoya la propuesta de conseguir un tramo autonómico del 50% en la gestión del 0,7% del IRPF y una convocatoria catalana.

Las entidades sociales catalanas exigen al Govern un plan de inclusión social y una nueva ley de contratos

Solidaridad en casa

José Montilla saluda a una representante de la Taula del Tercer Sector en presencia de Carles Barba

MARICEL CHAVARRÍA
Barcelona

Público no significa estatal. “Lo público no es patrimonio de las Administraciones”. “Las entidades sociales no deben ser subsidiarias del Estado ni convertirse en empresas en las que el Estado externaliza sus obligaciones asistenciales”. Con estas y similares premisas –por boca del director de la fundació Jaume Bofill, Jordi Sánchez– inauguraba ayer su segun-

do congreso la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, en la Farga de L'Hospitalet de Llobregat. Un encuentro marcado por la crisis y las previsiones de pobreza en casa, y en el que se exige al Govern un plan de inclusión social. Y marcado también por la necesidad de debatir sobre el papel de estas organizaciones y su capacidad de incidir.

Porque dado que la nueva ley de Dependencia prevé más recursos estatales a repartir, muchas de las necesidades sociales que tradicionalmente cubría este sec-

tor son actividades a las que se está incorporando la empresa. De ahí el doble reto del las entidades no lucrativas: por un lado, mejorar su calidad de asistencia a las personas, pero también aportar un valor añadido respecto a las empresas.

“No somos un proveedor más de servicios sino una parte de la sociedad comprometida con las personas más débiles”, señaló Carles Barba, presidente de la Taula. “Este es nuestro valor añadido: el compromiso con la comunidad. Los servicios sociales no

El síndrome del “plus de solidaridad”

Uno de los efectos de la crisis económica es que en el momento en que las entidades sociales sin ánimo de lucro hacen sonar la alarma, los poderes públicos ya no tienen donde esconderse. Su mejor opción es correr a abrazarse sentidamente a la sociedad civil organizada –haya o no que salir en foto– y reconocerla como herramienta clave para la cohesión y la inclusión social.

Algo de ese síndrome se respiraba ayer en La Farga de L'Hospitalet, durante la inauguración del segundo congreso del Tercer Sector Social de Catalunya, en la que no faltó ni una primera espada de las instituciones y las fuerzas políticas catalanas. Porque el “plus de solidaridad” –al que se refería ayer el president Montilla– cae en tiempos difíciles como agua de mayo. Sobre todo si esta solidaridad mueve a 7.500 entidades, con más de 100.000 profesionales y 250.000 personas voluntarias, que atienden a un millón de personas y generan cerca del 3% del PIB de Catalunya.

deben ser objeto de negocio”.

La asistencia masiva de la clase política hizo evidente el valor que la labor de estas entidades cobra en tiempos de crisis. En este contexto fue aplaudida la propuesta de establecer un tramo autonómico del 50% del 0,7 del IRPF recaudado para entidades sociales. “Catalunya debe recibir de 40 a 50 millones de euros, que es lo que le corresponde este año”, afirmó Barba.

El president del Govern, José Montilla, reconoció que el sector era clave para “conseguir una Catalunya más cohesionada” y prometió que “no abandonaremos el objetivo prioritario de que la gente viva con dignidad”. “Ahora pre-

Montilla: “Ustedes representan un sector clave para conseguir una Catalunya más cohesionada”

cisamente hay que demostrar el sentido de los compromisos personales y cívicos hacia los desfavorecidos”, añadió.

Sólo han pasado tres años desde que el sector se autoconvocara por primera vez sin la tutela de la Administración. Y ha logrado cambios: una Llei de Serveis Socials, un Pla Nacional de l'Associacionisme i Voluntariat, así como un plan de apoyo al tercer sector. Ayer se exigió, además, un plan de inclusión social que corrija, entre otros, el fracaso escolar y la vulnerabilidad de la población inmigrante. ●

MEDI AMBIENT

L'Eurocambra considera insostenibles muchas de las actuaciones realizadas en zonas con Benidorm ■ JOSÉ JORDAN / AFP

La UE carga contra l'especulació del sòl a la costa espanyola

L'informe Auker amenaça de congelar els fons d'ajuts europeus

Redacció
ESTRASBURG

El Parlament Europeu (PE) va aprovar ahir per 349 vots a favor, 110 en contra i 114 abstencions l'informe de la diputada danesa Margrete Auker (Els Verds) en què es critica els abusos que s'han donat en el desenvolupament urbanístic espanyol dels últims anys, especialment a la costa del País Valencià. L'informe fa una crida a les administracions per acabar amb aquestes pràctiques i amenaça de castigar Espanya congelant la concessió d'alguns dels fons europeus.

El document aprovat recorda que l'Eurocambra, com a autoritat presupos-

tària, “pot decidir col·locar en reserva els fons destinats a polítiques de cohesió si ho considera necessari per persuadir un Estat membre i aconseguir que posi fi a greus vulneracions de la normativa”. Els dos principals partits polítics espanyols amb representació a l'Eurocambra, el PP (que va votar en contra de l'informe) i el PSOE (que es va abstenir), van assegurar que els Fons de Cohesió no perill, però van criticar la menció a aquest apartat qualificant-lo com un “xantatge”. Els dos partits havien presentat els seus propis informes alternatius, que van ser rebutjats amb claredat per l'Eurocambra.

El conseller de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge de la Generalitat valenciana, José Ramón García Antón, va qualificar ahir l'informe Auker com a “totalment intolerable i polititzat”. ■

COL·LECTIUS

Montilla promet reforçar les polítiques socials tot i la crisi

Reclama un bon finançament per “donar suport a les persones més fràgils” ■ Les entitats volen enfortir la col·laboració amb l'administració

Sònia Pau
L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

En temps de crisi un dels eixos que s'han de reforçar són les polítiques socials. El discurs que més habitualment s'acostuma a sentir en veu de les entitats el va fer ahir el president de la Generalitat, José Montilla, davant dels més de 1.300 assistents al Segon Congrés del Tercer Sector, que es tanca avui a La Farga de l'Hospitalet de Llobregat. Montilla va subratllar que Catalunya és precisament “exigent amb el nou model de finançament” perquè necessita recursos per donar cobertura a les persones més vulnerables.

“La inclusió social i la cohesió estan entre les nostres prioritats i, malgrat les dificultats econòmiques, el nostre compromís segueix ferm”, va assegurar. En aquesta línia de bons propòsits, el president es va posicionar a favor que la Generalitat gestioni el 50% dels fons del 0,7% IRPF que els contribuents catalans destinen a finalitats socials. Una proposta que, per ara, no sembla convèncer el govern de José Luis Rodríguez Zapatero.

Més polítiques socials i la territorialització del 0,7% de l'IRPF són dues de les peticions que just abans

El president, José Montilla, saludant una de les participants en el Congrés del Tercer Sector ahir a l'Hospitalet ■ MANOLO GARCIA

que Montilla havia fet el president de la Taula d'Entitats del Tercer Sector, Carles Barba, en nom de les 3.000 associacions que aquests dies celebren el seu congrés. “Ens preocupa l'augment de famílies que no cobreixen les necessitats bàsiques, el fracàs escolar, la manca de perspectives de futur de molts joves i els immigrants, que són dels primers que queden fora del mercat laboral”, va plantejar Barba per justificar que calen més recursos per parar el cop de la crisi. També va demanar

La xifra

100.000

persones treballen en el tercer sector social, en el qual 7.000 entitats donen servei a un milió de persones.

que es corregeixin els errors de la llei de la dependència i que “es reforci la col·laboració entre administracions i entitats”.

Amb el lema *Un sector al servei de les persones*, aquest congrés discuteix quines han de ser les línies d'actuació de les entitats del tercer sector i quin és el seu paper en la societat actual. ■

TRIBUNALS

El jutge acusa Piqué Vidal de blanqueig de diners

L'Audiència Nacional tanca la investigació d'un cas relacionat amb el narcotràfic

Jordi Panyella
BARCELONA

El jutjat central d'instrucció número 4 de l'Audiència Nacional ha tancat la investigació d'una complexa trama presumptament dedicada al negoci de la cocaïna i el blanqueig dels diners generats per aquesta activitat il·legal on hi ha imputat l'advocat Joan Piqué Vidal, que durant anys va

ser considerat el lletrat de més prestigi i influència a la ciutat de Barcelona.

El jutge instructor ha dictat una resolució, amb data de 18 de març, on afirma que “apareixen indicis racionals de criminalitat” contra Joan Piqué Vidal i dotze persones més. A tots ells atribueix la presumpta comissió d'un delicte de blanqueig de diners, penat amb un màxim de sis anys de presó.

Pel que fa a la participació concreta del lletrat en la trama, la resolució del magistrat Fernando Andreu –a la que ha tingut accés el

diari AVUI– relata que l'organització va contractar els serveis de “Joan Piqué Vidal per a l'assessorament i la creació de la infraestructura necessària a fi de dur a terme la seva tasca, consistent en la creació d'un complex entramat societari per aconseguir que els diners provinents de la venda de substàncies estupeficients sortís del nostre país”.

La droga viatjava de Mèxic a Barcelona i el diners blanquejats feien el recorregut invers. La majoria dels imputats pel jutge són les persones que van tenir

Joan Piqué Vidal va ser condemnat el 2005 a set anys de presó pel TSJC ■ ROBERT RAMOS / ARXIU

relació en el procés de moviment dels diners generats per la venda de la droga. Alguns feien de simples carterers amb el trasllat físic dels diners i que els van ser in-

tervinguts a l'aeroport del Prat i Barajas. Un dels acusats va ser sorpresos traslladant 600.000 euros. Un altre grup d'imputats són les persones que figuraven com a apoderats o administradors de l'entramat societari que hauria ajudat a crear l'advocat Piqué Vidal. Es tractava de “societats pantalla” que tenien la finalitat de fer circular els diners cap al seu destí final. La resolució judicial dona veu ara a la Fiscalia perquè presenti escrit d'acusació, demanant obertura de judici o l'arxiu. La presumpta participació de Piqué Vidal en el cas va transcendir el maig 2005 quan es va saber que el jutge Andreu havia decretat el registre judicial del despatx professional del lletrat a la recerca de proves sobre el cas. Quan la policia va entrar a les oficines feia quatre mesos que Piqué Vidal havia rebut la sentència que el va condemnar a 7 anys de presó pel cas Estevill. ■

Las ONG sociales piden más recursos ante la crisis

BERTRAN CAZORLA, Barcelona

Las 7.500 entidades sociales sin ánimo de lucro que agrupa la Mesa del Tercer Sector clausuraron ayer su segundo congreso con un manifiesto que pide a la Generalitat "nuevas medidas" y, entre otras cosas, recursos extraordinarios.

La consejera de Acción Social, Carme Capdevila, y el presidente de la Generalitat, José Montilla, se comprometieron a no recortar la inversión en políticas sociales pese a la crisis. Quien ha recortado un fondo social, destinado a la integración de inmigrantes, ha sido Celestino Corbacho, ministro de Trabajo y ex alcalde de L'Hospitalet. Allí, Montilla confió en "la sensibilidad" del ministro para reconsiderar el recorte, muy criticado. Corbacho ya anunció que lo haría.

ERC confirma su coalición con Aralar y EA en las europeas

EL PAÍS, Barcelona

Los presidentes de Esquerra Republicana y Eusko Alkartasuna, Joan Puigcercós y Mikel Irujo, renovaron ayer su acuerdo para acudir conjuntamente a las próximas elecciones europeas. El dirigente de Aralar, Patxi Zabaleta, anunció que su formación también estaba dispuesta a participar en la coalición.

El fiscal pide cárcel para un abogado y ex dirigente del PP

Fernando Martínez está acusado en el caso de los prostíbulos

PERE RÍOS
Barcelona

La fiscalía solicitó ayer prisión cludible con fianza de 20.000 euros para el abogado Fernando Martínez por su supuesta relación con la trama de los prostíbulos Saratoga y Riviera de Castelfelers. Martínez fue presidente de la comisión de garantías del PP catalán hasta el congreso del pasado otoño y anteriormente había ocupado la vicepresidencia del partido en Barcelona.

Después de declarar durante varias horas en el Juzgado de Instrucción número 33 de Barcelona, la magistrada Elisabet Castelló le citó para que comparezca el próximo lunes y acordó su libertad. El letrado fue detenido el jueves por la tarde junto con su socio Álex Garberí, acusados de extorsión y asociación ilícita. Los Mossos d'Esquadra irrumpieron en su despacho y realizaron un registro antes de conducirlos a comisaría.

La tesis de la fiscalía es que tanto Martínez como Garberí utilizaron sus relaciones profesionales para que se produjeran redadas de la policía en los citados prostíbulos, a sabiendas de que allí encontrarían mujeres en situación irregular en España ofreciendo sexo de pago. La intervención policial serviría así, siempre según la versión de la fiscalía, para forzar su contratación como abogados de los propietarios de los locales.

El PP catalán no anunció ayer ninguna medida disciplinaria contra Martínez, que sigue militando en el partido, en contraste con el anuncio de abrir un expediente de expulsión al re-

El fiscal David Martínez Madero.

gidor popular en el Ayuntamiento de Cardedeu, Alfredo Preñosa, por impulsar una moción en favor de la convocatoria de un referéndum sobre la independencia de Cataluña. Con todo, se trata de dos situaciones distintas, pues los cargos contra Martínez son por una actuación profesional y particular al margen del partido, mientras que el edil actuó como representante del PP.

Martínez es también secretario general de la Federación Catalana de Asociaciones de Locales de Ocio Nocturno (Fecalon) y ha impulsado numerosos procedimientos en defensa de los intereses de los propietarios de esos establecimientos.

Álex Garberí, su socio, está

vinculado a la Asociación Catalana de Empresas de Clubes de Alterne. Garberí pasará el fin de semana en comisaría, después de que la juez prorrogara su detención hasta el próximo lunes. El fiscal David Martínez Madero solicitó para él prisión incondicional tras prestar declaración en la mañana de ayer, la misma medida que reclamó para el inspector del Cuerpo Nacional de Policía José Javier Martín Puyal, alias *Jordi*, que fue jefe del Grupo de Extranjería y ahora estaba de baja por depresión. Este mando policial también pasará el fin de semana detenido hasta que la juez resuelva la petición del fiscal.

La cuarta persona que declaró ayer como imputado ante la juez y que quedó en libertad con cargos es Carlos Carretero, que en su día fue socio fundador del despacho que compartía con Martínez y Garberí. Carretero ejercía desde el pasado 19 de marzo como juez sustituto del Juzgado de Primera Instancia número 1 de Girona y ayer renunció al cargo.

La detención de los abogados cierra el círculo sobre la trama. Primero fueron los propietarios de los locales, dos de los cuales están en prisión preventiva. Después vinieron los mandos policiales en ejercicio o ex mandos que supuestamente permitieron los sobornos y colaboraron en ellos, y finalmente han sido los abogados defensores.

Detenido tras matar al ex marido de su novia

LL. VISA, Lleida

Los Mossos d'Esquadra han detenido a Francisco Javier Trillo, de 38 años y vecino de Alfarràs (Segrià), como presunto autor de la cuchillada que el jueves por la noche causó la muerte del ex marido de su compañera sentimental. La víctima había sido condenada por malos tratos y tenía una orden de alejamiento de su ex mujer, que también resultó herida en un brazo durante la pelea entre los dos hombres.

Los hechos ocurrieron el jueves sobre las nueve de la noche en el domicilio de la mujer, en el número 92 de la avenida de Lleida de Alfarràs. El fallecido, de 36 años, acudió allí y se enzarzó en una violenta discusión con su ex mujer y el detenido ante los cinco hijos de la pareja, de entre 2 y 11 años. Durante la pelea el novio de la mujer acabó atacando, presuntamente, al ex marido con un cuchillo. Tras ser agredido, el hombre salió a la calle, pero cayó desplomado delante de la puerta de la casa, donde falleció.

La ex mujer del fallecido explicó ayer que éste se presentó en su casa buscando bronca con su actual novio y que, en un momento de la pelea, se fue a la cocina a buscar un cuchillo. La mujer afirmó que forcejeó con él y consiguió arrebatárselo el arma. "No sé lo que le pasó por la cabeza, posiblemente estaba nervioso porque tenía que entrar en prisión. Tenía un carácter muy violento y la última vez que me agredió me hizo mucho daño y me quiso cortar el cuello", señaló.

NO FUNCIONA

Multa precipitada

FRANCESC ARROYO

M. L. A. llegó a la calle de Jorba (distrito de Sant Andreu, Barcelona) y aparcó. En la acera había un cartel provisional que prohibía estacionar porque se celebraba un *correfoc*. Era el 8 de diciembre de 2006. El cartel dejaba claro que la prohibición era a las 14.00. Habían pasado más de cuatro horas. Aparcó. Cuando volvió encontró una denuncia expedida a las 18.19 horas, pero no el coche: retirado por la grúa. Recurrió. Lo desestimaron. Y no sólo eso, le embargaron la cuenta corriente por un importe de 113,04 euros: la multa más el recargo y los intereses. Dinero que añadir a los 137,50 euros que le costó la grúa y otros 12 euros para desplazarse en taxi hasta el depósito municipal.

Cansado de batallar con la burocracia municipal, para la que el ciudadano es, de oficio, sospechoso cuando no directamente culpable, M. L. A. decidió poner el caso en conocimiento de esta sección, que se dirigió al Ayuntamiento de

Barcelona para conocer los avatares de la denuncia, el embargo y las, hasta ese momento, inexistentes explicaciones, que muchas veces es lo que más duele.

Ayer el Consistorio respondió: la Hacienda municipal prepara la respuesta al ciudadano. Se le comunica que, vista toda la documentación, se procede a anular la multa y a devolver el dinero embargado. Además se le solicitarán disculpas por las molestias que le han ocasionado. Es casi insólito en los anales de la ciudad, donde los empleados públicos, investidos de un aura, nunca se equivocan. Ni siquiera cuando, por no ser Dios, también yerran. La nota municipal no precisa, sin embargo, si se le devolverá el importe de la grúa y, menos aún, si alguien le devolverá el tiempo perdido en gestiones que nunca hubiera tenido que realizar.

Para quejas sobre las administraciones y empresa públicas pueden dirigirse a catalunya@elpais.es a la atención de **Francesc Arroyo**.

COL-LECTIUS

Les ONG reclamen un pla d'ajuda prioritària contra la pobresa

1.300 membres d'entitats catalanes debaten el seu paper en el context de crisi

Montilla promet al tercer sector que no reduirà la inversió en polítiques socials

SARA GONZÁLEZ
L'HOSPITALET DE LLOBREGAT

«Si el Govern està ajudant el sector de l'automòbil i el de les finances, també ha d'ajudar, ara més que mai, les oenagés perquè puguin atendre els afectats per la crisi». Així de contundent es mostra Carles Barba, president de la Taula d'Entitats del Tercer Sector, una organització que aglutina més de 3.000 organitzacions no lucratives registrades com a associacions, cooperatives, fundacions, empreses d'inserció i centres especials de treball. A causa de la recessió econòmica, les oenagés han d'aten-

dre molta més gent amb un pressupost cada vegada més limitat. Per aquest motiu, l'anomenat tercer sector va fer una crida durant un congrés que va finalitzar ahir a L'Hospitalet de Llobregat perquè la lluita contra la pobresa i l'exclusió social sigui una prioritat en el context de crisi.

«Donar prioritat a aquesta lluita és de justícia i és necessari per reforçar la cohesió social», assegura Barba. Adolescents i joves de barris de les perifèries, immigrants i persones desocupades són, segons apunta l'organització, els col·lectius més vulnerables davant la crisi. «Cada vegada són més. El 20% de la població està al llindar de la pobresa», afirma el president de la taula. Alhora que augmenta la xifra de persones que necessiten assistència, les entitats tenen menys ingressos perquè les dificultats econòmiques redueixen les donacions privades.

SECTOR CREIXENT // Aquestes adversitats no han evitat que en els últims mesos les organitzacions hagin experimentat un augment en el nombre de voluntaris. Actualment, el tercer sector social de Catalunya comp-

►► Carles Barba.

ta amb 7.500 entitats no lucratives amb més de 100.000 professionals contractats i uns 250.000 voluntaris. Dels seus serveis se'n beneficien més d'un milió de persones i les seves activitats representen el 2,8% del producte interior brut (PIB) català. Durant dos dies i amb el lema *Un sector al servei de les persones*, 1.300 persones s'han reunit a La Farga per debatre

la iniciativa

OBSERVATORI DE LA REALITAT

EL COMPROMÍS

La consellera d'Acció Social, Carme Capdevila, va anunciar ahir, durant el congrés, la creació aquest mateix any d'un observatori per millorar la lluita contra la pobresa i la vulnerabilitat social, així com el coneixement i l'estudi de la realitat social.

L'EIX VERTEBRADOR

La Taula d'Entitats del Tercer Sector Social es va constituir el 2003 i agrupa 25 federacions d'entitats no lucratives. El seu objectiu és incidir en les polítiques socials de Catalunya i vertebrar i enfortir el sector. El març del 2007 es va celebrar el primer congrés i, després, es van aprovar la llei de la dependència i la de serveis socials de Catalunya.

el paper que les entitats han de jugar en plena crisi i la seva participació en el desplegament de les noves lleis socials aprovades en els últims dos anys.

EXIGÈNCIES A L'ADMINISTRACIÓ // Al congrés es va exigir a l'Administració l'impuls d'un pla d'inclusió social aquest mateix any i un desplegament eficaç i amb recursos del nou sistema de serveis socials, amb un «esforç addicional» en l'aplicació de la llei de la dependència. També es va aplaudir la proposta d'establir un tram autonòmic del 50% del 0,7% de l'IRPF recaptat per a entitats socials. «A Catalunya li corresponen aquest any 50 milions d'euros», va recordar Barba.

La força creixent del tercer sector es va evidenciar amb l'assistència del president de la Generalitat, José Montilla, i els líders dels principals partits polítics i sindicals de Catalunya a la inauguració del congrés. Montilla va prometre que la inversió en polítiques socials no es reduiria i que per això estan sent «tan exigents» en la negociació del nou model de finançament.

«El tercer sector és el nostre soci estratègic. Pressioneu l'Administració per avançar en els drets socials i estic encantada que reivindicueu. Treballem per un objectiu comú: millorar la qualitat de vida i la igualtat d'oportunitats de les persones», va dir ahir la consellera d'Acció Social, Carme Capdevila, durant l'acte de clausura. ■

Agraïments

La Junta Directiva de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya vol agrair a les persones i entitats que van col·laborar a fer possible el 2n Congrés:

- Al Comitè Científic per la seva implicació al llarg del procés previ i durant la celebració del 2n Congrés
- Al Comitè Executiu i l'equip tècnic de la Taula d'entitats del Tercer Sector Social de Catalunya
- A l'equip de l'Observatori del Tercer Sector que ha coordinat els continguts del congrés
- A l'equip de voluntaris i voluntàries que han format part de l'equip organitzador, pertanyents a Creu Roja, FACEPA i Caritas.
- Als responsables de comunicació de les 25 entitats sòcies de la Taula que han col·laborat amb el gabinet de comunicació del congrés

- A la Fundació Futur que ha realitzat el servei de restauració del congrés
- Al servei d'interpretació en llengua de signes de FESOCA i el servei de subtítolació en directe d'ACAPPS
- A les impremtes dels centres especials de treball Icària i AMPANS que han imprès els materials
- Al centre especial de treball Proa que ha muntat les bosses per als congressistes
- A Suport Associatiu de la Fundació Catalana de l'Esplai que ha programat i gestionat el web
- A l'Associació FIARE a Catalunya, que ha atorgat una pòlissa de crèdit per al finançament del congrés
- Al centre d'atenció telefònica de la Fundació Esclerosi Múltiple que ha col·laborat en la difusió
- A Creu Roja que ha facilitat el servei mèdic
- A la Farga de l'Hospitalet
- Als finançadors públics i privats

Col·laboradors i patrocinadors

El 2n Congrés del Tercer Sector Social de Catalunya va ser possible gràcies a la col·laboració i al suport de diverses institucions, entitats i empreses.

Per part del Govern de la Generalitat de Catalunya, els Departaments d'Acció Social i Ciutadania, de Governació i Administracions Públiques i d'Innovació, Universitats i Empreses, i l'Agència ACCIÓ. Des de l'Administració local, l'Ajuntament de l'Hospitalet, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

A més, volem destacar el patrocini i la col·laboració en el congrés de l'Obra Social de Caixa de Catalunya, la Fundació Jaume Bofill, Correus, i el Grup Godó a través de La Vanguardia. Sense el seu ajut, el congrés no hagués estat possible.

Gràcies per la confiança.

Ajuntament de L'Hospitalet

